

Høgskolen i Telemark

Avdeling for helse- og sosialfag

EN KVALITATIV STUDIE AV

**RELASJON MELLOM VANSKELIGSTILT UNGDOM OG
MILJØARBEIDERE**

Hentet fra: <http://www.familiehuset.no/d4WBmMJvU4g.14.idium>

Masteroppgave i flerkulturelt forebyggende arbeid med barn og unge.

Innlevert av Ann-Elisabeth Frøyseth Kolstad, mai 2010.

Høgskolen i Telemark, avdeling for helse- og sosialfag.

Å være ung og dum er faen ikke barnemat
og dag på dag med faenskap har blitt en jævla vanesak

Ja, jeg er kamerat. Klart vi kan ta en prat
når livet overrasker mer enn kinderegg og attentat
Jeg sier "Du henger med feil folk til feil tid"
Du sier "Fuck det, de har cash og feit bil,
Og når det er bråk kommer de til å være der"
"Chirag, du er jo svarting sjæl og bør vite hva ære er"
Jeg sier "Du er smart, rart du ikke skjønner det,
"Svartinger med kunnskap er farligere enn de med gunnere"
Du sier gata har lært deg mer enn en lærer kan.
Har du det ikke, stjæler man, det handler om å være mann!
Morra di griner, far'n din ber deg stanse,
du veit han kom til Norge for å gi deg en bedre sjanse.
Jeg ække han, så jeg kanke be deg skjerpe deg,
det ække sikkert jeg kan, men jeg er hypp på å hjelpe deg.

Glasskår, dritt, pass på, svik, knyttneve, svarting,
hardt liv, nok, fuck de, stopp, dritt, knyttneve, svarting,
hardt liv, nok, glasskår, dritt, pass på,
STOPP!

Du har penger, bil, gull og glitter, alle tingene.
Men er en smule bitter, med saltvann på skinnene.
Du hadde en kjæreste, men hater han og minnene
Gla' i han allikevel og håper at han ringer deg
Nå sitter du med blanke øyne, kvalm og guttelei,
du er deppa men det hjelper ikke kutte seg
jeg ska'kke juge å si "jeg veit hvordan du har det"
men helt seriøst, det er feil hvordan du tar det
Du hakke lenger guts til å si nei til drinkene,
si nei til gutta som har de ekle blikkene,
så du puler folk du ikke er hypp på å ligge med,
lukker bare øya å later som du liker det!
Jeg har sett deg før, loke rundt på party,
tror du er deg sjøl, men er en tro kopi av Barbie.
Du hakke selvtilitt, greit det ække din feil,
men hva forventer du med rommet fullt av
MAG og INSIDE?

Du veit sjæl, det ække fallet som er viktig,
det er hvem som tar deg imot å om du lander riktig.
Nå må du reise deg, det har gått for lang tid nå,
jeg veit jeg ække faren din,
men jeg måtte bare si no.

Karpe Diem, *Glasskår*

Sammendrag

Regjeringen ønsker å satse på barn og unges sosiale kompetanse, så vel som skolekompetanse, gjennom forebyggende tiltak, og ønsker at disse tiltakene skal bygge på kunnskap. Denne undersøkelsen har fokusert på de ungdommene som allerede er under barnevernets oppfølging, på grunnlag av rus, kriminalitet, skolevansker etc. Ifølge lov om barneverntjenester oppfordrer barneverntjenesten til å bruke eksterne tiltak som forebyggende arbeid, og dette er nødvendig da arbeidskapasiteten deres ikke øker i takt med arbeidsmengden. Denne undersøkelsen søker derfor et slikt eksternt tiltak, stiftelsen New Page, for å se hvordan de hvilke metoder de benytter for å øke vanskeligstilt ungdoms sosiale kompetanse.

Tema for oppgaven er ”relasjon mellom vanskeligstilt ungdom og miljøarbeidere”, med 5 sentrale underspørsmål.

For å belyse problemstillingen er det brukt kvalitativ metode i form av intervjuer. I alt 4 ansatte og 4 ungdommer er informanter. Intervjuene omhandler stifinnernes hverdag på jobb, og ungdommenes opplevelser av relasjon med stifinnere og New Page. Intervjuguiden til stifinnerne var inndelt i 4 hovedtemaer: Metodikk, respons på metode og personlig, med mange underspørsmål i forhold til disse temaene. Ungdommenes intervjuguide var inndelt i to hovedtemaer, New Page og personlig.

Funnene i oppgaven er delt inn i 3 hovedtemaer; Den gode relasjonen, Den autentiske miljøarbeideren og Kule metoder.

Den gode relasjonen:

Vi mennesker er helt avhengige av å ha relasjoner til andre mennesker, og evnen til å utvikle gode relasjoner utvikles fra vi er små barn. Gjennom gode relasjoner får vi anerkjennelse på hvem vi er, og gjennom gode relasjoner bygger man trygghet og tillit til andre mennesker. Begrepet relasjon er kanskje kjernebegrepet i sosialt arbeid, og den er tosidig. Det er derfor viktig at det bygges opp en god relasjon fra begge parter, dette er man avhengig av for å bygge et

gjensidig tillitsforhold og mulighet til å skape endring. I relasjonen blir man hele tiden utfordret på følelser, og det er viktig at man er til stede i relasjonen. Man må vise en interesse og et engasjement slik at ungdommene skal føle at det er noen som bryr seg. Der de evner å bli signifikante andre for ungdommene, og gode rollemodeller, kan de ha nok påvirkningskraft og relasjon nok til å tåle utfordringer og evne å få til en endring.

Den autentiske miljøarbeideren:

I denne oppgaven omhandler definisjonen av miljøarbeid begrepene omsorg, gyldne øyeblikk og grensesetting. For å greie å opparbeide den gode tilliten, er det helt avgjørende at ungdommene føler at stifinnerne er ekte. Denne følelsen styrkes dersom stifinnerne har opplevd noe av det samme som de selv går gjennom, for da føler ungdommene at stifinnerne vet hva de snakker om. Det er slik at ikke alle har relevant faglig utdanning, men mange har livserfaring som gjør at de kan sette seg inn i ungdommens sted og dette bruker de bevisst, og dette profiterer ungdommene på. Stifinnerne samarbeider med ungdommens foreldre, og må være obs på deres rolle i forhold til foreldre, og ydmykhet og respekt er viktige begreper i deres samarbeid.

Kule metoder:

New Page jobber med individuell oppfølging, på bakgrunn av en metode kalt Big Brother Big Sister, og oppsøkende ungdomsarbeid, og har 5 trinn som de følger i tilnærmingen til ungdommen. De bygger på etablering og matching, relasjon, rollemodell, læring og endring, og refleksiv og selvstendig. Som siste fase kan noen ungdommer bli en del av crosswork, hvor de selv får mulighet å hjelpe andre ungdommer. Ved 1:1 oppfølging av ungdom kreves det mye refleksjoner rundt grensene rundt personlig og privat, og her har stifinnerne ulike oppfatninger og grenser. Det å inneha en sosial rolle, innebærer også at man har ulike roller, og disse har vi ulike forhold til. En metode stifinnerne bruker i sitt arbeid er også ”kjøp og salg” av tjenester, og det handler om at man gir og tar i et samspill med andre.

Oppgaven konkluderer med at ungdommene opplever stifinnerne i New Page annerledes enn ”den vanlige” miljøarbeideren, på bakgrunn av de gir mye av seg selv, de er ekte, og de har noen kule metoder.

INNHOLDSFORTEGNELSE

1	INNLEDNING	11
1.1	BAKGRUNN FOR VALG AV OPPGAVEN	11
1.1.1	<i>Barnevernet i Norden og Norge</i>	<i>12</i>
1.1.2	<i>Forebyggende arbeid.....</i>	<i>14</i>
1.2	OPPGAVENS PROBLEMSTILLING	15
1.3	OPPGAVENS FORMÅL	16
1.4	OPPGAVENS DISPOSISJON	16
2	FAGLIG RAMME.....	19
3	METODE	23
3.1	VALG AV TEMA.....	23
3.2	VALG AV METODE.....	24
3.3	PRESENTASJON AV UTVALG	24
3.3.1	<i>Presentasjon av stiftelsen</i>	<i>27</i>
3.3.2	<i>Hvem er ungdommene?</i>	<i>28</i>
3.4	ETISKE REFLEKSJONER.....	30
3.4.1	<i>Utvalget</i>	<i>30</i>
3.4.2	<i>Foreldresamtykke</i>	<i>31</i>
3.4.3	<i>Anonymitet.....</i>	<i>32</i>
3.5	ANALYSEN	32
4	DEN GODE RELASJONEN	35
4.1	INNLEDNING	35
4.2	ULIKE DEFINISJONER PÅ RELASJON	36
4.2.1	<i>Relasjon innen sosialt arbeid.....</i>	<i>37</i>
4.2.2	<i>Å være tilstede i relasjonen.....</i>	<i>39</i>
4.2.3	<i>Relasjon, samhandling og følelser.....</i>	<i>40</i>
4.3	UNGDOMMENES RELASJONER TIL FORELDRE OG FAMILIE	42
4.4	RELASJON TIL STIFINNER	43
4.5	EN RELASJON, ET VENNSKAP OG EN SIGNIFIKANT ANNEN	44
4.6	RELASJONSKOMPETANSE	46
4.7	KUN FORNØYDE UNGDOM?	48
4.8	RELASJONSKVALITETER.....	49
4.8.1	<i>Anerkjennelse og empati.....</i>	<i>50</i>
4.9	OPPSUMMERING.....	51
5	DEN AUTENTISKE MILJØARBEIDEREN	53
5.1	INNLEDNING	53
5.2	Å VÆRE EKTE.....	53
5.2.1	<i>Trenger den autentiske miljøarbeideren utdanning?.....</i>	<i>55</i>
5.3	STIFINNERNES SYN PÅ BEGREPET MILJØARBEID	56
5.3.1	<i>Stifinnernes møter med ungdommenes familie og venner.....</i>	<i>58</i>
5.3.2	<i>Faglige oppdateringer og veiledning for stifinnerne</i>	<i>60</i>

5.4	FAGLITTERATURENS DEFINISJONER PÅ MILJØARBEID	62
5.4.1	<i>Omsorg</i>	62
5.4.2	<i>Gylne øyeblikk</i>	63
5.4.3	<i>Grensesetting</i>	65
5.5	Å VÆRE EN GOD ROLLEMODELL	66
5.6	HISTORIER OM Å LYKKES OG Å FEILE	69
5.6.1	<i>De gode historiene</i>	69
5.6.2	<i>De "mislykkede" historiene</i>	70
5.7	OPPSUMMERING	74
6	KULE METODER	75
6.1	INNLEDNING	75
6.2	INDIVIDUELL OPPFØLGING	76
6.3	DE 5 TRINNENE	77
6.3.1	<i>Crosswork – en siste fase</i>	79
6.4	TILGJENGELIGHET - PERSONLIG VERSUS PRIVAT?	81
6.4.1	<i>Tilgjengelighet og samarbeid mellom stifinnere</i>	82
6.4.2	<i>Å være personlig/privat i New Page</i>	83
6.5	ROLLER	86
6.5.1	<i>Hverdagsrollene</i>	89
6.5.2	<i>Vårt forhold til rollene</i>	90
6.5.3	<i>Rolledistanse og rolleinnsnevring</i>	93
6.6	GAVEN	94
6.7	OPPSUMMERING	96
7	OPPSUMMERING OG KONKLUSJON	99
7.1	OPPSUMMERING	99
7.2	KONKLUSJON	100
7.2.1	<i>Hvem er ungdommene?</i>	100
7.2.2	<i>Hvordan skapes de gode relasjonene?</i>	101
7.2.3	<i>Hva er miljøarbeid?</i>	102
7.2.4	<i>Hvordan er man en god rollemodell for ungdom?</i>	102
7.2.5	<i>Hvilke metoder bruker New Page i deres forebyggende arbeid med ungdom?</i>	104
7.2.6	<i>Avslutning</i>	104
	REFERANSELISTE	107

Forord

Med dette avslutter jeg mitt arbeid med denne masteroppgaven. Oppgaven er et produkt av min toårige utdanning ved Høgskolen i Telemark; Master i flerkulturelt forebyggende arbeid med barn og unge. Arbeidet har vært svært tidkrevende, men det har også vært veldig spennende og lærerikt – både faglig, men jeg har også lært mye om meg selv. Det har hele tiden vært en tankeprosess selv de dagene og ukene jeg ikke har jobbet så mye med det. For det er ikke til å komme unna, at motivasjonen har gått både opp og ned. Der jeg har vært i en god flyt, da særlig etter veiledning, har jeg fått et kjempekick og virkelig ønsket å jobbe hardt med materialet, og det er da jeg har følt mest fremgang i prosessen. Samtidig har det vært perioder der jeg ikke har hatt arbeidslyst eller motivasjon og da har dagene gått trått. For oppgaven har hele tiden fulgt meg som en skygge, hvor den dårlige samvittigheten konstant har rådet. I disse periodene har noen mennesker vært unnværelige for meg og mitt arbeid med oppgaven.

Først av alt vil jeg takke min dyktige veileder, Kjersti Røsvik. Du har en unik evne til å se sammenhenger, og din faglige kunnskap har vært helt avgjørende for min evne til å se materialet i en større sammenheng. Takk for din tålmodighet, for dette har tatt tid.

Takk til mine tålmodige venner, som i dette tidkrevende prosjektet har blitt lite prioritert. Nå skal vi ta det igjen!

Særlig takk til min medstudent Rita. Gjennom cyberspace har vi motivert og støttet hverandre gjennom denne lange prosessen, og endelig er vi begge i havn. Det har vært en uvurderlig støtte!

Også selvfølgelig, en stor tusen takk til New Page, som har vært så hjelpelige med informanter, både stifinnere og ungdommer. Takk for deres tid, deres historier og deres tillit. Uten dere hadde ikke denne oppgaven blitt til. Takk til Marco Elsafadi, for den inspirasjonen du har vært med ditt arbeid, jeg er glad du er på bena igjen!

Til slutt vil jeg takke mamma og pappa, som huset meg en periode når jeg valgte å kjøpe meg hest i stede for et sted og bo, og som holdt ut med humørsvingninger og dårlig humør når ting gikk litt trått. Det kommer lysere tider i møte nå.

Dal, april 2010

Ann-Elisabeth Kolstad

1 INNLEDNING

Denne oppgaven skal handle om relasjon mellom miljøarbeidere og vanskeligstilt ungdom. På bakgrunn av dette har jeg intervjuet voksne og ungdommer i stiftelsen New Page, som samarbeider med og får oppdrag gjennom barneverntjenesten, og jobber i tett 1:1 kontakt med vanskeligstilt ungdom.

1.1 Bakgrunn for valg av oppgaven

FN har flere ganger, senest i 2009 kåret Norge til verdens beste land å bo i, rangert etter kriterier som forventet levealder, skrive- og leseferdigheter, skolegang og bruttonasjonalprodukt (BNP) per innbygger (Human Development Reports, 2009). I velferds Norge ligger det kanskje en forventning om at alle mennesker bør kunne greie seg bra gjennom livet, fra de er små barn og trenger omsorg fra foreldre, til de blir gamle og får omsorg gjennom helsepersonell som en verdig avslutning på et langt liv. Ved at Norge flere ganger har blitt kåret til verdens beste land å bo i, tar man det for gitt at det mellom disse ytterpunktene, lite barn til gammelt menneske, kan det komme mange utfordringer som for et enkelt menneske kan være for vanskelige og store å takle. Mange mennesker søker derfor, eller blir tvunget til, hjelp fra det offentlige hjelpeapparatet både én og flere ganger i løpet av et langt liv. Barnevernet er en del av dette offentlige hjelpeapparatet, som har som formål å hjelpe barn som lever under vanskelige forhold.

Gjennom media får man mange historier om barnevernet, og det er ofte historier som stiller barnevernet i et dårlig lys. Et eksempel er da Aftenposten 11. mars skrev om hvordan barnevernet i tre Vestfold-kommuner fikk krass kritikk av Fylkesmannen for ikke å ha grepet inn tidligere overfor to brødre som skal ha blitt utsatt for omsorgssvikt og seksuelt misbruk. To av kommunene brøt loven, ifølge fylkesmannen (Aftenposten, 11.3.2010) Ifølge Aftenposten (21.3.2010) har antall meldinger til barnevernet doblet seg de siste 10 årene, mens antall ansatte har økt med 27 %. Noe av løsningen på manglende ressurser i barnevernet kan da være å bruke eksterne tiltak for å få bukt med den økende arbeidsmengden for barnevernet.

1.1.1 Barnevernet i Norden og Norge

De nordiske lands barnevern står overfor mange felles utfordringer, men de ulike landene løser sine utfordringer på tidvis nokså ulike måter. Norsk institutt for oppvekst, velferd og aldring (NOVA) har laget en oversikt over barnevernet i de nordiske landene. Notatet har som siktemål å presentere oppdatert kunnskap om barnevernet i de fem nordiske landene. Områder som blir belyst er lovgrunnlaget for plassering utenfor hjemmet, variasjoner i bruken av ulike typer plasseringer, senere lovendringer og pågående utredninger, ideologiske forskjeller mellom landene og utfordringer fremover (NOVA notat, 2010).

De totale plasseringsfrekvensene av barn og unge i de ulike landene varierer mellom ca. seks og ti per 1000 barn og unge i befolkningen. Hele 60 prosent av ungdommene i barnevernet i Danmark og Finland er plassert på institusjon, mens tilsvarende tall for Norge og Sverige er henholdsvis 31 og 26 prosent. I alle landene representerer ungdom mellom 13 og 18 år 50 - 60 prosent av barn og unge som er plassert utenfor hjemmet, og er således en overrepresentert klientgruppe i barnevernet (NOVA notat, 2010).

Landene har forskjellig bruk av lovhjemler de benytter når barn og unge blir langvarig plassert utenfor hjemmet. I Norge skjer alle langvarige plasseringer med hjemmel i bindende tvangsvedtak, mens Danmark bruker i mye mindre grad tvangsparagrafer. I Danmark blir det lagt opp til at foreldrene fremdeles skal ha den juridiske foreldreansvaret også ved slike vedtak, mens man i Norge, Sverige, Finland og Island flytter foreldreansvaret over til statlige og kommunale styresmakter (NOVA notat, 2010).

Den generelle utviklingen på barnevernsfeltet i Norden i løpet av de to siste tiår har gått i retning av et stadig større spekter av mulige hjelpetiltak og plasseringsvarianter. Parallelt har det foregått en ikke ubetydelig privatisering, med sterk vekst både av institusjoner og andre plasseringsvarianter som er privat drevet. Videre har det blitt en økt oppmerksomhet om hvordan barnevernet skal håndtere ungdom med adferdsvansker, og en økt oppmerksomhet om mulighetene for å utvikle metoder som er evidensbaserte. Også når det gjelder disse tendensene antyder forskningen at de nordiske landene står overfor mange utfordringer som er felles, samtidig som måten de møtes på kan variere en god del mellom landene (NOVA notat, 2010).

Ca 3 % av barnebefolkningen i Norge får årlig tiltak fra barnevernet. I løpet av barndommen er det nesten 10 % som har mottatt tiltak. I løpet av 2007 mottok vel 42 000 barn tiltak fra barnevernet. I perioden fra 1992 til og med 2005 fikk vel 120 000 barn hjelp fra barnevernet i kortere eller lengre perioder. Det er altså et stadig voksende antall barn, unge og foreldre som er, eller har vært, i kontakt med barnevernet og mange får hjelp over flere år (Kompetanseutvikling i barnevernet, 2009, kapittel 5).

En av utfordringene med slike tiltak, kan være tid og ressurser til å skape en relasjon god nok til at man greier å skape varig endring og en ny start for individet – ”med blanke ark og fargestifter tell”. Forebyggingsbegrepet har vært knyttet til tiltak og programmer som blir iverksatt før en diagnostiserbar avvikstilstand oppstår:

- tiltak for å forhindre at problemer eller skader oppstår (primærforebygging),
- å motvirke utvikling eller utbredelse av problemtilstander hos identifiserte risikogrupper (sekundærforebygging)
- å redusere ytterligere uheldige følger av manifesterte problemer (tertiærforebygging).

(Kompetanseutvikling i barnevernet, 2009, kapittel 7).

Et sentralt mål for studiet Flerkulturelt forebyggende arbeid med barn og unge er å utvikle kompetanse til å forstå barn og unge ut fra deres psykososiale og kulturelle kontekst (Damsgaard og Thronsen, 2009). Målet mitt er, i tråd med studiet, å øke min kompetanse på forebyggende ungdomsarbeidet. Kunnskap om hvordan å drive forebyggende arbeid vil derfor være nødvendig for å kunne opparbeide gode resultater i arbeidslivet. For å oppnå dette, har jeg gjennom skole og jobb sett og erfart at noe av det helt elementære ved forebyggende arbeid er relasjonen mellom individene. Fokuset i denne oppgaven er derfor rettet mot dette, samt hvordan den gode miljøarbeideren kan utrette endringer på bakgrunn av en god relasjon og gode metoder.

1.1.2 Forebyggende arbeid

Med Soria Moria erklæringen offentliggjorde flertallsregjeringen i 2005 hva de ville prioritere å satse på. I denne erklæringen kommer det frem at de vil satse på barn og unges sosiale kompetanse vel så mye som skolekompetansen. Med dette kommer også forebyggende arbeid, og i et rundskriv om satsningen på forebyggende arbeid fra 2007 står blant annet dette:

”At barn og unge skal få tilbud av høy kvalitet, bør være et ufravikelig krav. Derfor må forebyggende tiltak bygge på kunnskap. Regjeringen legger vekt på å stimulere til metodeutvikling og forskning som kan bidra til at det arbeidet som gjøres faktisk fungerer og kommer barn og unge til gode.” (Forebyggende innsats for barn og unge, 2007)

Etter Lov om Barneverntjenester (bvl) § 3, som omhandler kommunens og barneverntjenestens generelle oppgaver, er det i § 3-1, Barneverntjenestens forebyggende virksomhet og § 3-3, Samarbeid med frivillige organisasjoner, et krav om at kommunen skal følge nøye med forholdene barn lever under, og de har ansvar for å finne tiltak som kan forebygge omsorgssvikt og atferdsproblemer. De har et spesielt ansvar for å avdekke problemer så tidlig at varige problemer kan unngås, og sette inn tiltak i forhold til dette. Det står også at de bør samarbeide med frivillige organisasjoner som arbeider med barn og unge (Lov om Barneverntjenester, 2006).

New Page er en slik organisasjon, og driver i all hovedsak sekundært forebyggende arbeid. Oppfølgingen av ungdom starter først etter at det er en kjent problematferd hos ungdommene. Gjennom individuell oppfølging prøver stifinnerne i New Page å begrense og forhindre en videre utvikling av den kjente problematferden. Det metodiske grunnlaget bygger på såkalt ”Problem Solving Skills Training”. Dette betyr at stifinnerne jobber med å fremme individuelle sosiale ferdigheter hos ungdommene gjennom bruk av ulike kognitive teknikker. Stifinnerne i New Page inntar en aktiv rolle overfor ungdommene, hvor de hele tiden underbygger ønsket atferd gjennom ros og belønning. Gjennom samvær og en løpende dialog gir stifinnerne kontinuerlig forslag til handlingsalternativer for å endre og forebygge problematferd. I oppfølgingsarbeidet samarbeider New Page tett med foreldre, skole og ulike frivillige organisasjoner foruten barnevernet (Irgan, 2007).

1.2 Oppgavens problemstilling

Denne oppgaven har tatt for seg temaet:

Relasjon mellom vanskeligstilt ungdom og miljøarbeidere.

Ut fra temaet som kan kobles opp mot begreper den gode relasjonen, endringsarbeid og vanskeligstilt ungdom, vil sentrale problemstillinger være:

- Hvordan skapes de gode relasjonene?
- Hva er miljøarbeid – hvordan definerer litteraturen miljøarbeid, og hva legger miljøarbeiderne selv i dette begrepet.
- Hvem er ungdommene – basert på undersøkelser gjort av stiftelsen selv, og ikke de kvalitative intervjuene gjort i denne studien.
- Hvordan er man en god rollemodell for disse ungdommene?
- Hvilke metoder bruker New Page i deres forebyggende arbeid med ungdom?

Det er ikke gjort et tydelig skille mellom miljøarbeid og miljøterapi i denne oppgaven, ettersom New Page ikke tydelig skiller mellom begrepene. Dessuten blir alle ansatte i New Page kalt stifinnere, både med og uten relevant utdanning. Kanskje er det litt som Ole Brumms ”ja takk, begge deler”, at man jobber etter begge begrepene men egentlig ikke skiller veldig tydelig på hva som er hva. Det er kanskje ikke så viktig heller, dersom man har klare mål med arbeidet sitt og ikke trenger disse begrepene for å kunne gjøre en god jobb.

I dag har svært mange miljøarbeidere pedagogisk eller sosialfaglig utdanning. På slutten av 1960-tallet kom barnevernpedagogutdanningen, som er spesielt rettet mot miljøarbeid, men også førskolelærere, spesiallærere og sosionomer er formelt kvalifisert til å jobbe som miljøarbeidere. Det er også egne videreutdanninger for miljøarbeidere, og disse grunn- og videreutdanningene er med på å styrke denne yrkesgruppens faglige autoritet. Benevnelsene miljøarbeid og miljøterapi blir av noen anvendt om hverandre, som synonymer. Andre skiller derimot eksplisitt mellom

disse to benevnelsene for å markere en profesjonell distanse mellom de som har og de som mangler en miljøterapeutisk kompetanse. ”Miljøterapi” antas da å være mer faglig fundert, og mer systematisk enn ”miljøarbeid”. Det skilles da altså mellom en faglig versjon og en ”light”-versjon av det samme (Halvorsen, 2003).

Med vanskeligstilt ungdom mener jeg her i oppgaven min ungdom som fra samfunnets side kan bli sett på som ”problemungdom”, og de har alle fått hjelpetiltak fra barnevernet på bakgrunn av egen oppførsel som ikke anses å være akseptert i det norske samfunn, være seg vold, kriminalitet eller rus.

1.3 Oppgavens formål

Formålet med denne oppgaven er å gjennom kvalitative studier, å se hvordan stifinnere i New Page bygger opp en god relasjon med vanskeligstilt ungdom, og bruker denne i endringsarbeid med ungdommene.

Når det gjelder arbeid med mennesker finns det aldri en fasit, man må tilpasse både metoder og fremgangsmåte etter personlige forutsetninger, ressurser og hvem man skal møte. Men der man ser ting fungerer over lengre tid, er det verdt å gå grundigere inn i relasjoner og arbeidsmetoder, for å se om noe kanskje kan være en arbeidsmodell for andre også.

1.4 Oppgavens disposisjon

Denne oppgaven er videre delt inn i 5 hoveddeler.

Del 1 i oppgaven presenterer de faglige rammene jeg har valgt, det vil si tidligere forskning på feltet. Her vil de mest sentrale teoretikerne bli presentert i forhold til utdanning, interessefelt og eventuelt fagtradisjonelt ståsted. Dette er teoretikere som har et bredt faglig spekter og som jeg har funnet vil belyse oppgavens problemstilling på en god måte.

Del 2 beskriver metodevalget brukt for denne oppgaven. Her vil jeg beskrive hvordan jeg kom frem til metode, i forhold til problemstillingen som er valgt. Videre vil jeg presentere utvalget mitt. Jeg vil gi en generell beskrivelse av ungdommene i stiftelsen, basert på stiftelsens egne undersøkelser. Jeg vil også beskrive litt om bakgrunnen til stiftelsen, hvordan de arbeider og hvordan jeg fikk kjennskap til denne. Jeg vil også gjøre noen etiske refleksjoner i forhold til de valgene jeg har tatt underveis, da dette er elementært i forskningsarbeid.

Del 3 er hoveddelen av oppgaven, som består av funn, teorier og analyser. Den er igjen inndelt i 3 deler, basert på de største funnene i materialet mitt. Disse kappitlene er:

- Den gode relasjonen
- Den autentiske miljøarbeideren
- Miljøarbeiderens kule metoder

I hver del vil det bli presentert ulike teorier, funn og drøftninger av materialet.

Del 4 er konklusjonen, som vil dra sammen de røde trådene gjennom oppgaven, og systematisere funnene.

Før jeg går inn på metodevalget, vil det nå komme en presentasjon av den faglige teorien som er brukt videre i oppgaven.

2 FAGLIG RAMME

For å belyse oppgavens problemstilling har jeg valgt å benytte meg av litteratur fra ulike fagtradisjonelle ståsteder for å få en bred vinkling og ulike perspektiver på mine funn. Temaet på oppgaven er altså relasjon mellom vanskeligstilt ungdom og miljøarbeidere.

For å finne nødvendig informasjon om informantene, og en utdypning av stiftelsens arbeidsmetoder og egne funn, har jeg brukt rapporter de har utarbeidet selv og som er publisert på deres hjemmeside, www.newpage.no. Disse er signert faglige ansvarlige i stiftelsen, Tom Irgan og Magne Espelid. Rapportene er brukt mye i forhold til at jeg ikke har spurt ungdommene om deres personlige bakgrunn og historier, for å få et tydeligere inntrykk av hvem ungdommene i New Page er. De har også vært utfyllende i forhold til stifinnernes arbeidsmetoder. Disse rapportene er ment å supplere den andre faglitteraturen som er brukt i oppgaven, selv om rapportene også er basert på noe av den samme litteraturen jeg har brukt både i oppgaven og tidligere på studiene. Disse rapportene blir derfor regnet som faglig gode nok til å supplere denne oppgaven og den andre litteraturen jeg har brukt.

Første del av analysen omhandler den gode relasjonen, og handler om viktigheten av en god relasjon i sosialt arbeid. Her har jeg brukt både typiske barnevernslitteratur som er opptatt av de psykologiske aspektene ved sosialt arbeid, og mer sosiologisk litteratur som i hovedsak omhandler samspill og interaksjoner. De sosiologiske teoriene er ikke kanskje mer anvendt generelt om mennesker enn for vanskeligstilt ungdom, men de har mange anvendbare begreper innenfor temaet. Teoriene er derfor samme tema fra ulike ståsted. Laila Granli Aamodt er klinisk sosionom i barne- og ungdomspsykiatri og cand.polit. i sosialt arbeid. Hun er ansatt ved Barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk for Asker og Bærum, samtidig som hun underviser i klinisk sosialt arbeid ved Universitetet i Tromsø (Fagbokforlaget, (s.a.)). I denne oppgaven er hun benyttet i forhold til relasjoner og relasjoner i sosialt arbeid. I forhold til relasjonskvaliteter, anerkjennelse og forståelse har jeg brukt Emilie Kinge. Kinge er spesialpedagog og førskolelærer. Hun har lang erfaring fra arbeid i ulike barnehager, og jobber nå i PP tjenesten. De

siste årene har hun også jobbet med å utvide kursvirksomhet i forhold til skolens ansatte innen tema ”Samtaler med barn og unge” (Kinge, 2009)

Av den litt mer teoretiske litteraturen, har jeg i forhold til den gode relasjonen brukt Martin Buber og Georg Herbert Mead. Buber var en østerriksk teolog og filosof. Dosent i jødisk religionshistorie ved universitetet i Frankfurt am Main 1924, professor 1930, professor i religionsfilosofi i Jerusalem 1937. (Store norske leksikon, 2009b). Buber har i denne delen av oppgaven vært brukt for å belyse relasjoner, og særlig var han opptatt av møte og dialog i relasjonen. Mead var en amerikansk filosof og psykolog, professor ved University of Chicago 1907–31. Han var en førende skikkelse innen nyere amerikansk pragmatisme. Størst betydning har han hatt som sosialpsykolog (Svendsen, s.a.). Han hevdet at selvbevissthet oppstår gjennom sosial interaksjon, og dette vil utdypes mer i kapittel 4.

Andre delen av analysen handler om å være en autentisk miljøarbeider, en ekte og tilstedeværende person, og tar for seg hvordan stifinnere i New Page bruker seg selv i det forebyggende arbeidet med ungdommene. Teorien i dette kapittelet er hovedsakelig basert på Terje Halvorsen og Anne Helgeland. Halvorsen er dr. polit. i pedagogikk og førsteamanuensis ved Avdeling for samfunnsfag på Høgskolen i Bodø, hvor han underviser i temaer som vitenskapsteori, utviklingspsykologi, pedagogisk filosofi og miljøarbeid. Han har tidligere arbeidet flere år på en institusjon for ungdom. Hans bok Miljøarbeid (2003) tar for seg det meste av de viktigste aspektene ved å drive miljøarbeid (Halvorsen 2003). Helgeland har mange års erfaring fra barnevern, barne- og ungdomspsykiatri og voksenpsykiatri. Hun er utdannet barnevernspedagog, familieterapeut, gestaltterapeut og Marte Meo-terapeut. Boka hennes aktør i eget liv handler om utvikling av relasjoner og kommunikasjon mellom barn og voksne (Helgeland 2008).

Tredje delen av analysen heter kule metoder, og beskriver hvilke metoder stifinnerne i New Page bruker. Her har jeg brukt ulike sosiologiske teorier, av Erving Goffman, Marcel Mauss og Olav Garsjø, i tillegg til Mead som er nevnt tidligere.

Både Garsjø, Mead og Goffmann sier mye om rollebegrepet, hvordan vi mennesker innehar forskjellige roller i samfunnet, og dette er koblet opp til rollene stifinnerne og ungdommene i New Page spiller i sine relasjoner. Olav Garsjø er sosiolog, førsteamanuensis og lærebokforfatter. Han arbeider ved Høgskolen i Oslo, der han underviser i samfunnsfag for helse- og sosialfagstudenter (Garsjø, 2001). Goffmann sier også noe om hvordan mennesker kan ta avstand til rollene på bakgrunn av normene som er tillagt rollen. Goffmann var en kanadisk samfunnsforsker; bl.a. professor ved University of Pennsylvania. Han arbeidet særlig med rolleteori og samhandlingens symbolske aspekter. Goffmans beskrivelse og analyse blir gjerne karakterisert som en «dramaturgisk tilnæringsmåte»: livet fremstår som et teaterstykke der vi ikke opptrer i kraft av oss selv, men i kraft av våre relasjoner til andre. Han har hatt stor innflytelse på antropologisk og (i noe mindre grad) sosiologisk tenkning og forskningspraksis. (Store norske leksikon s.a.). I rollespillet disse teoretikerne snakker om, kan vi også se at stifinnere og ungdommer utøver byttetransaksjoner, som her er koblet opp mot Marcel Mauss' gaveutveksling sosiale funksjon i alle kulturer. Mauss var en fransk sosiolog og antropolog, elev av sin onkel Emile Durkheim. Fra 1902 professor i religionshistorie ved École Pratique des Hautes Etudes i Paris. Mauss var en ledende skikkelse i fransk samfunnsforskning og regnes som grunnlegger av den franske feltarbeidende skole i antropologien. Hovedverket hans er *Essai sur le don, forme archaïque de l'échange* (1925; norsk oversettelse, Gaven: utvekslingens form og årsak i arkaiske samfunn, 1995), der han viser gaveutvekslingens sosiale funksjon i alle kulturer (Store norske leksikon, 2009a).

Dette er det gjennomgående faglige perspektivet brukt i denne oppgaven. Andre teoretikere er også brukt, men hovedsakelig som sekundærlitteratur til overnevnte teoretikere og vil derfor ikke introduseres nærmere. Videre i oppgaven vil det nå komme et metodekapittel, som tar for seg de ulike aspektene ved valg av metode og hvilke krav som stilles, og refleksjoner jeg har gjort rundt dette.

En del av internettkildene er brukt for å skaffe informasjon om de aktuelle teoretikerne som er brukt i oppgaven, og ikke til å hente selve faglitteraturen. Den er for det meste hentet i bøker.

3 METODE

I dette kapittelet vil jeg presentere hvordan jeg har gått frem metodisk. Jeg vil starte med å begrunne valg av metode, basert på temaet og vinklingen av oppgaven. Deretter presenterer jeg utvalget mitt, og stiftelsen jeg har fått informanter fra. Til slutt drøfter jeg etiske valg og refleksjoner jeg har gjort.

3.1 Valg av tema

Som ivrig barnevernstudent ved Høgskolen i Harstad Harstad fikk jeg i 2005 mulighet til å reise ut av landet for å ha praksis som en del av utdanningen. Jeg reiste til Huddersfield, England, hvor jeg jobbet på et skoleprosjekt for vanskeligstilt ungdom som var kastet ut av offentlig skole grunnet egen problematferd. Ungdommene hadde en bakgrunn med rus, kriminalitet og vold. Noen av disse hadde også sittet i fengsel. Prosjektet skulle gi disse ungdommene fullført grunnskoleutdanning og en hjelp på vei mot videre skolegang. Jeg var kun 21 år da, men jeg fattet stor interesse for disse ungdommene. De var ikke så mange år yngre enn meg, de var 15 og 16 år, men våre liv var veldig forskjellige. Det er på mange måter stor forskjell i oppvekstvilkårene for barn og unge i Norge og England, da de har et annet hjelpesystem og større klasseforskjeller enn her i Norge, og det er for mange tøffe oppvekstvilkår.

Da jeg kom hjem fra England, traff jeg gjennom mitt nettverk i Harstad en basketballspiller som skulle vise seg å jobbe med de samme utfordrende ungdommene som jeg hadde møtt i England, men her hjemme i Norge. Marco Elsafadi er leder for New Page, en stiftelse som gjennom barnevernet arbeider med vanskeligstilt ungdom. Gjennom interessante samtaler og foredrag, satte han i gang noen prosesser i hodet mitt som påvirket meg mer enn kanskje noen andre foredragsholdere og lærere har greid tidligere. Med en voldsom innlevelse, og et ekte engasjement for det han driver med – noe som blant annet ga uttelling på idrettsgallaen i 2006, hvor han fikk prisen ”årets forbilde”, utviklet han og New Pages arbeid en interesse hos meg for fagfeltet innenfor denne masteren, og et enda større ønske om å kunne gjøre noe for disse ungdommene senere selv.

3.2 Valg av metode

Det naturlige valget for å få belyst problemstillingene var for meg å gjennomføre kvalitative intervjuer. Det overordnede målet for kvalitativ forskning er å utvikle forståelsen av fenomener knyttet til personer og situasjoner i deres sosiale virkelighet. Det handler om å få en dypere innsikt i hvordan mennesker forholder seg til sin livssituasjon (Dale, 2004). Kvalitativ metode i form av personlige dybdeintervjuer ble derfor et naturlig valg i forhold til problemstillingen min. Kvale (2002:15 i Dalen 2004) uttrykker begrepet "livsverden" som ofte er benyttet for å belyse kvalitativt intervju:

"Det kvalitative forskningsinterview forsøker at forstå verden fra interviewpersonernes synspunkt, utfolde meningen i folks opplevelser, afdække deres livsverden, førend gives videnskabelige forklaringer" (Kvale 2002:15 i Dalen, 2004).

Begrepet er godt egnet innen kvalitativ tilnærming fordi det fokuserer på opplevelsedimensjonen, og ikke bare en beskrivelse av de forholdene personen lever under.

Jeg har derfor funnet 8 personer til å fortelle meg om deres opplevelse av en relasjon mellom ungdom og voksen, og hvordan de bruker denne gjennom forebyggende arbeid.

3.3 Presentasjon av utvalg

På åpningen av landskonferansen for politi og barnevernvakter 2007 sa statssekretær Kjell Erik Øie noe om hovedutfordringene knyttet til kriminell ungdom i barnevernet:

- Ungdom trenger å møte kjærighet så vel som grenser (det er mye kjærighet i modne, voksne som tør ta konflikter)
- Systemer er til for mennesker, ikke omvendt (Øie, 2007)

Etter hva jeg visste om New Page og måten de arbeidet på fra før, mente jeg de hadde gode holdninger i forhold til Øies nevnte hovedutfordringer. Mange av de ansatte i New Page tør å snakke om og vise en form for kjærlighet overfor ungdommene, ved å vise omtanke, tilstedeværelse og ved fysisk kontakt, noe som alle er grunnleggende elementer som vi alle som mennesker setter pris på og til en viss grad er avhengige av. Jeg kunne også valgt å kontakte for eksempel en ungdomsinstitusjon, men her har ungdommene blitt tatt ut av hjemmene sine og det ligger en annen hjemmel og paragraf bak deres historie, livssituasjon og forholdet til miljøarbeiderne er antakelig annerledes. Institusjonene fungerer ofte med medlevertturnus, det vil si at en person er på jobb 3-4 døgn og så har en uke fri, før det er på igjen, eventuelt vanlig dag/kveld/natt turnus. Når de går hjem for dagen er de altså ferdig på jobb og trenger ikke forholde seg til ungdommene om de ikke vil, da det er andre voksenpersoner der til å ta vare på dem. Dette er ofte den ”vanlige” måten å drive miljøarbeid på, mens jeg valgte New Page som på mange måter får en enda tettere relasjon til ungdommene. I New Page har ungdommene hovedsaklig én stifinner å forholde seg til, og dermed er det mindre sjanser for et for eksempel lite samkjørt personale, et personal som sier en ting mens en annen sier noe annet, og antakelig et enda mer stabilt forhold til den voksne for ungdommen.

På bakgrunn av dette, har jeg fått informanter fra stiftelsen New Page. 1:1 forholdet mellom ungdom og miljøarbeider er annerledes fra mange andre som driver med ungdomsarbeid, og interessant; de arbeider veldig tett med ungdommene over lengre perioder, og de er kanskje litt utradisjonelle i forhold til personalgruppa – livserfaring teller kanskje like mye som en faglig relevant bakgrunn. Etter mye planlegging og forberedelser, traff jeg avdelingsleder fra prosjektet tidlig høsten 2008. Jeg informerte han om hvordan jeg hadde tenkt dette prosjektet, og vi ble sammen enige om hvor mange jeg kunne få intervjuer hvis de selv gikk med på det. Etersom jeg fikk de formelle klarsignalene, fant han informanter til meg som frivillig stilte opp. Jeg satte ingen spesielle krav til informantene, for eksempel i forhold til utdanning, antall års arbeidserfaring, ungdommens alder og tid i stiftelsen.

Jeg hadde mulighet å komme med ønsker i forhold til bakgrunnen til de menneskene jeg skulle få intervjuer. I og med at jeg ikke visste noe særlig om de ansatte, at det er en forholdsvis liten personalgruppe og at det i forhold til oppgaven min ikke var så vesentlig hva slags bakgrunn de hadde, var det avdelingsleder som fant informanter for meg. Dette kan ha påvirket intervjuene på flere måter. Kanskje kunne han valgt informanter han visste snakket mye, som hadde mange

”riktige” tanker og holdninger til New Page som stiftelse, han kunne valgt personale som ikke hadde noe særlig annen arbeidserfaring og som derfor syns New Page er den ”riktige” måten å jobbe på, eller han kunne valgt informanter han visste var kritiske og reflekterte rundt deres eget arbeid. Det finns altså mange måter å påvirke et resultat på, og kanskje kunne funn og resultatet blitt helt annerledes med en annen informantgruppe.

Organisasjonen har selv gitt ut en rapport basert på intervjuer med ungdommene, med bakgrunnshistorie og tall. I forhold til dette, og i forhold til vanskeligheter med de formelle tillatelsene fra NSD, valgte jeg å kun bruke disse som kilde for informasjon om ungdommene. Sett i lys av problemstillingen var det heller ikke et stort behov for å spørre ungdommene om deres personlige historier og erfaringer.

Data i denne oppgaven er basert på intervjuere med 4 ungdommer som har fått tett oppfølging i New Page, og de fires 4 stifinnere. Det hadde ingen praktisk betydning for oppgaven at jeg intervjuet to mennesker med samme relasjon, annet enn at de i selve intervjusituasjonen kanskje følte en trygghet da stifinner, deres kjente og trygge voksenperson, alltid var i rommet ved siden av. Under intervjuene spurte jeg de voksne informantene litt om deres faglige bakgrunn. Alle fire stifinnerne hadde høyere utdanning; stifinner 1 var ungdomssosiolog, med 2 års veiledning i friluftsliv og mellomfag i utviklingsstudier. Stifinner hadde en 3årig musikkutdanning, og stifinner 3 var barnevernpedagog. Stifinner 4 hadde bachelorgrad og videreutdanning i språk. Det var dermed ikke alle stifinnerne som hadde ”relevant” utdanning til den jobben de gjør i New Page.

Før vi begynte intervjuene, fikk de utdelt et informasjonsbrev (se vedlegg 1 for forespørsel til stifinnere, og vedlegg 2 for forespørsel til ungdommene) jeg hadde skrevet, som de måtte lese, forstå og signere. Informantene fikk her også informasjon om at de kunne trekke seg når de skulle ønske det uten noen slags konsekvenser for deres forhold til New Page, men alle gjennomførte intervjuene.

I intervjusituasjonen ble alle informantene, med unntak av en ungdom, intervjuet i New Pages lokaler. Siste ungdommen ble intervjuet hjemme i sin egen leilighet. Denne gutten var også den som pratet mest av alle ungdommene, og antakelig var ikke dette helt tilfeldig. Han satt i trygge omgivelser, kunne røyke, hadde på musikk i bakgrunnen og følte seg antakelig mer avslappet i

en slik situasjon. Det kan ha vært en avgjørende trygghetsfaktor i forhold til hvor mye han fortalte under intervjuet.

Intervjuguidene (se vedlegg 3 for intervjuguide stifinner, og vedlegg 4 for intervjuguide ungdom) var inndelt i hovedtemaer, med noen konkrete, men åpne spørsmål under hvert tema, og noen relevante stikkord til eventuelle oppfølgingsspørsmål. Jeg var ikke veldig nøye på å ha en bestemt struktur på hvert intervju, og spørsmålene kom i litt tilfeldig rekkefølge da jeg fulgte opp med spørsmål alt etter hvilke temaer informantene snakket seg inn på. Alle informantene fikk likevel alle spørsmålene i intervjuguiden, og enkelte fikk noen tilpassede oppfølgingsspørsmål. Intervjuene med stifinnerne hadde en gjennomsnittslengde på 52 minutter, mens intervjuene med ungdommene hadde en gjennomsnittslengde på 18 minutter. De første intervjuene med ungdommene var særlig korte, mens de siste var lenger og mer utfyllende. Dette kom nok av min refleksjon etter de første intervjuene, og tanker rundt oppfølgingsspørsmål og bedre utnytting av intervjusituasjonene. Her kunne jeg med fordel forberedt meg litt mer: jeg hadde planlagt å gjennomføre prøveintervjuer som ikke ble noe av. Dersom jeg hadde gjort dette ville jeg antakelig vært bedre forberedt på eventuelle oppfølgingsspørsmål, for å kunne få mest mulig informasjon ut fra intervjuene. Ungdommen jeg intervjuet hjemme var den siste jeg intervjuet, og dette var som tidligere nevnt det lengste intervjuet.

Ungdommene jeg intervjuet var mellom 14 og 19 år.

3.3.1 Presentasjon av stiftelsen

New Page Project-Bergen ble startet høsten 2000 av Magne Espelid fra Utekontakten i Bergen og Arild Buen fra Ulriken Eagles. Marco Elsafadi, basketballspiller på Ulriken Eagles ble engasjert i prosjektet. Som profilert basketstjerne og forbilde for ungdom var det naturlig for Marco å engasjere seg i det forebyggende arbeidet klubben drev. Målgruppen var ungdom med ulik bakgrunn og problematikk; som rus, vold, skoleskulk og vanskelige familieforhold. Marco har siden engasjert seg i ungdommenes liv, som mekler, veiviser og nettverksbygger New Page er en ideell stiftelse som gir individuell oppfølging av ungdom. Våren 2002 ble New Page Norge etablert og organisert som en egen stiftelse (Historien om New Page, 2010). Medarbeidere

(stifinnerne) i New Page utfører relasjonsarbeid med utsatt ungdom. New Page gir oppfølging hovedsakelig etter avtale med barnevernet. Stifinnerne i New Page er rollemodeller, veiledere og brobyggere for ungdom på ungdommens arenaer som fritid, skole og hjem. Gjennom felles mål, veiledning, aktiviteter som gir mestring, motivasjon og grenseløs omsorg fremmer oppfølgingen vekstprosesser hos den enkelte ungdom. Målet med den individuelle oppfølgingen er å skape varige endringer hos ungdommene (Om New Page, 2010).

3.3.2 Hvem er ungdommene?

Tilbudet om individuell oppfølging som New Page gir er et hjemmebasert støttetiltak for å gi ungdom som trenger det, økte sosiale ferdigheter for å kunne utvikle deres sosiale kompetanse. Felles for ungdommene som får New Page som et hjelpetiltak er at de i ulik grad har atferdsproblemer. Atferdsvanskene arter seg svært forskjellig og kan spenne fra innesluttethet til rusmisbruk. Problematferden er knyttet til en eller flere sosiale arenaer som hjem, skole og nærmiljø (Irgan, 2009).

Ungdommenes problematferd gjør dem marginalisert ved at de stenges ute fra viktige sosialt integrerende arenaer på skolen og i nærmiljøet. Med marginalisering menes her individer og grupper manglende deltakelse på arenaer hvor de i henhold til spesielle normer og kriterier forventes å delta (Heggen, Jørgensen og Paalsgaard 2003 i Irgan, 2009). Den sosiale marginaliseringen gjør ungdommene utsatt ved at de velger negative tilpassingsstrategier for å kompensere for opplevelsen av marginalisering. Siden årsakene til ungdommenes marginalisering og utsatthet ligger i deres samhandling med sine sosiale omgivelser kan dette forebygges og endres gjennom å gjøre ungdommene bedre i stand til å samhandle med sine omgivelser på en positiv måte.

Etter fem år gjennomførte New Page i 2007 sin første kartlegging av ungdomsgruppen som fikk oppfølging av New Page. Formålet med kartleggingen var å få en bedre oversikt over hva som kjennetegnet ungdommene i New Page, og videre bruke resultatene til å utvikle et permanent kartleggingsverktøy. Den ble gjort gjennom et kartleggings skjema, og fylt ut av ungdommene og

stifinnerne i fellesskap. Det var frivillig og anonymt. Da kartleggingen ble gjennomført i april/mai 2007 hadde New Page totalt 80 ungdommer i oppfølging fordelt på de lokale stammene (avdelingene) i Oslo, Bergen og Stavanger. Svarprosenten var 65 prosent – ingen grupper ut fra alder, kjønn eller problematferd var fraværende i kartleggingen. New Page mener derfor at funnene langt på vei er representativt for ungdommene som får oppfølging i New Page. Kartleggingen ga vesentlig informasjon om ungdommenes sosiale bakgrunn, problematferd, skolegang og fritidsbruk (Irgan, 2007).

New Page har selv gjort et sammendrag i rapporten som gir en god oppsummering av resultatene av kartleggingen:

En kartlegging av ungdomsgruppen i New Page har vist at flertallet av ungdommene vokser opp i sosialt og økonomisk marginaliserte familier preget av konflikt. Et mindretall av ungdommene bor sammen med mor og far, og halvparten bor sammen med mor. En tredjedel av foreldrene står utenfor arbeidslivet. Flertallet av ungdommene som får oppfølging i New Page er gutter mellom 15 og 18 år og halvparten har innvandrerbakgrunn. En tredjedel av ungdommene har diagnoser som påvirker deres atferd. Flertallet av ungdommene har problemer knyttet til skolen gjennom konflikt med lærer og elever, eller gjennom skulk og lærevansker. To tredjedeler av ungdommene er anmeldt eller domfelt for en eller flere kriminelle handlinger. Volds kriminalitet er mest fremtredende hos ungdommene. De har høyt alkoholkonsum, og flere av ungdommene blir voldelig og utagerende i alkoholrus. Halvparten av ungdommene har ingen fremtidsplaner. To tredjedeler av ungdommene har en lite organisert hverdag, hvor de bruker mesteparten av fritiden til å henge med venner, spille TV-spill og se på TV (Irgan, 2007).

New Pages kartleggingsrapport (Irgan, 2007) viser at 58 % av ungdommene opplever å være i konflikt med en eller flere i nærmeste familie, og opp mot halvparten av ungdommene har innvandrerbakgrunn – 67 % av disse har foreldre utenfor arbeidslivet. Dette betyr ikke nødvendigvis at man lever i fattigdom, men uten jobb er det vanskeligere å opprettholde en høyere levestandard enn om man er i jobb. Dette kan i noen tilfeller føre til at ungdommene kommer i kontakt med kriminelle subkulturer, som også er en risikofaktor. 75 % av ungdommene i New Page er anmeldt eller domfelt for kriminalitet, 78 % av ungdommene drikker alkohol mer enn to ganger i måneden utenom fest, og tallet er 15 % for bruk av cannabis

utenom fest. 8 % av ungdommene bruker sentralstimulerende rusmidler (for eksempel amfetamin og khat) mer enn to ganger i måneden utenom fest. For å få tilgang til disse stoffene, er man avhengig av å ha et nettverk med tilgangen til disse. Rusmidler er ulovlig i Norge, og vold og kriminalitet er også straffbart. Dette er sosiale avvik, og har man sosiale nettverk hvor dette er positiv styrking av relasjonen vil det kunne anses som en kriminell subkultur.

Altså har alle ungdommene i New Page en definert problematferd som gjør at de får oppfølging gjennom barnevernet. I tillegg har en tredjedel av ungdommene som følges opp en diagnose som direkte påvirker deres atferd (19 % har ADHD). Over to tredjedeler av ungdommene har begått kriminalitet som er registrert hos politiet og eventuell domfellelse. Ungdommene har av ulike årsaker altså allerede tatt mange ukloke valg i livet, og gjennom barnevernet fått New Page som et tiltak for å endre denne atferden. New Page legger høye mål om å greie noe ”ingen” har klart før dem – å hjelpe disse ungdommene å lære seg å ta riktige valg i vanskelige og utfordrende situasjoner.

Dette er et generelt bilde av ungdommene i New Page, basert på deres egne undersøkelser. I denne oppgaven er det ikke spurt direkte om ungdommenes personlige historier og bakgrunn.

3.4 Etske refleksjoner

Ved forskning er det mange etiske refleksjoner å gjøre, før man setter i gang, underveis og mens man bearbeider og skriver. Her har jeg gjort noen refleksjoner rundt utvalget, foreldresamtykke og anonymisering.

3.4.1 Utvalget

Utvalget mitt besto av 4 ungdommer og 4 miljøarbeidere. Jeg satte ingen krav til informantene, i forhold til alder, lengde på kontakt med New Page, etc. Heller ikke i forhold til miljøarbeiderne stilte jeg krav til deres bakgrunn. Jeg fant det heller som en ressurs for oppgaven å kunne få både

faglig relevante miljøarbeidere, vel som de uten den samme faglige tyngden, men med andre aspekter i livet som gjorde de personlig egnet til å gjøre en god jobb i New Page. Dette er likevel ikke noe som kommer veldig tydelig frem i oppgaven, da jeg ikke har skilt svarene ut fra hvilken miljøarbeider som har sagt hva. Utgangspunktet mitt var kanskje en idé om at de to gruppene miljøarbeidere tenkte på litt forskjellige måter, men ut fra hva de sa til meg så jeg ingen store forskjeller på dette.

Både stifinnerne og ungdommene hadde også forskjellige bakgrunner og ulik varighet til prosjektet. Ungdommene jeg intervjuet fulgte med sin stifinner, altså intervjuet jeg en ungdom og hans stifinner. Jeg sendte informasjonsbrev til avdelingsleder, og mine tanker var at han skulle dele ut og gjøre alle informantene kjent med dette på forhånd. Antakelig grunnet kommunikasjonssvikt var ikke dette gjort, så jeg brukte noen minutter til at alle fikk lese gjennom og stille eventuelle spørsmål før vi begynte. Alle skrev under og dette var ikke problematisk. Under intervjuene brukte jeg båndopptaker på alle informantene, dette gjorde at jeg fikk fulgt godt med og lyttet, og muligheter for oppfølgingsspørsmål. Det var også en særlig fordel når jeg skulle gå gjennom materialet mitt i etterkant, at jeg hadde alt på opptak.

3.4.2 Foreldresamtykke

Foreldresamtykke var noe jeg gikk noen runder med meg selv om, og også i samråd med NSD. Jeg så at det kunne bli vanskelig å innhente samtykke fra foreldre, og fryktet at noen av ungdommene ville trekke seg om de måtte få dette – da jeg ikke ante noe om deres familieforhold. Ut fra New Pages rapport kunne det virke som at disse var vanskelige for mange av ungdommene. NSD har derfor godkjent at ungdommenes deltakelse skjer på eget samtykke. Oppgaven min omhandlet deres relasjon til stifinner/stiftelse, og ingen av spørsmålene hadde personlig karakter i forhold til deres bakgrunn og familieforhold. De fikk lese og signere på at de hadde forstått hensikten med undersøkelsen, og stifinner var alltid i rommet ved siden av, slik at jeg aldri møtte ungdommene helt alene. Dermed anså jeg det som faglig forsvarlig at jeg ikke innhentet samtykke fra foreldrene. Det viste seg at alle ungdommene hadde en meget god

relasjon til sin stifinner, og skulle det være noen reaksjoner på spørsmålene i etterkant hadde de stifinner tilstede for samtale og eventuell oppfølging.

3.4.3 Anonymitet

Informantene ble lovet anonymitet ved publisering av oppgaven. Dette av mange grunner, blant annet skal ikke hva de har sagt kunne føres tilbake til deres person, hvor det skal kunne få etterfølger for deres deltakelse på prosjektet. Det gjør dermed at de kan snakke fritt og antakelig litt mer åpent enn om deres navn hadde blitt signert i oppgaven.

Som stiftelse har New Page likevel ikke blitt anonymisert. New Page jobber annerledes fra mange andre som jobber med ungdom, og jeg følte ikke at jeg fikk presentert stiftelsen på en god nok måte hvis jeg ikke skrev utfyllende om måten de jobber på. Ingen av informantene er navngitt.

Informantene ble lovet anonymitet, deltakelsen var frivillig og de kunne trekke seg når som helst. Lydbånd fra intervjuene ble oppbevart innelåst. Prosjektbeskrivelsen ble oversendt NSD og godkjent før selve intervjuprosessen startet.

3.5 ANALYSEN

Gjennom intervjuene gikk det mange tanker gjennom hodet mitt. Jeg lyttet og hørte hva de sa, sammenliknet med hva tidligere informanter sa, og trakk tråder allerede i intervjuene. Jeg brukte båndopptaker, slik at jeg hadde mulighet til å lytte, reflektere og stille oppfølgingsspørsmål, fremfor å notere alt som ble sagt. På denne måten hadde jeg mulighet til å være fullstendig tilstede i intervjuet, og ha fullt fokus på hva informantene sa.

Da intervjuene var ferdige, følte jeg at arbeidet virkelig kunne begynne, og jeg startet med transkribering av alle intervjuene. Jeg renskrev de slik de hadde foregått, slik at jeg hadde med

alt av detaljer (minus ”ehhh” og ”hmmm” etc). Etter dette gikk jeg inn i materialet og kodet og kategoriserte. Dalen (2004) skriver at dette er et viktig ledd i analyseprosessen, da forskeren systematisk må gå gjennom materialet for å sette merkelapper på hva det handler om. Deretter må man lete etter mer abstrakte kategorier som kan samle dataen på nye måter.

Etter transkriberingen, ble derfor alle intervjuene ble satt opp på samme måte i dokumentene, og skrevet ut slik at jeg hadde mulighet å skrive stikkord, kommentere, fargekode emner og dra røde tråder i et og et intervju, samt å trekke felles tråder. På denne måten ble jeg godt kjent med materialet, og jo flere ganger jeg leste gjennom dem, jo mer reflekterte jeg og jeg fant flere ”funn” og koblinger opp til hverandre og temaer ettersom jeg ble mer kjent med materialet.

Jeg valgte å lage en tabell, med tematiserte overskrifter. Blant disse overskriftene var også noen av hovedfunnene mine. Under hvert tema valgte jeg å ha en kolonne med ungdommenes utsagn om dette temaet, og en for stifinnerne. På denne måten laget jeg, etter min mening, for min egen del den beste oversikten jeg kunne ha for temaene. Overskriftene etter tema var; rollemodell, god relasjoner, tillit, miljøarbeid, metoder, New Page, gode sitater, og en egen overskrift for stifinnerne, delt inn i gode og dårlige opplevelser på jobb. På denne måten hadde jeg satt intervjuene inn i et kategorisert skjema, som for min egen del gjorde det oversiktlig og lettere å se sammenlikninger, likheter og ulikheter.

Ved sitater i analysen har jeg valgt kun å skille på stifinner og ungdom, da jeg ikke har valgt å fokusere på hvem av stifinnerne eller ungdommene som sa noe. Jeg fant ikke dette vesentlig for denne oppgaven.

Med dette har jeg presentert mine metodevalg, og vil nå gå videre til selve analysedelen og datapresentasjonen. Her er det stifinnere i alle aldre som er intervjuet, og ungdom fra 14-19 år – alle gutter/menn. Med hovedfokus på relasjonsbyggingen, og kommunikasjon mellom to individer i forskjellige makt- og livssituasjoner, vil jeg dele det inn i tre hovedkapitler:

- Gode relasjoner
- Den autentiske miljøarbeideren
- Kule metoder

Herunder kommer flere underkapitler, som presenteres underveis.

Først tar jeg for meg gode relasjoner. Her presenterer jeg noen teorier og viktige teoretikere innen feltet relasjoner. Det sier noe om hvor avhengige vi er av relasjoner, både som privatpersoner og innen sosialt arbeid. Videre kommer noe om sosialarbeider-klient relasjonen, da det nettopp er denne relasjonen det handler om i New Page. Herunder kommer en del om anerkjennelse og empati, som er viktige elementer i denne typen arbeid.

4 DEN GODE RELASJONEN

”Man må være seg selv, rett og slett. En ting man ikke kan gjøre, er å jule. For ungdommene er ganske flinke til å jule selv, så de vet når du juler”. Sitat stifinner

4.1 Innledning

Både stifinnere og ungdommene er enige om at gode relasjoner er viktig for å oppnå et positivt endringsarbeid hos vanskeligstilte ungdom. Litteraturen brukt i denne oppgaven sier også mye om viktigheten av gode relasjoner i sosialt arbeid. I relasjonen ligger det viktige elementer som tillit, pålitelighet, troverdighet og ansvar. Mennesker har et grunnleggende behov for å ha noen gode relasjoner i livet sitt, for å kunne vokse og utvikle seg, helt fra man er små barn.

Grunnleggende sosialisering lærer man som småbarn, gjennom skolegang og frem til man skal utvikle sin identitet som ungdom. For å kunne ha en sunn utvikling, vil mange si at man er avhengig av å ha et stabilt miljø hjemme, med gode foreldre som setter grenser, viser omsorg og ubetinget kjærlighet. De skal også veilede og vise vei videre inn i en voksenverden som for mange kan være forvirrende, tøff og utfordrende.

Men dette er ingen selvfølge for alle barn, selv ikke i Norge som mange ganger har blitt kåret til verdens beste land å bo i. Skilsmissestatistikken er høy, og mange barn bor kun med en forelder som kanskje kan bli tvunget til å arbeide mye for å få husstanden til å gå rundt. Mange innvandrere sliter med språk og integrering, og lever under vanskelige kår. Mange mennesker sliter med psykiske lidelser, og hjelpeapparatet kan gå tregt i et lite system som omfavner mange mennesker.

Dette er alle faktorer som kan påvirke barns hverdag, og som påvirker deres oppvekstvilkår, utvikling og deres oppfølging. Det er ingen tvil om at det har blitt tøft for barn å vokse opp, man har mange krav man skal leve opp til. Alle skal være vellykket i Norge, og det forventes at man skal gjøre det bra på skolen, ha mange gode venner og oppføre seg pent. I denne oppgaven kan man lese om menneskene som av ulike årsaker ikke har levd opp til den forventningen.

Alle har hørt om ”løvetannbarna”. Løvetannbarn er et populært begrep på barn og unge som klarer seg gjennom oppveksten på tross av nesten umulige oppvekstforhold med for eksempel rus, vold, omsorgssvikt og seksuelle overgrep (Løvetannbarn, s.a). Men sletts ikke alle barn har

evne, motivasjon og forutsetninger for å greie dette. Og det er kanskje ikke til å unngå at noen av disse barna avreagerer på en eller annen måte. Disse trenger noe mer. De trenger omsorg, støtte, kjærlighet og hjelp på en annen måte enn barn som lever under gode oppvekstforhold. Disse barna møter antakelig det offentlige hjelpeapparatet, og her er man prisgitt hvem man møter. Kanskje møter man noen som har tatt seg en ekstrajobb for å tjene litt penger på en ”lettvindt” måte, eller kanskje møter man en person som er genuint opptatt av andres ve og vel, og som virkelig ønsker å skape en positiv endring for andre mennesker som ikke har det så bra. Disse menneskene, de som viser en ektehet og glede over å kunne hjelpe, de er spesielle, og de er verdifulle. De er de autentiske miljøarbeiderne enhver ungdom med vanskeligheter fortjener å møte. Og det er møtet mellom miljøarbeiderne og ungdommene dette kapittelet skal handle om. Det skal ta for seg ulike aspekter ved denne relasjonen.

Først vil jeg gå gjennom ulike definisjoner på relasjon, og relasjonens betydning for sosialarbeider og klient. Videre vil jeg si noe om ungdommenes relasjoner til familie, og stifinnere. Jeg vil også komme inn på begreper som vennskap, signifikante andre og relasjonskompetanse. Anerkjennelse og empati er viktige begreper innenfor relasjon og vil også bli drøftet.

Først vil jeg nå se på hvordan ulik litteratur definerer relasjon.

4.2 Ulike definisjoner på relasjon

For å forstå bedre hva som skjer i møtet mellom en klient og en sosialarbeider, kan det være nyttig å bruke begrepet relasjon. Det vil si hva slags forhold det er mellom to eller flere mennesker: hvordan de er knyttet sammen, hvor ofte de ser hverandre, hvordan de oppfatter hverandre, hva dette har å si for deres selvbilde etc. En god relasjon er en viktig del av det å arbeide med mennesker, og meget viktig for at stifinnerne i New Page skal kunne gjøre en god jobb. Nilsson og Waldermarson (i Ohnstad, 1993) definerer relasjon slik:

”relasjon er en livsnerve og en livslinje for mennesker som har behov for å bli elsket (i noen tilfeller hatet) og kjenne kjærlighet (i noen tilfeller avstand). En stor del av den tida vi kommuniserer går med til å etablere og sikre relasjonene med andre mennesker”

Nilsson og Waldermarsson sier at relasjon er en livsnerve for mennesker som har behov for å bli elsket/hatet og kjenne kjærlighet/avstand. Dette vil i praksis gjelde de aller fleste mennesker, da mennesker er avhengige av å ha relasjoner til hverandre. Hvor tilfredsstillende relasjoner var i oppveksten viser seg gjerne i de relasjonene man har senere i livet. En retning i psykologien, objektrelasjonsteorien, handler om dette (Kernberg 1984 i Ohnstad 1993). Denne teorien vil ikke presenteres noe dypere i denne avhandlingen, da funnene i dette materialet ikke sier noe om kvaliteten på relasjonene ungdommene har hatt tidligere i livet, og derfor ikke er veldig anvendbar i denne oppgaven. Likevel, ettersom vi alle er avhengige av relasjoner til andre, sier det derfor noe om at hvis vi som små barn ikke utvikler en god relasjon til de viktigste tilknytningspersonene i oppveksten, kan det antakelig skape ekstra utfordringer for barna ved relasjonsbygging senere. Dersom de bare har opplevd svik av personer som skal være nære omsorgspersoner, vil de kanskje ikke tørre å slippe noen veldig nære innpå seg. Miljøarbeidere og andre mennesker som skal jobbe tett med disse barna vil derfor kanskje møte ekstra utfordringer i relasjonsbyggingen og ha ekstra vanskeligheter med å nå inn til disse barna.

4.2.1 Relasjon innen sosialt arbeid

Begrepet relasjon kan sies å være kjernebegrepet i litteratur som omhandler sosialt arbeid, det er få begreper som nevnes oftere enn dette. Laila Granli Aamodt (1997) har derfor gjennomgått litteratur i sosialt arbeid for å se hva som har blitt vektlagt når begrepet skal defineres eller beskrives. Her vil noen av de som anses som mest relevante til oppgaven presenteres.

Begrepet relasjon er sentralt innen mange hjelpeprofesjoner annet enn sosialt arbeid, for eksempel psykiatri, sykepleie og psykologi, og også i vanlig sosial omgang med mennesker. Det kan være verdt å merke seg at allerede de første sosialarbeiderne anerkjente betydningen av sosial samhandling og forsøkte å bruke begrepet på en bevisst og veloverveid måte (Richmond 1899 i Aamodt 1997). Mary Richmond, som av mange regnes som grunnleggeren av faget sosialt arbeid sammen med Jane Addams, skrev i 1917 at sosialt arbeid (casework) handler om en intens studie og bevisst bruk av sosiale relasjoner. Virginia Robinson (1930 i Aamodt 1997) brukte begrepet videre, innen en tradisjon som var mer preget av psykoanalysen og den psykiatriske diagnostiserings- og behandlingstradisjonen i USA. Relasjon ble oppfattet som

tosidig, med dette mente de at man som hjelper skulle være lydhør og forståelsesfull i møtet med klienten, som hadde krav på å bli møtt med en aksepterende og ikke-dømmende holdning fra sosialarbeider.

Relasjonen mellom sosialarbeideren og klienten er fundamentet for det arbeidet som skal gjøres (Hollis 1972 i Aamodt, 1997). Ikke alle hjelperelasjoner er like fruktbare – noen ganger kan en relasjon være direkte destruktiv. Denne bør da avsluttes dersom ingen av partene er i stand til å løse opp den fastlåste posisjonen som de befinner seg i. Det må likevel sies, at det er viktig å huske på at alle relasjoner er uttrykk for en prosess som skifter i kvalitet og dermed i sitt innhold. Relasjonen vil alltid være farget av hvordan de samhandlende kommuniserer med hverandre, hvilke forventninger de har til hverandre og selvfølgelig av hvordan de er som person.

En av ungdommene forteller at han tidligere hadde støttekontakt som tiltak gjennom barnevernet, og at han opplevde det som et vanskelig forhold:

Sånn en gang, så hadde jeg vært hos en kompis, så begynte kompisen min å krangle med moren min, og var litt frekk mot henne og sånn. Og da begynte jo han støttekontakten å skrike til kompisen min, og rope og bråke. Og han var tøff mot alle han møtte liksom. Du vil ikke ha en støttekontakt som gjør at alle har lyst til å bråke med deg og banke deg. Fordi du har en kar som går rundt og leker tøff med alle.

Denne ungdommens opplevelse av en tidligere hjelperelasjon var tydelig mer destruktiv enn fruktbar. Ungdommen kontaktet barnevernet og relasjonen ble avsluttet. Gjennom sitt søskenbarn hadde han kjennskap til New Page, og ønsket derfor selv å komme i kontakt med New Page. Hans stifinneren kunne fått en ekstra tøff oppgave med å bygge relasjon, da ungdommen allerede har en brutt relasjon til en fagperson. Den relasjonen som skulle være positiv, ble opplevd negativ fra ungdommens sted.

4.2.2 Å være tilstede i relasjonen

Tidligere i oppgaven forteller en ungdom om hvordan han opplevde relasjon men en tidligere støttekontakt som veldig vanskelig. Han avsluttet denne relasjonen, men ettersom han søkte barnevernet om hjelpetiltak fra New Page, kan det tyde på at han hadde et behov for noen likevel. Ifølge eksistensfilosofen Martin Buber kan mennesket ikke betraktes uavhengig av den andre, og menneskets lengsel etter tilknytning er medfødt. Buber beskriver to typer relasjoner: jeg-du relasjoner og jeg-det relasjoner. Jeg-du er et subjekt-subjekt-forhold, det er her det eksistensielle møtet finner sted. I begrepet jeg-det ligger en distanse, et subjekt-objekt-forhold. Buber beskriver tilfeldig kontakt mellom mennesker som jeg-det-forhold. Mennesker lever og utvikler seg gjennom relasjoner. Det er i relasjonene til nære omsorgspersoner at vi først erfarer og opplever verden, siden utvides perspektivene og relasjonene mer og mer. Mennesker kommer til syne og blir seg selv gjennom samspill og relasjoner til andre mennesker. Det er i gjensidige jeg-du forhold at møter finner sted. Det forutsetter at de voksne er villige til å tre inn i barnets opplevelsesverden og til å se ting fra barnets perspektiver – uten å miste kontakten med seg selv. Dette er bare mulig om den voksne evner å skille egne behov og følelser fra barnets (Helgeland, 2008).

En kan sammenlikne Bubers subjekt-objekt og subjekt-subjekt forhold, med forholdet mellom stifinner og ungdom. Ved de første møtene, før de kjenner hverandre og vet hva de har å forholde seg til, kan relasjonen ses på som et subjekt-objekt forhold. De kjenner ikke hverandre, vet ikke om den andre personen er å stole på, om det er et forhold verdt å bruke energi på – kanskje særlig fra ungdommens side. Nesten samtlige av ungdommene sa at de i starten var veldig negative til New Page, og så på det som nok et ”håpløst” tiltak fra barnevernets side. ”Det første jeg tenkte var at det var helt uaktuelt. Jeg påsto at jeg ikke trengte hjelp til noe som helst”, sitat ungdom. Samtidig var alle ungdommene ved intervjuene meget positive til New Page som en hjelpeinstans, så det er tydelig at det har skjedd en endringsprosess i deres holdninger. En av deres egne forklaringer til hvorfor de hadde tillit til New Page; ”De er dødsgode på å prate med ungdom. De tenker på ungdommene, kommer med forslag. Det er den beste hjelpen man kan få hvis man har vært i dårlig miljø eller noe.”

Buber vektlegger møte og dialog i relasjonen, og da kreves det at man evner å være tilstede for den andre. Dette innebærer at man lytter, og at man er villig til å søke å ta inn den andres perspektiv fullt og helt. Buber mener man må tørre å være mottakelig for den andre (Buber 1923/1924 i Helgeland 2008).

4.2.3 Relasjon, samhandling og følelser

Helen Perlman (1957 i Aamodt 1997) beskriver relasjon som et forhold der to personer med samme interesser, langsiktige eller kortsiktige, samhandler med hverandre. Videre sier hun

”I det øyeblikket en eller annen følelse strømmer mellom klient og sosialarbeider, vil en relasjon dannes mellom dem. De begge vil uttrykke eller gi fra seg den samme følelsen, de vil kunne uttrykke eller formidle forskjellige, eller kanskje motstridende følelser eller ... én kan uttrykke eller formidle følelser og den andre vil kunne ta imot dem og svare. I alle fall, en kjede, eller en strøm, av følelser utveksles og erfares mellom de to personene. Uansett om denne samhandlingen skaper en følelse av samhold eller motvilje, så er de to personene for en periode ”lenket til” eller ”tilknyttet” hverandre (Perlman 1957, i Aamodt 1997 side 25)”.

Helen Perlman fremhever det emosjonelle aspektet når hun skal fremheve en relasjon, og understreker at følelsene av omsorg eller ivaretaking blir opplevd av begge parter. Hun mener dermed at disse følelsene ikke bare er forbeholdt klienten (Aamodt, 1997).

Når man arbeider med mennesker, blir man hele tiden utfordret på følelser. Der man møter utfordringer, blir man kanskje frustrert, lei seg, kanskje litt sint. Der man sammen takler motgang og utfordringer, kan man oppleve følelse av mestring, glede og samhold. Når man jobber så tett sammen slik stifinner og ungdommene gjør i New Page, vil begge parter bli få hver sin subjektive, og felles opplevelse av følelsene, og dette kan være en styrkende faktor for deres relasjon. Det oppleves godt å være sammen om sorgene, men det er også godt å ha noe å glede delene med. Med disse opp- og nedturene man ofte møter i møtet med mennesker i slike livssituasjoner, er det derfor nærliggende å tro at disse utfordringene styrker deres relasjoner seg i mellom. Når ungdommene først møter New Page, har de en innstilling og personlig forventning

som de har bygget opp. Ifølge Perlman knyttes relasjonen til stifinner i det de møtes, og disse følelsene får utløp. Enten gjennom mistillit og mistro, eller positive forventninger. Er det negative følelser kan relasjonen få en vanskelig start, men allerede her starter stifinner utfordring med å jobbe sammen med ungdommen arbeidet med å snu relasjonen få og forholdet til å bli positivt for begge parter. Relasjonen er hele tiden i bevegelse og endring, ettersom den utvikler seg.

Felix Biesteck (1957 i Aamodt 1997) definerer relasjon mellom sosialarbeideren og klient ”som en dynamisk samhandling som består av holdninger og følelser, og som har som mål å hjelpe klienten til en bedre tilpasning i sitt miljø”. Biestecks definisjonen impliserer en større årsak-virkning tenkning i det han så klart understreker at relasjonen er ment som et instrument for å endre klienten (objektet). Samtidig mener han også at det ikke kan bli noen relasjon uten aktiv deltakelse fra begge parter – men at det er den ene som forandrer seg og den andre skaper endring.

Biestecks definisjon virker å skille seg litt ut med kanskje klarere å skille mellom helper og klient – da den ene skal forandre seg og den andre skal skape endring. Som fagperson skal man bidra til endring – men ” Så lenge JEG ikke har innstillingen så kan det ikke skje en forandring” sitat ungdom. Dette er man særdeles avhengig av i et frivillig hjelpetiltak fra barnevernet. Dersom ungdommene over lengre tid ikke viser seg å skulle være villig til å endre atferd vil det kanskje ikke være særlig hensiktsmessig verken for ungdommen, barnevernet eller New Page å skulle bruke masse tid og ressurser på dette. Stifinner bekrefter ungdommens sitat med: ”De må gi noe av seg selv i lengden, for at vi skal kunne forsvare at det er et godt tiltak som gir effekt.” Der det ikke fungerer i lengden er det kanskje andre tiltak som fungerer bedre for den eventuelle ungdommen. For å skulle kunne trives i en slik jobb, er det viktig at man på noe tidspunkt føler fremgang. Der man ikke kommer noen vei med ungdommen, er det antakelig like greit for begge parter å se seg om etter andre muligheter, og andre muligheter hvor man kan oppleve mestring.

Likevel er det ikke bare ungdommene som nødvendigvis endrer seg i denne relasjonen. Som menneske lærer man mye om seg selv både gjennom utdanning og arbeid med mennesker. En stifinner forteller om en situasjon han opplevde:

For 4-5 mnd siden var jeg på fest med noen kjente, og plutselig kom en fyr og han var dealeren deres. Plutselig var det kanskje 30 gram kokain på bordet. Da måtte jeg si, at jeg må dessverre gå nå. Jeg kunne sittede der og tatt en pils, men det føltes ikke riktig. Men før jeg begynte i New Page ville ikke det vært noe problem å sitte der å ta en pils likevel, men å kombinere mitt liv med New Page da må jeg alltid være en rollemodell.

Dette beskriver hvordan en som sosialarbeider, rollemodell og en signifikant annen kan forandre tankegang etter hvert som man vokser i den jobben man er i. Selv om ingen av ungdommene nødvendigvis hadde fått vite at denne stifinneren hadde vært på fest hvor det ble dealet kokain, vil det likevel kunne gjøre noe med en selv som person.

4.3 Ungdommenes relasjoner til foreldre og familie

Ungdommene som er intervjuet i denne oppgaven har alle en bakgrunn fra barnevernet. Et av barnevernets hovedfokus er ”det biologiske prinsipp”, som betyr at det beste for barnet er å bo hos foreldrene, og at foreldre og familie er de viktigste tilknytningspersonene til et barn. En god relasjon mellom foreldre og barn kan legge forholdene bedre til rette for en trygg og god oppvekst for barna. Der denne relasjonen ikke er god, vil kanskje barna søke ut av hjemmet for å finne noe de selv opplever som et trygt nettverk. Ifølge New Pages rapport (Irgan, 2007) opplever 58 % av ungdommene å være i konflikt med en eller flere i nærmeste familie – samtidig som 48 % føler seg sterkt knyttet til familien. Dette forteller oss at litt over halvparten av ungdommene har noen negative relasjoner til enkelte familiemedlemmer, mens litt under halvparten har gode relasjoner. De sistnevnte ungdommene har antakelig andre problemer, ettersom de allerede er i kontakt med barnevernet. Mange ungdommer i New Page har andre sosiale risikofaktorer også, som blant annet at de er gutter – dette er en risikofaktor i seg selv i skolen, ifølge Overland (2007). Dette blant annet da gutter oftere har vanskeligere temperament, høyere grad av motorisk uro, og kognitive problemer. Overland peker også på andre risikofaktorer, som familiekonflikter, fattigdom og kriminelle subkulturer.

Et annet kanskje viktig element ved familierelasjonen, er at 54 % av ungdommene bor ikke sammen med sin biologiske far. Den overnevnte rapporten henviser til Næval, Folkvard og Thuen (2004), som sier noe om at gutter som bor sammen med en av foreldrene, hovedsakelig

mor, er fremtredende i barnevernet og kan ha økt risiko for å utvikle psykososiale problemer. Funnene i rapporten sier ingenting om hvor lenge ungdommene har bodd med kun én forelder. De fleste ungdommene i New Page er gutter, og selv om det å vokse opp eller ikke bo sammen med et mannlig forbilde ene og alene nødvendigvis er årsak til at disse ungdommene har kommet på feil spor i livet, viser altså tallene at disse ungdommene har økt risiko for psykososiale problemer.

4.4 Relasjon til stifinner

Ungdommene i New Page får tildelt en voksenperson ut fra deres ”match”, ut fra deres behov og interesser, for å ha et så godt som mulig utgangspunkt for å bygge en god relasjon. Når det er snakk om et forhold mellom to personer, er det *minst* to personer det er snakk om. Hvilket forhold har A til B, og hvilket forhold har B til A. Det kan være et likeverdig forhold, eller det kan for eksempel være at A betyr noe annet for B enn B betyr for A. I tillegg vil også A og B ha et forhold til hverandre på et metaplan, det vil si på et mer reflekterende nivå; hvordan tror A at B oppfatter seg, og hvordan tror B at A oppfatter seg? Dette kan gi en veldig viktig pekepinn og hvor stort samsvar det er mellom A og B sin opplevelse av hverandre, dvs deres relasjon (Ohnstad 1993).

I New Pages kartleggingsrapport som det tidligere er henvist til, har 10 % av ungdommene definert en profesjonell hjelper som den viktigste personen i sitt nettverk, mens 60 % av ungdommene har definert en profesjonell hjelper som en av de fem viktigste personene i livet sitt. Dette er et forholdsvis høyt tall, da en profesjonell hjelper høyst sannsynlig er en person i New Page. Dette kan antas ettersom ungdommene har fortalt om negative tidligere erfaringer med barnevernet, og mange av dem sliter på skolen. Det er dermed grunn til å tro at det ikke dreier seg om en lærer heller. Dette kan derfor si noe om hvordan stifinner over en tid greier å bygge opp et tett bånd med ungdommene, og gi de gode opplevelser knyttet til både en hjelper – til og med en fra barnevernet, og en tydelig voksenperson. Ifølge den tidligere nevnte rapporten er nettopp dette noe ungdommene har hatt problemer med tidligere – mange har liten tiltro til det offentlige systemet, og mange mangler kanskje trygge voksenpersoner de kan stole på hjemme. Så kommer til New Page, og finner plutselig voksenpersoner de kan stole på, som tør å utfordre

deres meninger og grenser og samtidig ikke være dømmende. De møter mennesker fra hjelpeapparatet som ”alltid” stiller opp, og dette er sannsynligvis for mange ungdommer en ny opplevelse.

4.5 En relasjon, et vennskap og en signifikant annen

Stifinnere skal spille på mange tangenter når de skal møte ungdommene. De skal bygge en relasjon, de skal skape et slags vennskap og de skal evne å være en signifikant annen. En stifinner forteller litt om hvordan det kan oppleves for ungdommen å møte stifinner:

Her kommer det to fremmede mennesker, en som kommer fra en situasjon med – ja, problemer eller utfordringer knyttet til egen situasjon, også blir de ”påtrykket”, de skal jo velge litt frivillig da, men så kommer barnevernet og sier værsegod, dere to er sammen. Han skal fikse og du skal bli fiksa. Det er et dårlig utgangspunkt egentlig.

Ungdommen kan derfor aldri få et likeverdig forhold til stifinneren, da det er en forventning fra barnevernet om at han eller hun skal få hjelp av en tredjepart. Det er neppe ønskelig at de skal ha en likeverdig rolle i relasjonen heller, da stifinneren skal være en voksenperson med faglig innsikt til å hjelpe ungdommen med noe han eller hun ikke har greid selv. Én stifinner forteller at ”*relasjonene skal være bygd på vennskapets verdier – uten å være venn*”. Det skal være en tosidig relasjon, for begge parter må gi og ta for å kunne bygge opp en tosidig tillit. Det kan bety at ungdommen – A, og stifinner – B, må ha et samsvar på deres opplevelse av hverandre, for å kunne ha en relasjon sterk nok til å takle videre utfordringer.

En stifinner sammenlikner hans definisjon av det å være venn, med de verdier han mener relasjonen med ungdommene skal være bygget på:

Mange av verdiene som ligger i å være en signifikant annen, finnes også i vennskap. Med vennskapets verdier ligger det at man har en tett relasjon, at man kan være glad i hverandre, bry seg om hverandre, lure på hvordan det går med den andre når man ikke

har hatt kontakt på en stund, kanskje til og med kjenne litt savn.

Han mener man kan bygge en god relasjon, uten å gå over i det private. Målet må være å få en god relasjon, uten å være likeverdige i relasjonen men samtidig ikke få en makt/avmakt relasjon der den voksne en er fremtredende dominerende uten å ta hensyn til motparten, og en annen stifinner forklarer det slik:

Man skal ikke bare være snill og grei, det må være samsvar mellom hva man sier og gjør. Man må være en forbilledlig karakter man kan følge. Man må evne å bli en signifikant andre – hvis ikke er påvirkningskraften liten. Å være personlig – ikke privat. Et tosidig forhold. Gi og ta. Vennekapets verdier, uten å være venn.

Vi har en relasjon til mange mennesker, men noen relasjoner vil være viktigere for oss og vårt selvbilde enn andre. Dette at andres oppfatning av oss blir en del av selvbildet vårt, er i sosialpsykologien omtalt som en speilingsprosess. Hvem vi er gjenspeiles av speilingen, eller signalene vi får fra de vi har en relasjon til. I en relasjon der en selv er ”en signifikant annen”, det vil si en viktig motpart, er det derfor svært avgjørende hvilke signaler vi sender om den vi samhandler med. G.H. Mead (i Ohnstad, 1993) kalte denne prosessen ”symbolsk interaksjonisme”, og pekte på at menneskenes identitet og selvoppfatning ikke er faste egenskaper eller en personlighet vi selv bygger opp. Det er noe som skapes og endres gjennom de relasjonene vi har til andre. De generelle normene som barn utvikler, bygger i særlig grad på normene til de som er viktige for barnet. Slike personer blir ofte kalt ”signifikante andre”. Dette begrepet ble introdusert av Sullivan (1969) og har fått en sentral plass i symbolsk interaksjonisme. Signifikante andre har en særlig stor betydning for utvikling av barnets selvoppfatning. Viktige signifikante andre for barn er foreldrene, dagmødre, lærere og venner. Barn blir født inn i en bestemt familie og kan ikke velge foreldre, lærere og klassekamerater. De er også bundet til å velge lekekamerater i nabolaget. Etter hvert som barnet blir eldre og dets aksjonsradius utvides, blir friheten noe større, men det står aldri helt fritt i å bestemme hvem det vil interagere med (Skaalvik og Skaalvik, 1998).

For ungdommene kan stifinneren være en signifikant annen; 10 % av de intervjuede ungdommene i den overnevnte rapporten, definerer en profesjonell helper som *den viktigste*

personen i sitt nettverk. 63 % definerte en profesjonell hjelper som en av de *fem* viktigste personene i sitt nettverk. Det er ikke sagt med sikkerhet at denne profesjonelle hjelperen er stifinner i New Page, men som tidligere nevnt er det stor sjanse for at det er nettopp det. Ingen av ungdommene i intervjuene oppga sin stifinner som sin signifikante andre, eller sin rollemodell, men alle snakket bare positivt om dem. En ungdom er klar på New Pages rolle for vanskeligstilt ungdom. ”Det er den beste hjelpen man kan få hvis man har vært i dårlig miljø eller noe.”

4.6 Relasjonskompetanse

Når man jobber på denne måten er det viktig å være bevisst på viktigheten av gode relasjoner, og inneha kunnskap om dette. Relasjonskompetanse innebærer at læreren gjennom faglig kunnskap og menneskelig innsikt samhandler på måter som utløser og forsterker ressurser hos elevene. Dette kan være avgjørende for den enkelte elevs faglige og personlige utvikling (Aubert og Bakke 2008 s.23, i Kinge, 2009).

Selv om Kinge i hovedsak fokuserer på de voksne i en lærerrolle, vil en miljøarbeider og stifinner i New Page ha mange av de samme oppgavene som en lærer. Vedkomne skal være en viktig voksenperson i ungdommens liv, som skal lære bort ting ungdommene ikke kan, være en støttespiller og en rollemodell – hjelpe til en faglig og personlig utvikling. Stifinnerne skal, i samarbeid med foreldrene, utføre mange av foreldrenes oppgaver. Derfor kan vår relasjonskompetanse, og hvordan vi bruker den, kan være avgjørende for hvordan foreldre lykkes i å forsterke ressursene hos så vel seg selv som hos eget barn. I tillegg til faglig kunnskap trengs også ”menneskelig innsikt” og kunnskap om kommunikasjon og samarbeid. Samlet kan vi si at dette utgjør relasjonskompetanse. Men først og fremst kan det handle om at vi ”bryr oss”. Enkelte ganger kan det være nok å være ”en som bryr seg”. En som med engasjert tilstedeværelse i samarbeid med den som kjenner plagene, søker å finne svar på ”symptomenes mulige mening”. Dette forutsetter først og fremst vilje og engasjement, selv om det også forutsetter kunnskap og kompetanse, ikke minst om det som skjer i og mellom oss mennesker. Og det fordrer vilje og evne til samarbeid (Kinge, 2009).

Ungdommene som er intervjuet i denne oppgaven ble spurt om hva som var annerledes med stifinnerne i New Page. Målet med arbeidet er å få en god relasjon mellom stifinner og ungdom, men for at dette skal kunne skje må kanskje særlig ungdommen få en opplevelse av at dette er et menneske som bryr seg og ønsker å være sammen med. Ut i fra hva ungdommene sa hadde de alle denne opplevelsen av sine stifinnere, og ved spørsmål om hvordan de hadde opparbeidet tillit til sin stifinner, sa en ungdom; ”Han har fått min tillit på grunn av den personen han er egentlig. Og den personen han utgir seg for å være. Jeg stoler på han. Han er ganske trygg, og ganske snill. Jeg forteller han det meste”.

Dette bekrefter det Kinge sier, nemlig at man må være noen som bryr seg. Ungdommen forteller om at han på bakgrunn av hvordan han opplever stifinner har fått tillit til han. Han forteller om tillit, trygghet og godhet, og at han kan fortelle han det meste.

Mange ønsker å gi begrepet ”relasjonskompetanse” mer oppmerksomhet, høyere status og en større plass i utdanning som i praktisk arbeid generelt. Men det å vektlegge kontakt, kommunikasjon og samarbeid forutsetter egenskaper og kvaliteter som er mindre målbare enn fagligteoretisk kunnskap og konkrete ferdigheter, og må derfor gjøres til gjenstand for bevisst prioritering. Det er dessuten ikke nok med en rask innføring i dette temaet gjennom en temadag eller to. Det å utvikle sin egen relasjonskompetanse handler om ens holdninger og bevissthet om egne reaksjoner og væremåte, om ens egen innflytelse i kontakten med den andre og om egne styrker og svakheter, og disse er eller bør være i konstant utvikling gjennom praktisk øvelse, refleksjon og teoretisk påfyll. Denne kompetansen utvikles gjennom hele livet. Kari Killén sier det sånn:

Å utvikle forståelse, er grunnlaget og forutsetningen for å utvikle hensiktsmessige holdninger og handlinger. Jo mer vi kan utvikle evnen til å iaktta og forstå og leve oss inn i dynamikken og årsaksforholdene i psykososiale problemer på individ-, familie-, gruppe-, nettverks- og samfunnsplan, jo lenger kan vi komme i å utvikle relasjonskompetanse, faglige holdninger og ferdigheter (Killén 2007, s 44 i Kinge, 2009).

Den tilliten ungdommen over forteller om, er ikke nødvendigvis prisgitt hvem som helst. Det tyder på at stifinner sitter inne med god kunnskap om nettopp relasjonskunnskap, og innehar en del av de personlige egenskapene som gjør en nettopp egnet til å jobbe med dette, i tillegg til evnen å reflektere og utvikle disse egenskapene. Killéen bruker ordet forståelse, og det er kanskje et av de viktigste begrepene i forhold til relasjoner, da man hele tiden er nødt til å gjøre vurderinger og refleksjoner rundt hvordan man forstår et menneske i et bestemt øyeblikk.

Killéens bruk av ordet forståelse, kan sees i sammenheng med hvorfor New Page ikke bare bruker stifinnere med høy faglig relevant utdanning – hvor god man er på å få tillit er ikke målbart i samme grad som teoretisk kunnskap, men det å evne å skape tillit er en stor del av denne jobben.

4.7 Kun fornøyde ungdom?

I arbeid med mennesker er det naturlig at begge parter kan få opplevelser av motgang, og alle ungdommene fikk derfor spørsmål om de kunne fortelle litt om de på et eller annet tidspunkt hadde vært sur på stifinner, eller om de hadde hatt noen uenigheter. En ungdom kommer med en historie, men den oppleves samtidig det like mye som en tillitserklæring som kritikk til stifinner, der han har forholdt seg til stifinner i løpet av en periode hvor han har blitt kastet ut av skolen, vært ut og inn av institusjoner, BUS og hjem:

Ja når det var mye farting med institusjonene. Hvor han sto der og bare ja du må møte opp liksom, men jeg ville bare stikke av fra alt. For eksempel når jeg rømte fra institusjon, så var han den eneste jeg ringte, jeg ringte ca en gang om dagen, også sa jeg at jeg har ikke tenkt å si til deg hvor jeg er, men jeg sier til DEG at jeg har det bra liksom.

(videre, oppfølgingsspørsmål: så du hadde en relasjon til stifinner selv om du var på institusjon?)

Ja ja, men de prøvde å kutte han ut mens jeg var på institusjon. På det siste stedet ble jeg kastet ut på dagen og da hadde jeg ikke noe sted å dra. Og da måtte han bare være med litt videre. For moren min ville ikke ha meg med hjem, og institusjonen ville ikke ha meg tilbake.

Jeg var på institusjon i Oslo, og det var da jeg fikk han. Så da var det vel et år til neste gang jeg ble sendt på institusjon igjen. Første gangen ble jeg sendt bort fordi jeg hadde vært i Amsterdam og forsvunnet. Jeg sa til mamma at jeg skulle til en kamerat, så skrudde jeg av telefonen og var borte en uke. Jeg vet ikke helt hvordan jeg tenkte at det der skulle gå egentlig, men jeg var i hvert fall ettersøkt og sånn, når jeg kom på grensa til Norge. Så jeg ble bare plukket opp der og ble kjørt rett på institusjon i Norge. Men det var verdt det da. Men det tok litt lengre tid, det tok jo tre dager bare å kjøre ned. Vi trodde det bare skulle ta en helg. Også var vi der en dag, også tok vi Kiel fergen hjem. Det var jeg og en kamerat og to venninner som ble kastet ut fra skolen samtidig, så skulle vi egentlig dra til Danmark for å feste litt. Så sa jeg litt på kjødd egentlig, at vi kunne dra til Amster, også dro vi dit.

Etter det var jeg akkurat en mnd på institusjon, også var det på BUS. Det er jo egentlig sånn mellomplassering sånn lukka bare imens, men det ble ikke noe mer etter det. Vet ikke om det bare var for å prøve jeg, eller hva det var.

Gutten forteller her om et helt spesielt tillitsforhold, hvor han er under barnevernet og rømmer fra dets omsorgstilbud, og hvorpå han da velger å ringe stifinner fra New Page hver dag for å fortelle at han har det bra.

Ingen av de andre ungdommene hadde noen negative historier å fortelle. Dette trenger ikke å bety at de aldri har hatt uenigheter og krangler med stifinner, men at de i den store sammenhengen oppleves som uviktige og at de ikke har satt dype spor.

4.8 Relasjonskvaliteter

Relasjonskvaliteter er kvaliteter som vi vet danner grunnlaget for og er en forutsetning for barns læring og utvikling der de kommer til uttrykk i relasjonen til og i samhandlingen med barnet og barnets foreldre. ”Autentisk læring skjer bare i gode og trygge mellommenneskelige relasjoner” (Berg i Skolereform 0507, i Kinge 2009). Relasjonskompetanse handler kort og godt om vår evne til å møte andre mennesker i deres behov og tilrettelegge for samhandlings- og lærings situasjoner slik at deres ressurser utløses og kan tas i bruk i deres egen lærings- og utviklingsprosess.

Sentrale begreper innenfor relasjonskompetanse kan blant annet sies å være ”empati” og ”anerkjennelse”. Kort sagt innebærer det å se det enkelte barn, den enkelte foreldre, den andre, som noe mer enn det de uttrykker gjennom atferd, reaksjonsmåter og språklig kommunikasjon. Det handler om å ha et blikk for dypereliggende følelser, behov og intensjoner og bekrefte og forholde seg til disse undertonene med ”ydmyk nysgjerrighet”. Det handler også om å oppnå den andres tillit for å kunne komme i posisjon til å gi meningsfull støtte og hjelp i tråd med deres behov og slik at deres egne ressurser frigjøres til vekst og positiv utvikling.

Vi kan komme langt i en forståelse av barnets behov for hjelp og støtte ved å inngå i åpne dialoger med barnet selv og deres omsorgspersoner. Ingen teknisk metode, ingen oppskrift eller forhåndsbasert modell kan erstatte betydningen av åpen dialog, kontakt og samarbeid, en åpen, tillitsfull og engasjert relasjon, enten dette er til barnet eller barnets foreldre. Og vår anerkjennelse og empati utfordres i denne kontakten. Det kan derfor være nyttig med en påminnelse om hva det innebærer å ha en anerkjennende og empatisk tilnærming (Kinge, 2009).

4.8.1 Anerkjennelse og empati

Kvaliteter som empati og anerkjennelse innebærer svært krevende både emosjonelle og kognitive prosesser, og handler mer om vår indre forståelse og kompetanse enn om ytre ferdigheter. Det er derfor stor fare for at vi undervurderer disse kvalitetenes betydning dersom vi ser bort fra at de først og fremst kommer til uttrykk i vårt møte med andre, og det er i relasjon til andre vår kompetanse videreutvikles. Kinge (2009:66) forteller en historie om hvordan han opplevde en fremførelsen av Rolf Løvlands sang ”You raise me up”, og siterer litt av teksten:

”When I am down and all my soul so weary, when troubles come and my heart wouldn’t be,
When I am still, and waiting in the silence, until you come and sit a while with me. You raise me
up so I can stand on mountains, You raise me up to walk on stormy seas, I am strong when I am
on your shoulders, you raise me up to more than I can be” (Raise me up, Graham/Løvland)

Kinde tolker teksten dit hen at den i all tydelighet beskriver hva vi mennesker kan komme til å bety for hverandre dersom vi våger å involvere oss, dersom vi våger å se, høre og dele den andres smerte. Å møte mennesker med empati og anerkjennelse kan bety å gi andre mennesker kraft. Kraft til å mestre sine liv bedre, gjøre dem sterkere, ”raise them up”. Empati og anerkjennelse er kvaliteter som vil kunne bidra til en slik styrking av den andre. Det er også dette arbeidet stifinnerne gjør handler om, å reise noen opp fra noe til noe som kan bli bedre.

Anerkjennelse innebærer holdninger og handlinger av forståelse, akseptering, toleranse, bekreftelse og undring, lytting (Schibbye 2003, og Bae 1985 i Kinge, 2009). Først og fremst handler det om våre holdninger og hvordan disse kommer til uttrykk i relasjonen. Dette kan ikke læres som teknikk eller ferdigheter. Ifølge Schibbye er anerkjennelse et overordnet begrep i relasjonelt arbeid. Gjennom vår anerkjennelse gyldiggjør vi den andres opplevelser og følelser og lar den andre eie sin egen opplevelse.

4.9 Oppsummering

I dette kapittelet som omhandler relasjon, har jeg forsøkt å belyse mange aspekter rundt dette med relasjon. Som mennesker er vi helt avhengige av å ha en relasjon til andre mennesker, for å få en anerkjennelse på den man er, og dermed stadig ha mulighet til å vokse som person og menneske. I tillegg påvirker den vår selvtillit. Mennesker kan skape trygghet, tillit og respekt gjennom en god relasjon og gjennom å vise ekte engasjement og en interesse for andre. Gjennom disse relasjonene kan man oppleve endring, både hos seg selv og den andre, på godt og vondt. Man responderer på andre menneskers tilbakemeldinger, og hvordan man opplever disse.

Mange av ungdommene i New Page er i konflikt med en eller flere i nærmeste familie, og har kanskje ikke lært å bygge gode relasjoner hjemme. Stifinnerne i New Page samarbeider derfor med foreldrene, og prøver å bygge en god nok relasjon til at de kan være påvirkningsdyktige voksenpersoner i foreldrenes eventuelle fravær. Viktige begreper i dette arbeidet er anerkjennelse, empati og forståelse.

For å bygge videre på dette, vil det nå videre i oppgaven omhandle det å være en autentisk miljøarbeider, hvordan man som profesjonell kan bruke den gode relasjonen i arbeid med ungdom.

5 DEN AUTENTISKE MILJØARBEIDEREN

”Det er nesten som et kall. Man er ikke bare en vanlig miljøarbeider...”

sitat, stifinner

5.1 Innledning

Ungdommene intervjuet i denne oppgaven har alle fortalt om deres negative innstilling til hjelpeapparatet, også New Page. Dette kan være basert på deres tidligere erfaringer med mennesker som skal være en veiviser i livet, være seg lærer, ansatte i barnevernet eller støttekontakter. Gruppen vanskeligstilt ungdom har antakelig havnet på en plass i livet hvor de virkelig er avhengige av å møte gode, trygge profesjonelle hjelpere. Den autentiske miljøarbeideren handler om hvordan man viser disse ungdommene et ekte engasjement, en interesse for dem som person og et oppriktig ønske om å hjelpe dem med å snu livet i en annen retning enn den har tatt.

5.2 Å være ekte

For at stifinnerne i New Page skal gjøre en god og meningsfull jobb, nevner de alle nøkkelbegreper som kan relateres til det å være autentisk. Stifinnerne legger vekt på at de skal være ærlige, og ikke moraliserende. De veksler hele tiden på å balansere mellom det å være en profesjonell, men samtidig ikke være det – de skal være seg selv, for på denne måten skaper de tillit. De bruker mye av seg selv for å kunne opparbeide en god relasjon til ungdommene, men må også skille mellom det å være personlig og privat.

Eksistensfilosofien søker å bringe mennesket nærmere sitt eksistensielle ansvar ved å stimulere til en autentisk og nærværende livsførsel. Autentisitet betyr ekte og knyttes til egenskaper ved vår vilje og handling, ikke til intellektuelle prestasjoner som refleksjon og tenking. Det handler om å eie ens egne holdninger og handlinger. Når man opplever noe, er man bevisst på sine egne

opplevelser. Autentisitet innebærer å være aktivt tilstede i sitt eget liv, og er dermed uforenlig med en passiv holdning til seg selv og livet en lever (Nyeng 2003 i Helgeland 2008).

Hvordan blir man da en autentisk person? Å eksistere betyr å tre frem, å komme til syne for seg selv og andre. Noen mennesker er utadvendte og ”tar rommet”, mens andre er mer stille og innadvendte og kan være nærmest usynlig for omgivelsene (Lund 2004 i Helgeland 2008).

Å være autentisk handler ikke nødvendigvis om hvorvidt en er utadvendt eller innadvendt som person, men om en har en våken bevissthet om egen væren og forholdet til omgivelsene. Det innebærer en bevissthet om og kontakt med egne tanker, følelser og behov, og at en har vilje og mot til å uttrykke seg. For å kunne komme til syne for seg selv og andre er det grunnleggende at en har kontakt med egen væren, og at en opplever seg selv som et eget individ som er i stand til å påvirke og la seg påvirke i samhandling med omgivelsene. Det innebærer å være i livet og tørre å møte livets utfordringer underveis og erkjenne at det er det som er livet (Helgeland, 2008).

Stifinnerne snakker om hva som er viktig for hvordan de skal kunne gjøre en god jobb, og ungdommene nevner mye av det samme når de snakker om hvordan de vil stifinner skal være. Stifinnerne snakker om hvordan man må vise empati, og ikke være moraliserende. De bruker sine bakgrunner og livshistorier til å bygge opp tette, gode relasjoner med bakgrunn i at de vil vise ungdommene at de vet hva de snakker om. En stifinner sier *”jeg tror man må like at det skjer litt, også må man ha litt gatekapital”*. En ungdom bekrefter dette, og sier at *”de må skjønne hva man har gått gjennom, dårlig oppvekst, dårlig miljø og sånn. Da blir man tryggere på dem for de vet åssen jeg har det”*.

Ungdommene ønsker nettopp at stifinner skal ha opplevd noe av det samme som de har gjort, på denne måten føler de at det de snakker om er ekte, for da vet de hvordan ungdommene har det. Det er nettopp det stifinner sier, om å ha gatekapital. Man må kanskje vite hva som skjer på gata, hvordan det er å være i et belastet miljø, og ikke minst hvordan det er å komme seg ut av det, for at ungdommene skal kunne føle at de voksne faktisk vet hva de snakker om, og ikke minst måten de gjør det på.

Mange av ungdommene i New Page har vært i det offentlige hjelpesystemet i flere år, i tillegg til å møte det offentlige gjennom skolegang. Det er sannsynlig overveiende at de med den holdningen de hadde til New Page i starten, har mistet tillit til systemet underveis. Kanskje har de hatt den gamle sure læreren, kun opptatt av disiplin i klasserommet heller enn å se enkeltindividene og deres behov. Kanskje har de møtt ”kontorrotta” på barnevernet, som er overarbeidet med lite midler til disposisjon, sliten og lei. Mange av ungdommene, 1/3 som tidligere nevnt, har diagnoser som krever utredning og behandling eller medisiner, og kanskje har de blitt oppfattet kun som ”problembarn” og blitt til kasteballer i systemet. Kanskje har de vært på institusjon, og hørt på miljøarbeidere som ”skjønner” og ”skjønner”, men likevel sitter de med en følelse av ikke å bli forstått. Dette er kanskje ekstreme ytterpunkter, men likevel er det kanskje noe i nærheten av hva disse ungdommene har følt på.

En trygghet da, kan være å møte noen som har vært akkurat der man er. Som åpent forteller om et tidligere liv, med rus og bråk med lærere, politi og foreldre. Som ikke aksepterer dette som et verdig liv, men som sier at ”hei, jeg har også vært der, og dette skal vi sammen greie å få deg ut av”. Kanskje er det mer motiverende for ungdommene å skulle tilbringe tid med denne personen, enn en ”rett” utdannet person uten akkurat disse livserfaringene. I hvert fall sier samtlige av ungdommene noe om dette, at det er viktig for å få tillit til en stifinner. Men så er det jo ikke sånn at man kun kan bruke mennesker som har brukt ulovlige rusmidler, tidligere dømt kriminelle etc til å utøve miljøarbeid med vanskeligstilt ungdom. Det finns også de menneskene uten alle disse erfaringene, med rett utdanning som kan gjøre en knallgod jobb med disse ungdommene. Og det er en blanding av disse menneskene som jobber i New Page, som kan bruke av hverandres kunnskap og erfaringer for å sammen gjøre en forskjell for disse ungdommene.

5.2.1 Trenger den autentiske miljøarbeideren utdanning?

Ettersom stifinnerne hadde ulik faglig bakgrunn, fikk de spørsmål om de trodde de kunne gjort en like god jobb med relevant utdanning/eventuelt gjort en like god jobb uten den relevante utdanningen, svarte alle tilsvarende det samme. Samtlige var enige om at kursing og faglig input var viktig, men at det i denne typen jobb ikke var det som var det totalt avgjørende. For eksempel ville de ikke hatt den samme livshistorien uten de valgene akkurat de hadde gjort – og

akkurat disse livshistoriene verdsetter de veldig høyt i arbeidet med ungdommene. Med dette kan det tyde på at mangfoldet i New Page er stort, både i forhold til utdanning, livserfaring og kunnskaper. På mange arbeidsplasser benytter man seg av tverrfaglighet basert på ulike bakgrunn, og med slike utfordringer New Page møter både med ungdommer og systemet rundt er det å anta at dette styrker organisasjonen både faglig og sosialt.

En stifinner beskriver litt om hvordan han opplever dette med faglært og ufaglært arbeidskraft i forhold til miljøarbeidertittelen. Han arbeidet på en barneverninstitusjon mens han tok utdanning som ungdomssosiolog. Før han tok utdanningen var tittelen hans miljøarbeider. Denne tittelen endret seg ikke etter 3 år på universitetet, da han ikke hadde noen fagspesifikk utdanning, som for eksempel barnevernpedagog, vernepleier, sosionom etc. Dette kan være med på å gi et noe ambivalent forhold til begrepet miljøarbeid – og man kan lure på om alt arbeidet en barnevernpedagog gjør dermed er (miljø)terapeutisk. Han mener også at arbeidet de gjør i New Page ikke er terapeutisk, da de ikke driver en form for terapi, men jobber i miljøet med å håndtere og bevisstgjøre ungdom på deres livssituasjoner, og hvordan deres problemer kan løses.

5.3 Stifinnernes syn på begrepet miljøarbeid

Spørsmålet om hva miljøarbeid egentlig er opptar mange, kanskje alle, miljøarbeidere. I diskusjonen om dette kommer man ikke utenom spørsmålet om det er en form for behandlingsvirksomhet. Det kan virke banalt, men det er et svært viktig spørsmål. Med dette må man ta stilling til de grunnleggende erkjennelsesteoretiske og faglige problemstillingene.

Alle stifinnerne ble spurt om de kunne definere miljøarbeid, og de hadde mange refleksjoner rundt dette.

- Bygge forhold til ungdommene, bruke det til å påvirke valg og beslutninger, mot positiv endring. Hjelp de på måter ingen andre greier, dermed skapt et bedre forhold.

- Jobbe med ungdom, i forskjellige settinger. Utfordre grensene dems, og lære bort nye handlingsalternativer, sosial kompetanse, og trene på å utvikle. Oppdragelse, omsorg, empati, selvtillit, mestring, være trygg på seg selv, etikk.
- Jeg er satt til å gjøre noe, etter en bestilling, i forhold til den metoden New Page bruker på de arenaene hvor ungdommene ferdes.
- Ufaglært arbeidskraft
- Ikke miljøterapi, ikke behandling
- Jobbe i miljøet, håndtere og bevisstgjøre ungdom på deres livssituasjon, og deres styrker og svakheter.

Miljøarbeid og annet pedagogisk og psykologisk hjelpearbeid har i stor grad noe dagligdags ved seg, ved at det likner på ting vi alle gjør i private sammenhenger. Eksempelvis kan det arbeidet en gjør som miljøarbeider i en barne/ungdomsinstitusjon i stor grad likner det man som forelder gjør i forhold til egne barn. Man sikter på å gi dem omsorg, oppdra dem og tilføre dem kunnskaper og ferdigheter. Mange fagfolk har gitt uttrykk for slike synspunkter. Johan Bremer hevder at terapi kan sies å være ”barneoppdragelse gjentatt på en bedre måte” (1982:107 i Halvorsen 2003). Vigdis Bunkholdt og Mona Sandbæk beskriver at behandling er det samme som læring:

Behandlings- eller forandringsarbeid med klienter kan ses som systematiske og planlagte læreprosesser: som avlæring av uhensiktsmessige reaksjonsmønstre og innlæring av nye, mer konstruktive mønstre. Det er ikke bare læringen som skjer i formell psykoterapi som kan beskrives på denne måten. Det som får en planlagt miljøforandring, hvor en legger vekt på å tilføre et barn erfaringer som det ikke har fått tidligere, eller ikke har fått nok av i sitt opprinnelige miljø, til å forandre eller normalisere barnets holdninger og reaksjonsmønstre, er nettopp de nye læringsmulighetene som tilbys” (1993:45 i Halvorsen 2003)

5.3.1 Stifinnernes møter med ungdommenes familie og venner

Bremer syn på forholdet mellom terapi og barneoppdragelse sier noe om at man skal ta en del av foreldrenes rolle. Stifinnerne beveger seg derfor inn på noe som kan være sårt for disse ungdommenes foreldre. De fleste ungdommene som får oppfølging av New Page bor fortsatt hjemme, og det er derfor viktig å trå varsomt. En stifinner forteller litt om hvordan han opplever å møte og samarbeide med foreldrene:

De er en del av ungdommenes liv, og det er en del av det vi må jobbe tett i forhold til. Det kan være veldig vanskelig å komme med innspill direkte overfor familien. Man må forholde seg respektfullt og ærbødig. Jeg prøver å bygge en relasjon med familien og bli litt kjent. Sånn at an våger å si noe, skal jeg si noe bruker jeg ofte eksempler fra eget liv. Kanskje litt fiktive noen ganger, men noe om hva jeg synes var ålreit og ikke ålreit. Og det å føle at noen er glad i en, at mamma og pappa er glad i meg og bryr seg om meg. Mye gjøres der. Det er en sånn kampanje nå på www.fosterhjem.no hvor det er de hverdagslige tingene, de enkle tingene som ungdommene etterspør. Og det er det jeg kan si og bruke som eksempler: Jeg husker hvordan mora mi alltid lagde matpakke til meg og putta den ned i sekken, men jeg spiste den aldri. Og når jeg kom hjem fikk jeg høre, har du ikke spist matpakken din i dag heller. Og det var jo egentlig positivt da, hun ville jeg skulle ha det bra og ha mat på skolen og være mett, og hun brukte tid på det og sto opp tidlig for å lage det. Ta på deg lua det er kaldt ute. Det er jo å vise omsorg da. Men det å få kjeft når man kommer hjem, selv om klokka er to på natta, det tror jeg er negativt. Hvis du veit du får kjeft når du kommer hjem, så kommer du ikke hjem. Og det opplevde jeg selv, at selv om jeg kom hjem seint, fikk jeg aldri kjeft. Jeg kunne komme hjem midt på dagen og hadde gjort noe annet gærent, og da spurte de hva er det du har gjort. Så de gangene de var bekymra så fikk jeg aldri kjeft når jeg kom hjem. Jeg kunne få det dagen etter, eller en alvorsprat, men jeg var alltid velkommen hjem. Og det er sånne ting jeg kan fortelle litt når man har fått en viss relasjon til foreldrene. Uten å si at de må gjøre sånn eller sånn. Det er jo egentlig en bønn om at kan ikke dere gjøre det litt sånn. Men det tør jeg ikke da. Jeg er veldig ydmyk overfor den oppdragerrollen foreldrene har, og det at de må få gjøre ting på sin måte. Likevel ønsker man å komme med noen innspill, når man ser noen savn og behov hos ungdommene. Noen ting kan man si helt konkret, ”han har sagt at han ønsker det skal være middag hjemme”. Det er lettere å si, hvis det har vært en dialog med ungdommen. Men hvis det aldri har vært et tema, så kan jeg si at jeg husker hvor hyggelig det var med familiemiddag. Et tips, hint, til mor og far. Men når vi jobber så tett må vi gå inn med åpent sinn, trå varsomt, bygge relasjon til så mange som mulig tenker jeg”.

Stifinner forteller hvordan han prøver å møte ungdommens foreldre med ydmykhet og respekt. Dette er nødvendig nødvendig, da ikke bare ungdommene, men også foreldrene allerede er i en sårbar situasjon og det å få hjelp fra barnevernet kan føles som et nederlag for mange, og kanskje føler man seg ”beglodd” fra samfunnet. Som ellers i det offentlige systemet er man prisgitt hvem man møter som hjelpeinstans. Den personlige egnetheten til den profesjonelle part er svært viktig når man skal møtes og få til et samarbeid rundt det kjæreste disse foreldrene har. Man er i en sårbar situasjon og møter man moraliserende og ovenfra og ned holdninger kan man raskt stille seg på bakbena. Det må nok derfor være viktig at man føler man blir møtt med respekt, og at man opparbeider seg en tillit til at denne personen, hvor man opplever at vedkomne er kommet i beste hensikt.

En annen stifinner forteller også om viktigheten av at de har en god relasjon også med foreldrene:

Det er helt greit, veldig ålreit. Egentlig veldig viktig. Foreldrene skal jo være det viktigste i ungdommenes liv, så det er viktig at det er ikke dems plass vi tar, vi blir en annen voksen. Samarbeid med foreldrene, begge veier. Noen ganger er vi dønn avhengige av at foreldrene samarbeider. Når vi er kjempestrengte eller krever ting, og setter grenser. Du må være hjemme til ti, du skal ha lagt deg til tolv for eksempel. Og det er kan være noe foreldrene også ønsker, men de greier ikke å være konsekvente, og bare lar dem sove, da jobber man forgjeves. Så det trengs på en måte et samarbeid.

Videre snakker stifinner om viktigheten av også å kjenne til ungdommenes nettverk.

Og det å kjenne til ungdommens nettverk er viktig. Men det er like viktig å bli kjent med det dårlige en periode også, for å oppleve selv at de er dårlige også. At, vi hører de du henger med ikke er bra for deg. Ok du bare hører det, du kan ikke bare høre på hva alle sier. Når man er sammen med dem, så glemmer de at du er der, og da hører du hva de sier og kan bruke det senere. Så det er viktig, vi prøver å kartlegge nettverket deres. Prøver å løfte frem dem vi tror kan ha god innflytelse. Påvirke dem å heller være litt oftere med dem.

Der noen mennesker bare drar en konklusjon om at ungdommenes nettverk ikke er bra, møter stifinnerne i New Page disse ungdommene selv. Mest sannsynlig er noen av dem kanskje ikke bra for ungdommene, men det handler kanskje bare om å gi de en sjanse og ville møte dem. Stifinner får dermed en mulighet til å observere samspillet, enkeltpersonene, lytte og høre dem prate. Der de møter mennesker de mener er bra for ungdommene, har de derfor et sammenlikningsgrunnlag som kanskje gir større påvirkningskraft når de faktisk har gitt alle en sjanse, ikke bare avskrevet dem som et dårlig miljø.

5.3.2 Faglige oppdateringer og veiledning for stifinnerne

New Page består av både relevant faglig utdannete mennesker, og mennesker med andre ulike bakgrunner. Med stort mangfold er det viktig å ha noen like faglige fundamenter for alle ansatte, gjennom kursing, veiledning og samtaler.

Miljøarbeidere gjennomtenker, altså planlegger og evaluerer i stor grad sin virksomhet, og det er dette som skiller praksisen fra vanlige foreldres. De gir omsorg og oppdrar sine barn mer spontant, ut fra det de føler er naturlig og riktig. Miljøarbeideren velger metodiske tilnærminger ut fra faglige teorier de kan og forstår barn og unge ut fra. Likevel kan også mange foreldre sette seg inn i fagteorier, og miljøarbeidere kan også handle spontant (Halvorsen 2003).

Med dette sier litteraturen noe om at en som miljøarbeider skal velge en metodisk tilnærming, mens man som foreldre ofte oppdrar mer spontant, eller på bakgrunn av følelser. Som tidligere nevnt, har de ansatte i New Page meget forskjellig bakgrunn, både av faglig og personlig art. For at disse skal kunne arbeide mest mulig forenelig med New Pages ideologi og verdier blir de både kurset og veiledet. I 2007 og 2008 ble de veiledet av Rusmiddeletaten, og i 2009 har de blitt veiledet av Uteseksjonen. En stifinner forteller:

Vi tar mange kurs med New Page, fra førstehjelp til selvforsvar, ART (Aggression Replacement Training). Jeg er faktisk utdannet gatemekler. Det var et kurs med Røde Kors. Konfliktmekling i forskjellige situasjoner. I tillegg har vi skolering. Men den beste opplæringen vi får, syns jeg, er når vi samler oss og snakker om problemstillinger sammen. For en kjempefordel for New Page er

at vi har veldig mange forskjellige folk med forskjellig bakgrunn og kunnskap og måter å løse problemer på.

Der man er ute i feltet og jobber med ungdommene, kan man møte på mange utfordringer hvor man må handle raskt, etter egne vurderinger. Noen ganger kan man også ha en problemstilling over lengre tid, for eksempel problemer med å få en ungdom til å gå på skolen, rusproblemer eller bråk med andre. Man møter stadig utfordringer, hvor det kan være godt å drøfte avgjørelser sammen med andre. Kanskje har noen vært borti samme problemstilling, og lykkes, og dermed har noen gode råd. Kanskje har noen mislykkes, og kanskje har noen gode råd til hvordan man ikke skal gjøre det. Som stifinner her sier, det er en kjempefordel med ulike mennesker med ulik kunnskap som utveksler erfaringer.

Samtidig er det dette med å være personlig egnet til å gjøre en jobb av denne typen. Overalt i jobbannonser, og kanskje særlig innen helse- og sosialfag, kan man se at kriterier for å få en jobb er ”personlig egnethet”. Noen vil kanskje kalle det for trynefaktor, men det å skulle møte mennesker i sårbare situasjoner er ikke en jobb for alle. Så med alskens opplæring og skolering, er det ikke nødvendigvis tilsvarende at man gjør en god jobb. En stifinner sier:

Hvordan man kan ha opplæring i det å bygge et forhold med en ungdom, enten er man sosial og har den kunnskapen, ellers har man ikke det. Så i utgangspunktet tror jeg ikke at det går å være utdannet - men lukket. Man må være utgående og sosial. Så alle hos oss er ganske utadvendte. Vi blir kastet ut og prøver å bygge et forhold med en ungdom.

Dette kan være en tøff jobb, for mennesker som må takle å stadig bli utfordret på grenser, som tør å stå i disse situasjonene dag etter dag. Som tåler den skuffelsen at ungdommene ikke møter opp og bryter avtaler, at de kan ha tilbakefall til gamle mønster, at de ruser seg og at de ikke går på skolen. Ungdommene kan gi ganske brutale tilbakemeldinger og avvísninger, og nettverket deres kan også gi utfordringer. Derfor skal man gå noen runder med seg selv før man bestemmer seg for en slik type jobb.

5.4 Faglitteraturens definisjoner på miljøarbeid

Miljøarbeid er det stort, vidt og omdiskutert begrep. Terje Halvorsen (2003) har utdypet miljøarbeid med noen underbegreper og definisjoner, som på mange måter utfyller stifinnernes mange refleksjoner rundt begrepet.

Miljøarbeid kan defineres som det å gi omsorg, det å oppdra og det å formidle kunnskap og ferdigheter. Denne definisjonen kan begrunnes ved at det er disse behovene man som miljøarbeider er satt til å dekke. Miljøarbeidere i institusjoner for barn og unge er satt til å være i foreldrenes sted. Med dette menes at man skal gi de unge mye av det man som forelder gir til barna, ikke at man skal være en forelder. Man er som barn avhengig av å få omsorg og oppdragelse, samt anledning til å lære kunnskaper og ferdigheter, for å kunne leve et godt liv. Dersom man ikke får dette er man å anse som i mangel av noe. Miljøarbeid har derfor et element av kompensasjon ved at man gir barn og unge noe de tidligere ikke har fått, eller har fått i for liten grad.

5.4.1 Omsorg

Omsorg kan være vanskelig å definere, men lettere å erfare. I mange tilfeller er det også vanskelig å forutsi hva som vil fungere som gode omsorgshandlinger.

Omsorg kan gis på mange måter, for eksempel en god samtale, å hjelpe til med noe, en klapp på skulderen, et smil eller en klem. Man må som miljøarbeider selv finne frem til de omsorgshandlinger som passer en selv. Det finns ingen gode oppskrifter, og det er ikke alltid heldig å kopiere kollegaens arbeidsmåte. Ulike miljøarbeidere vil i stor grad gi omsorg på ulike måter. Eksempelvis kan den kvinnelige erfarne miljøarbeideren gi omsorg på måter som den unge nyutdannede miljøarbeideren ikke kan eller bør kopiere. Uansett kjønn og alder er det viktig at en som miljøarbeider føler seg presset inn i roller hvor det blir umulig for dem å opptre naturlig (Halvorsen 2003).

Det er flest mannlige stifinnere i New Page, og de fleste ungdommene er gutter. Halvorsen sier noe om hvordan man i ulik grad gir omsorg. Noen forbinder kanskje kvinner i omsorgsykker som mer kroppslige, i det at de kanskje lettere kan stryke på kinnet eller gi en klem, mens en mann i omsorgsykker kan gi en klapp på skulder eller ”high five”.

I New Page har de noe unikt som en stifinner kaller for New Page-klemmen: ”New page klemmen, vet ikke om du har lagt merke til det. Vi klemmer litt skulder mot skulder både ansatte og ungdommer. Det er jo en måte å gi kroppslig kontakt på. Nærhet og inkludering og bli sett og.”

Ved å bruke fysisk kontakt bevisst, utfordrer man ungdommene på en måte noen av dem kanskje ikke er vant til å bli møtt, med fysisk kontakt og nærhet, som jo er viktig for alle mennesker. Dette er også litt spesielt med tanke på at det er flest mannlige ansatte i New Page, og at slik fysisk nærhet kanskje blir sett på som mest ”vanlig” for kvinner i disse omsorgsykkene. De gjør det naturlig for ungdommene å vise omsorg også på denne måten, og det blir en måte å vise at man er glad for å se hverandre på.

5.4.2 Gylne øyeblikk

Miljøarbeidere kan møte barn og unge som ”unndrar” seg omsorg, som man ”ikke kommer i posisjon til”. Unge mennesker kan ha lagt til seg harde og avvisende holdninger, etter mange skuffelser og tapsopplevelser. De omgir seg med et slags ”psykologisk skall”, som virker ugjennomtrengelig, og de avviser alle tilbud om hjelp og støtte. Det er derfor meget viktig at man leter etter gylne øyeblikk hvor den unge er mottakelig for omsorg fra voksne, i møte med slike unge. For eksempel vil en dyktig miljøarbeider vite at når en 12-åring ligger til sengs med influensa og feber, er tiden inne for å handle inn litt brus, godsaker og lesestoff (Halvorsen 2003).

En stifinner snakker om dette med å finne de gylne øyeblikkene til å ha gode samtaler:

Vi blir gitt de mulighetene til å ha disse samtalen fordi ungdommene ønsker å prate med oss. Og det skjer før eller etter en aktivitet, eller i en bil. For sånn du og jeg sitter nå er ofte vanskelig igjen (rett overfor hverandre over et bord, anm). Det må skje litt i farta. Men da må vi også ha vært litt bevisste på hvordan vi ønsker å ha den samtalen, ha litt styringa på den, ha et mål om hvordan vi skal ta opp det tema. Det er ikke snakk om at det er samtale på en time, kanskje blir det med de 5-10 minuttene. Så vi må lære å kjenne ungdommene, når er de mottakelige. Nå kan du kjøre på. Men plutselig syns de du maser litt, nå vil de gjøre noe annet. Noen kan jo klare det en halvtime, men for mange er det bare de 10 minuttene, da må man ta de mulighetene. Men man må være forberedt. Også må man se hvordan kan man få ungdommene til å prate ut fra spørsmål ikke sant, åpne spørsmål som ikke er lett å si nei eller ja eller veit ikke på. Hva er det som gjør, hvorfor. Hvordan man åpner spørsmålene kan være alfa og omega. Det kan være ålreit å trene på.

Etter hvert som man blir kjent med mennesker man jobber med, kan man lettere ut i fra dagsform og humør se når de er mottakelige for det vi er ute etter, det seg være samtale, tjenester, handlinger etc. Stifinner forklarer dette på en god måte og viser hvordan ungdommene kanskje uten å være klar over det selv gjør seg mottakelige for samtaler og refleksjon. Disse gode samtalen kan gjerne skje i en bil som stifinner forklarer, da kan man prate uten å måtte sitte med øyekontakt, og man trenger ikke å føle at man blir observert. Alt skjer mer tilfeldig og det blir en naturlig samtale som kan være godt for både den unge og voksne. En stifinner forteller mer om dette med å kjøre bil:

Det er jo ikke alle ungdommene som kommer fra en familie med bil, også er det det at man slipper å se på hverandre. Man kan følge med på at det skjer masse rundt, også kan man prate likevel da man er nødt til å være sammen sånn primært. Men likevel er det et slags skille. Det har jeg gjort veldig mye, særlig når jeg jobbet på barneverninstitusjon, da ble det mange bilturer.

En ungdom forteller om et gyllent øyeblikk med stifinner:

.. også var det en gang vi satt og hadde sånn game greie hjemme hos meg en gang, hvor vi satt og spilte spill i 3-4 timer eller noe. Det var ganske kult å sitte å spille sånn. Det var bare oss to. Da spilte vi Gears of War, da kunne du spille 2 player gjennom hele spillet. Det var en dag han egentlig ikke skulle være der så veldig lenge, men han ble igjen for å spille litt. Så, hehe, moren min kommer opp og der sitter det en voksen kar og en ungdom og spilte liksom.

Å finne et gyllent øyeblikk vil si at man må evne å se ungdommene, og det at denne voksne tar seg tid til å sitte og spille spill i mange timer, selv om man egentlig ikke skulle vært der så lenge akkurat den dagen. Det handler om å se ungdommen og dens behov, og stifinner har her gjort noe som ungdommen husker som positivt i ettertid.

5.4.3 Grensesetting

En stor del av det å oppdra barn og ungdom, er å sette grenser. Betegnelsen ”grensesetting” viser til at man som oppdrager griper inn i forhold til uakseptabel atferd fra de unge (Halvorsen, 2003). En stifinner forteller at:

Hovedkritikken fra barnevernet når vi sitter og prater, er jo dette med å sette grenser. Og en venn setter grenser da. Venner styrer hverandre. Vi legger vekt på vennskapets verdier, og setter grenser innenfor det. Og det er kanskje først når man har bygd en sterk relasjon, hvor man virkelig kan begynne å sette grenser. Som har noe å si i hvert fall. Kommer man inn den første uka på en barneverninstitusjon og sier at nå kommer dere dere til sengs, og kjefter og driver på, så tror jeg ikke man blir hørt i det. Da tror jeg ungdommene bare tester relasjonen og grensene, hva skjer da liksom. Men hvis man har en solid relasjon i bønn, og brukt tid og latt de som har vært ansatt der lenge ta de settingene hvor man setter grenser, så begynner man sakte men sikkert å sette grenser. Da kjenner ungdommene at de blir likt av meg, og at man liker hverandre, så ønsker man jo ikke at det skal være kjipt der. Og selvfølgelig blir man testa, man får en god relasjon også blir den testa. Og da kjenner de at det er trygt og godt, og der er det grenser og det er kjempeviktig. Og jeg regner det med grensesetting som en del av et vennskap, et sunt og godt vennskap, at man sier fra.

Kanskje er det nødvendig å unngå slik stifinner forteller, å sette de største grensene akkurat i starten av en relasjon. Dersom man har andre til stede som kjenner ungdommene bedre, er det kanskje mer heldig å la de ta seg av de største fightene, til man har hatt en mulighet til å bygge opp en relasjon. Dog kan det ikke bety at man kan fraskrive seg alt av grenser, det kommer alt an på situasjonen. Det kan ikke være slik at vi setter kollegaer i en situasjon der de kan tape ansikt overfor ungdommene. Trenger de støtte må vi også gi dem dette, og ikke unngå alt av konfrontasjoner og grensesettingssituasjoner. Det kan heller ikke være en metode for å oppnå å

bli *bedre* likt enn de andre av ungdommene – med feil vurderinger kan det tjene mot sin hensikt og ungdommene kan se på deg som en likeverdig person uten autoritet. Men for å oppnå en god relasjon som senere tåler tøffe grensesettingssituasjoner, med de rette metodene kan det være særdeles nyttig.

Stifinner utdyper sine tanker om ungdommenes bakgrunn; ”Mange av ungdommene i New Page har blitt ganske ansvarsløse, kanskje på grunn av hvordan de har det hjemme, eller verdier i vennegjenger og sånn”. Gjennom tillit, tilstedeværelse og fleksibilitet prøver stifinnerne å gi dem ansvar, og bevisstgjøre dem på de valgene dem tar. ”Hvis de ringer skal det veldig mye til for at man sier at man ikke kan møtes. Og det er kanskje den største utfordringen i New Page, særlig i starten”. Med egne familier og sitt eget nettverk, krever det mye å skulle stille opp til ”enhver tid” for ungdommene. Man må kanskje gi avkall på noe, for å kunne jobbe på denne måten. Kanskje derfor sier han: ”Det blir nesten som et kall, man er ikke bare en vanlig miljøarbeider”. Ungdommene får tildelt en voksenperson, som stiller opp nesten uten begrensninger, kanskje særlig i starten. Dette kan være en stor kontrast fra hva de er vant til hjemmefra.

5.5 Å være en god rollemodell

Halvorsen (2003) bruker, som stifinnere, begrepet rollemodell i sin definisjon av miljøarbeid. Som en voksenperson i det offentlige hjelpesystemet er det ikke nødvendigvis nok å være faglig dyktig i jobben sin. I tillegg til faglige, teoretiske kunnskaper, er det viktig at man gjennomgående er en god rollemodell for ungdommene i daglige hendelser, både oppgang og motgang. Dette handler mer om hva man gjør i praksis.

Som en god voksen rollemodell skal man hele tiden være bevisst på sine valg og sine handlinger, da dette er smarte ungdommer som fanger opp hvis du sier en ting og gjør noe annet – og deretter kan bruke det mot deg. En stifinner nevner for eksempel hvordan en oppfører seg hvis man får parkeringsbot:

Hvis jeg gjør noe negativt på min fritid, jeg er jo rollemodell for folk som ser meg hele tida sikkert, men hvis jeg kjefter huden full for en parkeringsvakt som gir meg parkeringsbot når jeg

er helt alene, så vil ikke det komme tilbake på meg i forhold til ungdommene jeg følger opp her i New Page, men jeg har jo godt av å tenke på sånne ting selv. Det var bare et eksempel. Men hadde jeg vært med en ungdom og fått den parkeringsboten, da er jeg plutselig mye mer bevisst på hvordan jeg løser den biten da. Siden det er en ungdom til stede. Si at det går an å innrømme at jeg har parkert feil, det var min skyld, jeg leste ikke det skiltet eller tok meg tid til å betale for det kvarteret jeg skulle være borte. Så vi må hele tiden være bevisste når man jobber med mennesker og skal drive med miljøarbeid.

Mange av ungdommene i New Page bor som tidligere nevnt kun med mor, og mangel av kanskje særlig mannlig voksen rollemodell kan være et savn. Ungdommene som vokser opp uten far i hjemmet, har kanskje kontakt ved helgesamvær etc, men noen mister også kontakten, eller har aldri hatt det. Som stifinner sier her, kan de for eksempel ha godt av å se en voksen rollemodell som bevisst bevarer fatningen for eksempel dersom man får parkeringsbot. Noen foreldre ville kanskje tatt dette på en annen måte, da de ikke er på jobb og kan handle mer impulsivt. I de tilfellene vil dette kunne være viktig lærdom for ungdommene, da barn kan lære atferdsmønster fra foreldrene. Ungdommene som bor med kun en forelder, og da gjerne far, mister også det sosiale samværet med far. Kanskje spesielt er dette sårt for gutter, som for eksempel å reise på fisketur, lære typisk ”manneting”, eller gi gode råd gjennom puberteten og veien på å bli en mann. Ved slikt fravær kan stifinnerne i New Page kanskje til en viss grad kompensere for noe av denne lærdommen.

Både ungdommene og stifinnerne jeg intervjuet hadde mange tanker om det å være en god rollemodell for ungdom.

Ifølge ungdommene skal det være en person som

Prater med ungdom på en god måte, høre på hva du har å si. Gjøre hva ungdommene vil. Gjensidig – ungdom skal også høre på stifinner. Være en venn. En som skjønner meg. Må skjønne hva man har gått gjennom, dårlig oppvekst, dårlig miljø etc. da blir man tryggere på dem for de vet åssen jeg har det. En som kan sette seg inn i situasjonen til ungdom, ikke bare si jeg skjønner. Hjelp deg ut av ting, snakke. Passe på at jeg ikke gjør de samme feilene som jeg gjorde tidligere.

Ungdommene har mange tanker om hvordan de mener en god rollemodell skal være. Dette kan være basert på både gode og dårlige erfaringer de har hatt med voksenpersoner tidligere, og at de derfor er reflekterte rundt hva de profiterer på og ikke for å få en tillit til en rollemodell. Med forskjellige ord, snakker de alle om det samme, det å bli sett. De vil prate med voksne på en god måte, og bli hørt. Det handler om å bli forstått og akseptert for hvem man er, og at man blir akseptert som menneske selv om ikke alle ens handlinger blir godtatt.

Både stifinnerne og ungdommene fikk spørsmål om hvordan man som voksen er en god rollemodell for ungdom.

Stifinner	Ungdom
Være seg selv – IKKE jule. Være ærlig. Ikke dobbeltmoral. Ikke late som om man er perfekt.	En som kan sette seg inn i situasjonen til ungdom, ikke bare si jeg skjønner. Hjelp deg ut av ting, snakke.
Gå foran som et godt eksempel, være bevisst på sin rolle. Tørre å utfordre på ting som ikke er så bra. Gjøre ting ”usynlig” – for eksempel å velge å forholde seg til en kø. Prate. Bevisst forhold til seg selv og hvordan man påvirker ungdom.	Passe på at jeg ikke gjør de samme feilene som jeg gjorde tidligere.
Ikke moraliserende grensesettinger.	Må skjønne hva man har gått gjennom, dårlig oppvekst, dårlig miljø etc. Da blir man tryggere på dem for de vet åssen jeg har det.
Forutsigbarhet	En som skjønner meg
Ikke bare være snill og grei – samsvar mellom hva man sier og gjør. Være en forbilledlig karakter man kan følge. Evne å bli en signifikant andre – hvis ikke er påvirkningskraften liten. Være personlig – ikke privat. Tosidig forhold, gi og ta. Vennekapets verdier, uten å være venn.	Være en venn.

Ut ifra disse svarene, som i stor grad handler om det samme fra både stifinnerne og ungdoms synspunkter, kan det se ut til at stifinner har funnet den perfekte oppskriften på hvordan man er en god rollemodell, og at ungdom bare responderer positivt på disse. Det virkelige bildet er

antakelig ikke så svart hvitt. Men likevel kan det se ut som at New Page har ansatte som genuint har et ønske om å være noe bra for ungdommene, og at ungdommene trenger nettopp det New Page greier å tilby.

5.6 Historier om å lykkes og å feile

Når man jobber med mennesker på denne måten vil det være gode dager, og det vil være dårlige dager. Når ting går bra og man når de målene man har satt seg sammen med ungdommene, vil gleden være stor. Når ting sletts ikke skjer etter planen, kan derimot fallhøyden være stor. Dette kan være avgjørende for motivasjonen til å fortsette å kjempe disse kampene dag etter dag, og det er kanskje slik man finner de menneskene med det ekte engasjementet. Det er derfor interessant å få de konkrete historiene. Stifinnerne ble bedt om å fortelle om de hadde noen solskinnshistorier de husker veldig godt, eller om de noen gang hadde følt at de mislykkes i jobben sin i New Page.

5.6.1 De gode historiene

Stifinnerne fikk alle det samme spørsmålet: Kan du fortelle om en gang du har følt at du har lykkes i jobben din i New Page? En stifinner forteller:

”Ja av og til lykkes man, og da er det den beste følelsen. I ti minutter, også mislykkes man igjen”

Stifinner sier at å lykkes er den beste følelsen, men at følelsen varer kun i korte perioder da han også sier han opplever å mislykkes mer enn å lykkes. Han får da spørsmål hva som motiverer han til å fortsette:

For jeg vet det er mulig å klare det. Men da må man bare gå videre. Og jeg er en optimist. Man kan ikke gjøre denne jobben om man er negativ.. jeg har gått gjennom en del ting selv, flytta til Norge, kunne ikke språket, jobbet svart. Første året tjente jeg kanskje 80 kr timen. Måtte lære meg norsk, har ikke hatt det lett. Kunne flyttet tilbake til England, sluppet å lære det. Men jeg har ikke gjort ting i livet på den enkle måten, men er alltid positivt. Sånn er jeg. Også tror jeg at alle mennesker har et forbedringspotensial.

Satre – man blir født, også blir man.

De valg man tar i livet bestemmer hvem man er. Man er ikke født dum eller arbeidsledig, man blir det. Eller veldig intelligent. Alle har samme muligheter, det spørs bare hvor mye man jobber og hva man ønsker. Så disse ungdommene, hvis de var i andre miljøer, ville de kanskje ikke hatt noen problemer. De er bare mennesker. ”Man må tro på potensialet. At de ikke mangler potensialet, de mangler muligheten” (Visstnok et sitat etter Tony Blair).

Stifinner sier her at selv om han opplever å lykkes i jobben sin, opplever han flere ganger å mislykkes enn å lykkes. Det kan handle om hvordan man ser og tolker ting. Der andre kan se fremskritt, ser han kanskje et enda større forbedringspotensial enn det man har oppnådd. Det kan handle om en generell innstilling til livet, der man stiller høyere krav jo mer man oppnår. Eller kanskje det typiske ”er glasset halvfullt eller halvtomt”. Derfor kan hans opplevelser av ”mislykkethet” oppleves som store fremskritt for andre, og ikke minst ungdommene. Det er noe av utfordringene der man jobber med mennesker, at alle har forskjellige krav og forventninger til både seg selv og andre. Derfor kan små ting oppleves meget forskjellig fra person til person.

5.6.2 De ”mislykkede” historiene

Ut fra samtaler med stifinnere og ungdommer, kan det virke som om New Page er en evig solskinnshistorie, hvor det meste går på skinner og alle er lykkelige. Men alle som jobber med mennesker i det daglige vet at det ikke alltid bare er solskinnshistorier. Skuffelser, motgang og nederlag er også en del av dette arbeidet. Stifinnerne fikk derfor alle det samme spørsmålet; Kan du fortelle om en gang du har følt du har mislykkes i jobben din i New Page?

En stifinner forteller:

Jeg husker i begynnelsen, så fikk jeg en veldig heavy sak, en veldig tung sak. Og jeg hadde sånn 30 timers oppfølging på ungdommen, og jeg var vel sammen med han til sammen, tja 5 dager, før han ble borte og savnet. Han var borte 14 dager vel. Og det ble en rettssak ut av det, og han ble tvangsplassert. Og det er klart at da føler du kanskje at, siden man er ny og sånne ting, at man burde ha gjort ting annerledes. Men på en annen side, det som er synd da, er ofte at vi får inn disse sakene når det har gått ganske langt da. Når rusproblematikken har satt seg ordentlig, eller når de har blitt misbrukspersoner da. Og i Np ser vi jo langsiktig på ting. Det har jo tatt lang tid

for en person å bli avhengig av ting, og da tar det også lang tid å venne det av. Det er sånn enkelt sak da, som jeg kan huske som jeg følte.. også er det det at når du er ny så føler du deg avvist da, når ungdommen ikke møter opp til avtalte treff og sånn. Men sånn etter hvert begynner du jo å skjønne hvorfor ungdommene ikke dukker opp da. Det kan jo være av helt andre grunner enn det man kanskje tror.

Der alle kan oppleve usikkerhet ved ny jobb, kan det kanskje føles ekstra ”ensomt” der man skal inn og gjøre 1:1 arbeid med et annet menneske. Dette kanskje særlig fordi man ikke har noen å støtte seg til og søke råd hos i vanskelige situasjoner.. Hvordan man kommuniserer med andre mennesker i denne type arbeid er noe man ofte blir bedre på jo mer erfaring man får. Med andre ord kan det være mange utfordringer der man kommer som ny, og som en stifinner sa, blir kastet litt ut i det. Stifinner sier også noe om dette, da han sier at man etter hvert begynner å skjønne hvorfor ungdommene ikke dukker opp, og det kan være av helt andre grunner enn det man tror. Enten dette er erfaring, eller at man blir bedre kjent med akkurat dette individet etter hvert, betyr det at det kan oppleves som vanskelig der man som ny i en jobb får en ”heavy” sak. Når New Page i tillegg ønsker å arbeide langsiktig med ungdommene, kan det være vanskelig som nyansatt å greie å se og planlegge langsiktig der alt kan være usikkert. Hadde samme stifinner fått denne saken etter lengre tid som stifinner, hadde han kanskje ikke nevnt denne saken nå som en av hans ”mislykkede” historier, da han kanskje uansett utfall hadde hatt en bedre forforståelse av hvordan ting er eller kan bli. En stifinner kommer med et eksempel på nettopp dette:

Første ungdommen jeg jobbet med, kanskje jeg ikke hadde nok erfaring, og den mest fattige ungdommen jeg har vært borti i New Page. Jeg mener fattig, ikke nok penger til mat. Mistenkte at faren hans var pedofil mot søsteren hans, og kanskje han. Moren var psykisk syk og lagt inn. 15 åring som nesten ikke hadde tenner fordi han ikke har vært hos tannlege på 10 år. De bodde i et bittelite hus. Og det var veldig trist situasjon, jeg prøvde å stoppe han. Men han avviste meg hele tiden, og veldig vanskelig. Han nektet å samarbeide med barnevernet, men jeg fikk i oppdrag å vise at jeg ikke var barnevernet og skulle hjelpe han. Han slet med psykiske problemer og prøvde å drepe seg flere ganger. Måtte sitte oppe mange netter med han for å unngå dette. Etter hvert når han fylte 18 sa barnevernet nei til videre oppfølging. Og jeg slet med å få til en positiv endring. Og han ble anmeldt av voldtekt fra kjæresten sin, og jeg følte jeg mislyktes med han.

Han forteller en ekstrem historie i forhold til det å føle seg mislykket som profesjonell helper. Her kan det virke som at New Page har kommet for sent inn, og at vedkomne er i en ekstremt vanskelig situasjon hvor et enda større hjelpeapparat burde vært inne for lang tid siden. Dessverre finns det noen skjebner man ikke kan råde over, hvor man som hjelpeapparat føler stor

avmakt og mislykkethet, hvor man alene ikke har mulighet til å gjøre en endring for dette mennesket. Og det er trist, men dessverre en del av hverdagen til mange i det offentlige hjelpeapparatet.

En annen stifinner sier:

Jeg er frista til å si at jeg aldri har følt at jeg har mislykkes, men det er jo ikke riktig. Men vi gir jo som sagt aldri opp en ungdom. Men vi når jo ikke alltid målet som er satt, det er klart. Men vi starter jo alltid en prosess. Og kommer inn i en kartleggingsfase, vi har den der konfrontasjonsfasen som vi er ganske åpen overfor barneverntjenesten om. Går dere inn i New Page med en ungdom, så når det har gått 3 mnd så er vi kanskje midt i en sånn konfrontasjonsfase, hvor vi utfordrer ungdommene, og å skape et brudd da.. De må satse på New Page da, det er et år og lenger. Og det er barneverntjenesten åpne på. Men så kommer vi til saker, hvor vi ikke når dit vi vil. Og det handler om knytta til myndighetsalder kanskje, en del. Og rus. Og da er det ungdom som har kommet såpass langt i sitt rusmisbruk, så når de er myndige, så sier de takk for meg - jeg vil ikke ha barnevernet, vil ikke ha New Page, vil ikke skrive under på noe videre oppfølging. Og det er tøft da. Når ungdom da et år senere er ute og halter skikkelig, eller fra å halte til å ha knekt beinet liksom. Det kan være sprøyter og. Det kan gå fort altså, med noen ungdommer. Det er jo ikke en følelse av ikke å lykkes, men en følelse av ikke å ha nådd frem da. Og jeg tror det er oftere at vi føler at vi evna ikke helt å nå helt frem, for det ble liksom, selv om ungdommen har vært her lenge og vi har fått en god relasjon, så er problemene der, det har vært så mange traumatiske ting i livet, og de har ikke villet ta imot profesjonell hjelp, terapeutiske samtaler og sånn, så vi har heller ikke greid å nå inn og få helt tak i det som rører seg innerst inne. Og misbrukerproblematikken bare fortsetter, også blir de fri og det bare fortsetter. Det er noen ungdommer vi også sier, som jeg sa i sta, vi kan tilby noe, men så sier barnevernet at det behovet tror jeg blir dekket på en institusjon også. Okei, vi ønsker ikke å anbefale mye, men vi kan si at vi er ikke nok, eller vi kan tilby sånn. Så kan det hende barnevernet sier at vi trekker New Page ut som tiltak, også blir det en rusinstitusjon. Da er heller ikke det følelsen av ikke å lykkes, det er mer følelsen av å få gehør for noe som er viktig. Så jeg har ikke opplevd noe særlig sånne saker, enn at det har vært rus og ungdommer som har blitt 18 år og skulle greie seg selv, så går det dårlig. Og det er kjempe leit. Men man får ikke den personlige.. for man kommer jo tett på ungdommene, det blir en sørgelig historie en tragedie for det andre mennesket som man blir påvirket av følelsmessig, men liten grad å ikke lykkes. Men all endring må jo skje i ungdommen, så vi må bare bidra til at en ungdom blir med på eller ønsker å ta tak.

Denne stifinneren nevner noe av det samme som han over, nemlig det å jobbe langsiktig blant annet med rusproblemer. Dersom New Page kommer ”for sent” inn i bildet, har ungdommene myndighet til å trekke seg frivillig ut når de blir 18 år. Denne myndighetsalderen kan derfor gi en litt avmaktsfølelse for stifinner, ettersom de ser behovet, men ungdommen ikke ser, eller velger å overse det selv. Når man blir myndig har man plutselig så mange rettigheter som det er vanskelig å ta fra en, og skal man få hjelp under tvang så er dette en helt annen og lang prosess, hvor New Page ikke har beslutningsmyndighet.

En litt annerledes historie, er der stifinner forteller hvordan han gjennom arbeid med en ungdom mislykkes, men derimot lykkes med kameraten hans:

For to år siden var det en ganske alvorlig slåsskamp på en skole, hvor en ungdom ble knivstikket og nesten drept. Jeg jobbet med en ungdom som var involvert i det, bestekompien til han som knivstakk. Det var selvforsvar, men han ble anmeldt for drapforsøk. Så jeg tok tak i begge to, og han jeg egentlig jobbet med gikk det ganske dårlig med. Men gjennom New Page skaffet vi han som knivstakk andre et nytt nettverk. Han ble kjent med oss i New Page, han ble med oss på skytebane. Vi tok med alle ungdommene på leirdueskyting. I starten syns han det var skikkelig kjedelig, men så begynte han å treffe, og da ble han helt hekta på det. Så tok han jegerprøvekurs gjennom NP, og wow x, en del av antirasistisk senter som prøver å få innvandrerungdom ut på jakt og ut på landet, så han deltok på jegerprøvekurs gjennom oss og de, også ble han jegerinstruktør. Så vi klarte det med han. Men man må komme opp med ganske kreative løsninger.

En mislykket historie for en ungdom, ble til en solskinnshistorie for en annen ungdom. Der andre kanskje hadde gitt opp denne kameraten, og kunne frasagt seg ansvaret ettersom denne ungdommen ikke opprinnelig var med i New Page, ser stifinner her en mulighet til i det minste å gjøre noe for et menneske, når han ikke greide det med begge. Her kommer man tilbake til noe av det kanskje viktigste med New Page – de er opptatt av å inkludere mennesker, og å skape en forandring. Der han i utgangspunktet ikke hadde så mange forpliktelser, så stifinner en mulighet for et individ og brukte denne for å skape endring for

denne gutten. Det handler kanskje bare om å bry seg nok om andre mennesker, til å ville gjøre noe ekstra. Selv om det betyr at man tar på seg mer arbeid og flere arbeidsoppgaver enn man i utgangspunktet har fått. For denne kameraten ble det kanskje hans solskinnshistorie, og for stifinneren en vellykket historie.

5.7 Oppsummering

Mange mennesker i mange forskjellige jobber kan kalle seg en miljøarbeider. Men en miljøarbeider skal gjøre en viktig jobb for andre mennesker, og derfor er det viktig å skape en forståelse av hva dette begrepet innebærer. Ved å belyse både faglitteraturens, stifinnernes og ungdommenes oppfattelse av hvilke egenskaper man bør ha i en sånn rolle, får man kanskje et enda bedre innblikk i hvordan man skal være en *god* miljøarbeider. Der ”alle” kan gjøre en jobb, er det ikke ensbetydende med at man gjør en god jobb. Det handler om å være en god rollemodell.

Ut i fra hva ungdommene har sagt, har disse stifinnerne greid å gjøre en endring i deres liv, og bli signifikante andre, for å bruke Meads ord. Dette har de greid ved å vise at de er ekte. De gir av seg selv, ikke både av tid og ressurser, men de deler også noe fra sin bakgrunn, som gjør at ungdommene føler at de møter forståelse. Ikke alle har en relevant faglig utdanning, men gjennom veiledning, samtaler og kursing bruker de hverandres kunnskap og erfaringer og drar nytte av dette i arbeidet med ungdommene.

Stifinnerne samarbeider med ungdommenes familie og nettverk, og sammen prøver de å skape en endring hos ungdommene, gjennom målrettet miljøarbeid basert på kunnskap og livserfaring. De gode og dårlige historiene gir også noen eksempler på hvordan utfordringer stifinnerne møter og hvilke følelser disse skaper.

6 KULE METODER

”I starten når jeg jobbet, da kom han hjem til meg og dro av meg dyna på vinteren med vinduet på vidt gap. Da tok det bare 2-3 sekunder så var jeg oppe. Så de har noen kule metoder” sitat, ungdom.

6.1 Innledning

Ut i fra hva både ungdommene og stifinnerne har fortalt under disse intervjuene, kan det kanskje gis inntrykk av at alt går smertefritt, at de har funnet den perfekte oppskriften på miljøarbeid og at ungdommene blir myke som smør å ha med å gjøre når de kommer til New Page. Antakelig er det ikke slik, og de siste historiene i forrige kapittel er en påminnelse om dette. Likevel er det en overlevelsesteknikk for oss mennesker, at vi prøver å huske det gode som skjer heller enn det vonde. Dårlige dager på jobb gir en ikke like mye som de gode oppløftende dagene hvor man selv føler mestring, og kan videreformidle denne følelsen til de man jobber sammen med, det være seg kollegaer eller ungdommer man jobber med.

For å oppnå gode relasjoner og å være autentiske miljøarbeidere, skal man være både omsorgsfull, kjærlig, tøff, pålitelig, tilstede, utfordrende, reflektert, profesjonell, vennlig, åpen og med en god dose gatekapital slik at man forstår hva man holder på med. Men det holder ikke nødvendigvis alltid med disse egenskapene, man trenger også noen gode verktøy for å nå de målene man ønsker og har satt seg. Da finns der mange miljøterapeutiske metoder for å nå disse målene, og for og nå frem hos ungdommene. Med de beste menneskene, og de beste metodene, kan man kanskje tenke at resultatet er nødt til å bli bra. Videre vil derfor noen av New Pages metoder presenteres, for å få et bredere innblikk i hvilke faktiske metoder New Page bruker i arbeid med disse ungdommene.

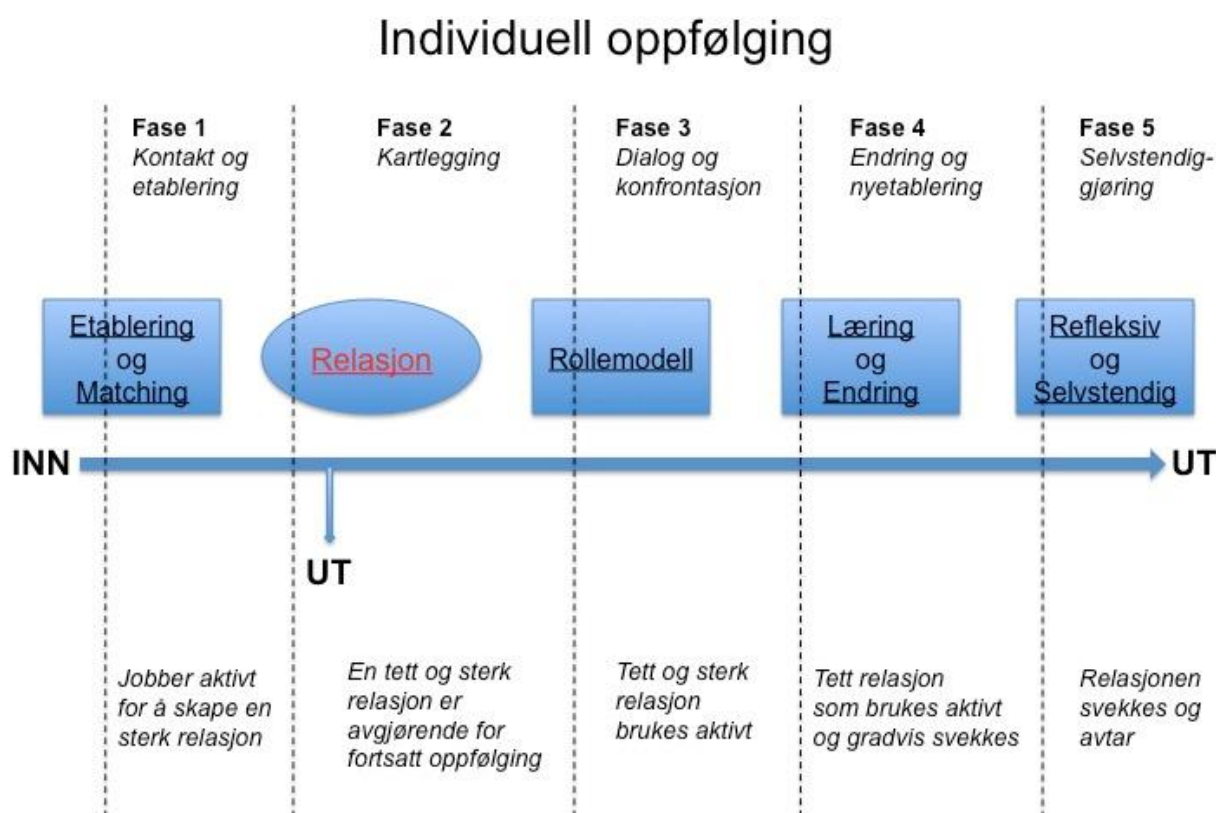
6.2 Individuell oppfølging

New Page sin individuelle oppfølging har sitt utspring i de amerikanske Big Brother Big Sister (BbBs) programmene og oppsøkende ungdomsarbeid. Disse to tilnærmingene til arbeid med utsatt ungdom traff hverandre i Bergen i 1999 gjennom basketballspiller og Høvding (spesialrådgiver) i New Page, Marco Elsafadi, og barnevernspedagog og Medisinmann (daglig leder) i New Page, Magne Espelid.

Den ene grunnsteinen i New Page sin individuelle oppfølging er Big Brother prosjektet. Organisasjonen Big Brothers Big Sisters of America (BbBs) ble etablert i 1904 av domstolsmedarbeideren Ernest Kent Coulter i byen New York. Han etablerte organisasjonen for å hjelpe unge lovbrytere å holde seg unna trøbbel. Tanken til Coulter var at hvis han greide å koble utsatt ungdom sammen med godt fungerende voksne kunne den voksne være en rollemodell, veileder og mentor som gav ungdommene nye kunnskaper som ville holde dem unna rettsapparatet. BbBs bevegelsen fikk raskt resultater og er i dag utbredt over hele USA. Bakgrunnen for de resultatene som BbBs organisasjonen har oppnådd i USA er i all hovedsak tilnærming til ungdommene og organiseringen av tiltaket. Gjennom å matche gode voksne med utsatt ungdom ved at de har noe felles, skapes det en relasjon mellom voksne og ungdom. En god match, en relasjon og felles opplevelser på bakgrunn av aktiviteter gjør at ungdommen kan se opp til og beundre den voksne som fremstår som en rollemodell. I relasjonen til den voksne gjør ungdommen seg tilgjengelig for å endre og lære nye handlingsalternativer. BbBs programmene brukte kjente idrettsutøvere som rollemodeller og det er nettopp gjennom bruk av idrettsutøvere BbBs metodikken kom til Norge og dannet grunnlaget for New Page sin individuelle oppfølging (Irgan, 2009, side 6).

Viktige begreper som kan trekkes ut av denne forhistorien, er fellesskap, match, relasjon og felles opplevelser. Ungdommene skal ha mulighet til å bruke tid med en voksenperson de opplever å ha noe felles med, hvor de kan skape en god relasjon, og sammen få noen positive felles opplevelser gjennom positive aktiviteter sammen med voksne gode rollemodeller.

6.3 DE 5 TRINNENE

(Irgan, 2009: side 9)

En stifinner forklarer hvordan de i løpet av disse 5 faser tilnærmer seg og bygger opp en relasjon til ungdommene.

1. Kontakt/etableringsfase. Her bruker New Page mye tid med ungdommene, på å ”gi-gi-gi”. Stifinner 3 snakker også om hvordan de i starten forholder seg til hva ungdommene selv ønsker – mange ungdommer aner kanskje ikke hvilke tilbud som finnes, men de vet ofte hva de vil. Dermed kan stifinner utnytte dette og oppfylle ungdommens ønske.
2. Kartleggingsfase. En tett og sterk relasjon skapes, for å ha en relasjon som tåler de utfordringene som begge parter møter på.
3. Dialog og konfrontasjonsfase. Her har man bygget en relasjon og fått kontakt, og kan ta tak i problemet med at vedkomne ikke går på skolen, og hele tiden skylder på foreldrene. Da kan New Page gå inn og få de til å innse at kanskje de går inn i en offerrolle og ikke vil ta ansvar selv.

4. Endring og etableringsfase – Endringene må etableres hos ungdommene, det er ikke stifinner som skal ta valgene, men ungdommene selv. De må selv se og gjøre forandringene for sin egen del.
5. Selvstendigjøring og avslutningsfase. Gradvis selvstendigjøring og stifinner trekker seg mer og mer ut av fra ungdommenes hverdag.

Dette er i hovedsak slik stifinnerne i New Page jobber. Likevel er alle ungdommer forskjellige, og kanskje må man gjøre individuelle tilpasninger, etter tid, sted, problemområde, etc. Målet med disse stegene er å gi ungdommene en mulighet til gradvis å tilpasse seg nye utfordringer. Dersom en ungdom for eksempel har skulket skolen jevnlig det siste året, er det en stor omstilling å skulle stå opp tidlig om morgenen, komme seg på skolen og møte de utfordringene som er der. Som en stifinne sa; *Det kommer ingen Wizard of Oz* og endrer alt på 4 måneder. Det må kroppsliggjøres, bli en del av deg, det er det Grete Roede snakker om også.

Han sier at han tror det er dette alt endringsarbeid handler om, og eksemplifiserer det med hvordan det å melde seg på et Grete Roede kurs ikke gjør at man blir slank – det er en stor livsendring som må til, i Grete Roede tilfellet må man legge om tankegangen, og være bevisst på hvor mye mat man spiser i forhold til aktivitetsnivå. Og sammenlikningen er reell, da man selv må gjøre en aktiv innsats for å få til en livsstils endring av de fleste sorter. Ingen kan gjøre det for deg, men man kan få hjelp og veiledning fra noen som kan det.

Medlæringsbegrepet er her velegnet til å få frem at i alle pedagogiske prosesser foregår det en holdningsmessig læring, som involverer individets forhold til seg selv og andre. Det leder oppmerksomheten mot at parallelt med bevisst formidling av verdier, overføring av kunnskap og liknende, skapes det forutsetninger for hvordan individet kommer til å se på seg selv i fremtidige læringssituasjoner. Medlæringstankegangen understreker at som pedagog overfører man verdier gjennom den måten man er og kommuniserer på, og ikke bare gjennom de artikulerte intensjoner, mål, undervisningsopplegg etc (Bae og Waastad, 1999).

6.3.1 Crosswork – en siste fase

Som en siste fase i New Pages endringsarbeid, kan noen av ungdommene være med på noe de kaller crosswork, hvor de selv får mulighet for å hjelpe andre ungdommer etter at de selv har gjennomgått en positiv endringsprosess i New Page. En ungdom forteller; ”Jeg syns New Page er helt perfekt jeg da. Driver med crossworker også. Det er sånn derre, du lærer å hjelpe ungdom da. Som har vært i samme situasjon som deg. Med tidligere erfaringer”

Alle ungdommene som ble intervjuet i denne oppgaven sier at de vil at deres stifinner skal ha opplevd noe liknende dem selv, da de på denne måten føler tillit ettersom stifinnerne da vet hvordan de har det. For å kunne bruke egne erfaringer i arbeid med andre ungdom, er ungdommene som er med i crossworkprosjektet nødt til å ha gjort refleksjoner over egne handlinger, og egne valg. De er nødt til å være bevisst på hvilke valg de har gjort som har vært negative for deres egen del, og hvilke som har vært positive for deres liv og hans fremtid. En forteller om hvordan han syns en stifinner skal være:

Jeg syns en stifinner skal høre på det du har å si da. Ikke bare gjøre det han føler da på en måte. Men høre på dine meninger og høre på de tingene du prøver å komme frem til da. Så hvis du har lyst å gjøre en ting, så kan du si at det har jeg lyst å gjøre, og at stifinneren går med på det. Så får kanskje han et bedre inntrykk av deg, også du av han da, på en måte. Stifinneren skal høre på ungdom. Og ungdom skal høre på stifinneren. Gjensidig.

For å kunne si noe som dette og bruke det selv som crossworker, er det sannsynlig å tro at denne ungdommen for det første har reflektert mye over hva han syns er viktig for at han skal ha en god relasjon til sin stifinner. Han har også vært nødt til å tenke gjennom hva som har gjort at stifinneren har nådd inn til han, kanskje i motsetning til andre som har prøvd gjennom det offentlige. Og til slutt, skal han bruke sine erfaringer med andre ungdommer har han mest sannsynligvis sett og lært fra sin egen stifinner – hva virker og hva virker ikke for å få til den positiv endringsprosessen. Dette handler også om å speile og kopiere atferd både ut fra hva som er sosialt akseptert for den rollen man skal innta. På veien dit, bruker stifinner også mye av egne erfaringer, da mange av stifinnerne i New Page selv har hatt en vanskelig bakgrunn, og dette

forteller de ungdommene om:

Ja, hvis vi ser at det kan profitere på det. At man kanskje selv gjorde de tingene ungdommene gjør nå, at man valgte en annen vei, og at det kan være mye bedre. Men det er jo opp til hver enkelt stifinner da, hvor mye en vil bruke av seg selv, det er jo privat. Men jeg tror man lett kan bli lurt, hvis man ikke vet noe om gata, ungdom, rus og sånne ting. For det er jo til dels veldig heavy saker vi har da. Ungdom som pusher, og driver med dop. Og hvis man skal gå inn og hjelpe de, og ikke vite noe om det, så tror jeg det kan bli en utfordring, det tror jeg (sitat stifinner).

Effekten av forebyggende arbeid ved å bruke mennesker som tidligere har tatt dumme valg, har vært mye omdiskutert. For eksempel har man i skolene brukt ofre for trafikkulykker og eks-narkomane som skremselspropaganda for ungdom, antakelig med variabel effekt. Hensikten er antakelig at de skal fortelle sin livshistorie for å skremme ungdom fra å ta de samme valgene, men ut fra nyhetsoverskrifter vet vi at mange mennesker fortsetter å ta disse dumme valgene. Det er interessant, at ungdommene sier at dette er en måte de føler tillit til de voksne på, ved at de har en felles kjent plattform og de vet at de voksne kan identifisere seg med ungdommene, der de har fortalt egne historier:

Sånn jeg, kanskje det høres litt dumt ut, men jeg syns han må ha gått i gjennom samme tingen som ungdom. Dårlig oppvekst, eller har hatt dårlig miljø. Så hvis stifinneren har hatt det, så er det greit. Hvis han har gått gjennom det samme, da er det greit. Da blir man tryggere på dem. De vet åssen det er. (sitat ungdom)

Ungdommene vil kanskje nå frem til jevnaldrende, vet at de er på et forholdsvis likt stadium i livet, i stedet for at de må høre på ”gamlinger”, slik som en ungdom beskrev sitt førstemøte med sin stifinner: ”Han har, sånn første gang jeg så han, så så jeg en sånn gammel fyr som lekte rockestjerne, jeg tenkte bare okeeeei.. tenkte at han ser litt slitsom ut.”

6.4 Tilgjengelighet - personlig versus privat?

I sosialt arbeid av denne typen vil det være viktig å være bevisst på ens egne holdninger og begrensninger, i forhold til personlige og private grenser. Man skal kunne gi mye, men det må også være nødvendig å sette sine egne personlige grenser.

En av disse grensene kan være om man tar med ungdommene hjem. Men en stifinner bruker dette som eksempel, ved at han har tatt med ungdommer hjem til seg selv:

De fleste ungdommene har møtt datteren min, og jeg har invitert flere av de hjem med datteren og kona mi. De ser hvordan jeg har det hjemme, og hvordan jeg behandler dem. Mange av ungdommene vi jobber med bor bare med mor, rapporten viser det, og de har ingen sterk mannlig rollemodell i livet deres. Så jeg viser dem, viser kjærlighet til både datteren min og kona mi, de vet at jeg prioriterer datteren min over alt. Jeg viser de at man kan være vanlig, jeg går ut og tar en pils iblant. Jeg later ikke som om jeg er en perfekt helt. Jeg liker å gå ut og ta en pils iblant, og av og til blir jeg dritings og det er kanskje ikke bra, men jeg må fremdeles gå på jobb. Jeg kommer når jeg sier jeg kommer, hvis jeg er forsinket så ringer jeg.

New Pages metoderapport forteller om hvordan de i starten så nyttheten av å kunne bryte ned de personlige og private grensene, til fordel for et velfungerende positivt endringsarbeid, tilbake i starten av prøveprosjektet i 1999:

Ungdomsarbeiderne i New Page prosjektet med Marco Elsafadi i spissen jobbet annerledes enn hva som var tiltenkt. Skille mellom jobb og privatliv ble gradvis brutt ned i løpet av prosjektperioden. Dette førte til noen positive effekter. Ungdomsarbeiderne fikk tett og god kontakt med ungdommene. De fikk raskt tillit hos ungdommene, og dermed kunnskap om ungdommenes ulike problemområder. Ved å bryte ned skillet mellom den profesjonelle og private sfære fikk ungdomsarbeiderne en spesiell, tett relasjon til ungdommene. Denne tette relasjonen viste seg å være avgjørende i å fremme endring hos ungdommene, samtidig som det var en utfordring som stilte store krav til personlig egnethet. Ungdomsarbeiderne i

prosjektet var unge uten familieforpliktelser, de bodde nært sentrum, og de hadde et stort engasjement inn i prosjektet. Ungdommene kontaktet dem direkte uten faste møter og avtaler. Dette var positivt og annerledes sammenlignet med andre offentlige hjelpetjenester (Irgan, 2009).

Ved at disse profilerte menneskene med tilsynelatende høy sosial status som kjente idrettsutøvere inviterte ungdommer inn i sin mer private sfære, hadde stor betydning for deres resultater, og det var jo nettopp det som var målet i forhold til å bruke Big Brother Big Sister modellen. Historien til New Page forteller også noe om at ting har endret seg. Stifinnerne virket å ikke ha noe spesifikt skille mellom jobb og privatliv, og ungdommene kunne kontakte dem uten faste avtaler. Der de ansatte i New Page tidligere var ”bare ungarer”, og mange av dem var venner og kjente fra før, hadde de kanskje ikke det samme behovet for privatliv og å pleie vennskap utenom. Der de kanskje brukte eget nettverk mer for å rekruttere stifinnere, har de nå blitt større, måtte ta folk utenfra, alle har blitt eldre og man har kanskje dermed fått et annet behov for å ha et privatliv utenom jobb. Dette vil bli drøftet i neste delkapittel.

6.4.1 Tilgjengelighet og samarbeid mellom stifinnere

Stifinnerne prøver å ”alltid” være tilgjengelige for ungdommene. Likevel, der man ikke har mulighet til å være på jobb hele døgnet, kan det være godt å ha noen kollegaer å støtte seg til ved prekært behov, og en stifinner forteller hvordan de bruker hverandre:

For oss er det en viktig bit for ungdommene, at de vet at de kan få tak i oss når de har behov for noe. Men det er ikke sånn at jeg er tilgjengelig 24 timer i døgnet. Jeg kan sitte på kino i en privat setting, og telefonen ringer, da er det ikke sånn at jeg tar den. Men jeg ringer alltid opp igjen, og da kan jeg høre. Og det meste løses jo på telefon, det er sjelden jeg må akutt dra. Og man har lov til å ha sitt eget privatliv, det skal man. Men det er som du sier, man kan få et oppbrudd i det private livet sitt fordi telefonen ringer som er jobbtelefon. Også ønsker man jo å svare og være tilgjengelig. Men jeg setter mine grenser

og det er ikke sånn at jeg kan komme når som helst. Prøver å lage en struktur i uka (...)
Men vi sier jo at vi er tilgjengelige døgnet rundt, men det er vi jo ikke. Vi sover og vi har et eget liv. Men det med tilgjengeligheten er jo i hvert fall å kunne svare på telefon, og eventuelt videreformidle til andre i New Page da. Hvis det er noe veldig akutt som skjer. Er jeg i valdres en tur, så kan man prøve å prate med noen, at han står fast der og der det har vært noe slåsskamp, kan du stikke ned og prate med han. Man prøver alltid å få tak i noen andre da, hvis det er noe akutt. Men vi har ikke noe fast system på det, det har vi ikke.
Enda.

For ungdommene er det kanskje ikke viktig om stifinner ikke alltid kan møte selv, men de kan på denne måten selv føle samholdet i New Page. En ungdom forteller hvordan dette er betydningsfullt og hva slags opplevelse det gir: ”New Page er en familie skal jeg si deg. For de er alltid der for deg da, det er alltid noen der du kan stole på. Det sier alle ungdommene i New Page. New Page er en familie.”

Med tanke på hva vi vet om disse ungdommene basert på New Pages rapporter, kan det tolkes som en stor tillitserklæring å sammenlikne New Page med en familie. Familie er noe mer enn en støttekontakt, lærer, eller barnevernкурator. En slik positiv sammenlikning av familiebegrepet kan tolkes som noen som bryr seg om deg, som du bryr deg om og som du har stor tillit til. Det at stifinnere samarbeider omkring å finne løsninger rundt ungdommene hvis de ikke kan stille opp selv, kan det gi en følelse av samhold og fellesskap som oppleves bra for ungdommene. Kanskje er det en læring i det for ungdommene også, ved at man ser at man gir og tar av hverandre.

6.4.2 Å være personlig/privat i New Page

New Page jobber tett med ungdommene, opp til 30-50 timer i uka – en unik mulighet til å knytte tette bånd og gode relasjoner. New Page er ”alltid” tilgjengelige for ungdommene, det vil si at ungdommene i vanskelige situasjoner ikke skal nøle med å ringe stifinneren. For noen kan dette blir en vanskelig balansegang, og man må sette sine egne grenser for hvor tilstede man har mulighet til å være for ungdommene. Alle stifinnerne som her er intervjuet har pratet mye om dette skillet.

En stifinner sier:

For min del er det kjempeviktig for meg å skille mellom det personlige og det private. Og for meg personlig er det viktig å få opp noen spilleregler i starten. Bli enige, ha en kontrakt, eller, det er bare å prate sammen. Jeg er her, jeg er her for deg når som helst, hvor som helst, og uansett hva det gjelder. Og når det kommer til fredags/lørdags kveld kl 1 om natten, så er den tilgjengeligheten litt annerledes. Står du nedi byen og er redd og nettopp har blitt rana, vet ikke hvor du skal gjøre av deg og er full og redd. Så er jeg der. Da er det bare å ringe. Står du nedi byen tilsvarende en annen kveld, og mista siste trikken hjem, og det er et kvarter å gå og alt er greit, så er jeg ikke der. Man må bli enige. Og man trenger litt pause fra hverandre, og helga blir en sånn naturlig pause. Så kan vi avtale at vi gjør noe i helga, men da avtales det på forhånd. Jeg tror det er å finne en enighet om hva den tilgjengeligheten innebærer. Og så bli enige om at vi er veldig tett og alt det jeg sa i sta, med de verdiene som ligger i et vennskap, men det er ikke et faktisk vennskap. Det er ikke sånn at når jeg sitter hjemme og er sliten etter jobb og det er lørdagskveld og jeg har lyst til å gjøre noe så ringer jeg den ungd. Skal vi gå på kino? Det gjør jeg til kompisene mine. Men samtidig er det så tett at vi kan kalle oss kompis innimellom. Men det er ikke et begrep vi bruker. Det er mer sånn ”kompis slapp av a. Men skillet for meg er mellom privat og personlig. Men dette er noe som diskuteres mye i New Page, og som er vanskelig for noen å trekke klare grenser, og enkelt for andre. Men skillet for meg er mellom privat og personlig. Der er det en grense, og den må man finne den enkelte, hvor den går. Også kan man sette opp noen spilleregler i New Page hvor den grensa går. Og da blir det naturlig skille mellom det å være venn, og det å være miljøarbeider, mellom det å være personlig og det å være privat. Tror jeg. For meg kommer dette ganske naturlig og lett da. Og jeg ser at ikke andre syns det. Derfor er det viktig å ha det oppe og diskutere det, hvor de grensene går. For meg mener jeg at det å ta med en ungdom hjem er helt klart inn i den private sfære da. Og da blir det vanskeligere da. Da er du utsatt også da, i forhold til beskyldninger osv. Jeg mener at det er et sted man ikke bør være med en ungdom da, hjemme hos seg selv. For å beskytte ungdommene og seg selv. Det er så mange historier og så mye rart.

Denne stifinneren er tydelig bevisst og reflektert over egne grenser. Han forteller at han lager en type muntlig kontrakt med ungdommene, noen spilleregler, slik at de fra begynnelsen har visse retningslinjer å forholde seg til i forhold til å skulle kontakte stifinner på fritiden. Selv om de kan kalle hverandre kompis, så er de ikke kompiser i ordets rette forstand, og det er ikke sånn at stifinner ringer ungdommene dersom han ikke har noe spesielt å gjøre en dag. Kanskje kan det for noen ungdommer være vanskelig å se disse grensene, ettersom de opplever mye kontakt og tilstedeværelse fra de voksne, og da er det viktig å ha satt noen klare rammer på forhånd.

Han peker dog på at det er noen forskjeller innad i personalgruppa om hvor disse grensene går, noe som også ble bekreftet i intervjuene. En stifinner har fortalt om hvordan han har hatt med

ungdommer hjem for å hilse på datteren og kona hans, mens denne stifinneren mener at dette er helt uaktuelt for han og at det er å bevege seg inn i hans private sfære. Der stiftelsen New Page ikke har laget noen klare retningslinjer innenfor dette, må den enkelte derfor finne ut hvor egne grenser går. Kanskje kan dette være uheldig for ungdommene, hvis den stifinneren som tar med ungdommene hjem blir sett på som en som bryr seg mer enn de som ikke gjør det. Ettersom stiftelsen gir stifinnerne såpass fritt spillerom kan kanskje ungdommene oppleve omsorgen og grensene som forskjellige.

En annen stifinner forteller at det har innvirkning på privatlivet å jobbe så tett med ungdommene:

Kona mi blir drittlei av og til, men man må prøve å sette grenser med ungdom. Særlig i begynnelsen får man mye pes fra foreldre, man må være sterk, direkte og ærlig. Er man ikke sterk mislykkes man. I begynnelsen hadde jeg ikke nok tillit til meg selv i denne jobben, så jeg sa ja hele tiden. Da jeg ikke hadde så mye selvtillit i forhold til denne jobben. Og det belastet meg, men nå har jeg funnet balansen og det er deilig. Så å kombinere med privatliv kan være vanskelig. Vi har hatt noen ansatte som har slutta fort, de klarer ikke jobbe med den livsstilen, ellers får de familie og finner ut at det ikke går”.

Det kan alltid være utfordrende å starte i ny jobb, kanskje særlig i forhold til at man har så mye spillerom i New Page. Som en annen stifinner sa, blir man kastet ut i det og må bare prøve å lage relasjoner til ungdommene. Der man ikke sitter inne på et kontor med faste rammer og regler, kan det altså bli en tøff start å finne sine egne grenser, så vel som ungdommenes. Selvtilliten kan derfor bli satt på en prøve etter hvor mye man prøver og feiler underveis. I starten på en ny jobb må man gi mye mer av seg selv til man blir mer dreven i gamet, og dette kan utfordre og påvirke familieliv og sosialt liv med venner.

En stifinner forteller litt om dette med å tilpasse ”tilgjengeligheten” etter hva ungdommene trenger:

Nei jeg husker når jeg begynte her, så syns jeg det var veldig vanskelig, da. Men det er jo dette med forutsigbarhet da, at hvis man har avtalt en ting, så må man holde det. Og det må man også kreve av ungdommene. Så hvis de ikke dukker opp på de avtalte treffene så syns jeg det skal ganske mye til før man forandrer de tingene. Vi skal jo være tilgjengelige, men man skal jo også har forutsigbarhet i den jobben vi gjør. Vi må jo kjenne ungdommene, og i begynnelsen av en relasjon er man kanskje litt mer til stede.

Men det tror jeg er veldig forskjellig fra person til person. Noen skrur av telefonen om natta for eksempel, jeg gjør ikke det. Også er jo alle casene vi har forskjellige. Noen ungdommer krever veldig mye. Det er opp til hver enkelt sak egentlig. Det er det å kjenne ungdommene, og sette grenser etter det. Man kan jo havne i en felle, men man vil jo være tilgjengelig. Det er forskjellig fra sak til sak.

Han sier her at han også syns dette var vanskelig i starten. Han er også inne på noe viktig, nemlig det å ikke gå i en felle. Det kan være ungdommene ser sitt snitt til å bruke denne tilgjengeligheten litt mer enn hva den er tenkt til. Da kan det være viktig å se an situasjonene ungdommene er i når de tar kontakt, slik første stifinner er inne på. Er de rusa eller har havnet i bråk, bør kanskje terskelen være lavere enn hvis de ikke gidder å vente på neste buss hjem eller bare syns det er kaldt og kjedelig å gå hjem. Kanskje må man ha ulike strategier og avtaler for hvordan man skal håndtere denne tilgjengeligheten, slik en stifinner over nevnte. Hvis ikke vil det kunne bli stor pågang fra ungdommene.

Disse fortellingene sier noe om stifinnernes ekte engasjement for ungdommene. De tillater stor involvering fra ungdommene selv på deres fritid, om det så gjelder telefonsamtale eller at man må reise ut og møte ungdommene. Dette er utenkelig for mange i liknende jobber, der det kanskje alltid er noen andre på jobb i deres fravær og fridager. Ungdommene får en slags trygghet og tillit til det at de har noen de kan kontakte når det skulle være noe, om det så kan løses over telefon. Det kan være nok at de bare vet det, kanskje er terskelen høy for å ringe midt på natta. Men de vet at de *kan* gjøre det om det er noe som er utrygt eller ugreit.

6.5 Roller

”Når var jeg mig selv?” spør Peer Gynt i et tilbakeblikk på sitt flakkende liv. De sosiale rollene man deltar i, er med på å forme ens selvbylde. Rollene er et system av forventninger som rettes mot deg i bestemte situasjoner. Noen av rollene er mer betydningsfulle for en selv enn for andre.

Et bra menneske spiller sin rolle så godt det kan – uten å tenke på galleriet. (Chamfort i (Garsjø, 2001).

Som stifinner, familiefar, kollega, venn etc, har de ansatte i New Page hele tiden ulike roller å spille på. Ungdommene vil også ha ulike roller i forhold til sine omgivelser. I dagligtalen møter vi stadig på rollebegrepet i form av for eksempel farsrolle, sykepleierrolle, lederrolle, etc. Rollebegrepet benyttes gjerne i forbindelse med sosiale systemer, som familien, institusjoner, bedrifter. Rolle skilles fra status, oppgave og kompetanse (Garsjø, 2001).

I New Page har alle de involverte forskjellige roller. De voksne som møter ungdommene i det daglige og arbeider tett 1:1 med dem, har rolle som stifinner. Selv om rolle skilles fra status, oppgave og kompetanse, følger det likevel med med masse forpliktelser og forventninger når man påtar seg denne rollen. For eksempel forventes det at stifinneren skal være engasjert i ungdomsarbeid, flink til å kommunisere med mennesker, samarbeidsvillig, et forbilde for ungdom, pålitelig og det man i helsevesenet ofte kaller ”personlig egnet” til jobben. Ungdommene kan i denne relasjonen ha mange roller. Kanskje rolle som pøbel, kriminell, eller kanskje en offerrolle for vanskelige familieforhold. Ungdommenes foreldre vil inneha foreldrerollen, med de forventningene som innebærer ved å være en forelder. Ettersom ungdommene er en del av et barneverntiltak, vil det kanskje også kunne være en forventning tilstede om at foreldrene ikke har levd opp til forventningene som følger med den rollen de innehar.

Samtidig som vi har ulike roller, har vi alle en personlighet som er noe mer kontinuerlig. Personlighet er en samling egenskaper, medfødte og/eller ervervete, og disse er mer eller mindre kontinuerlige. En del av våre egenskaper vil vi trekke med oss uansett hvilke kontekster vi befinner oss i. En rolle er summen av de forventningene og normer som er knyttet til en stilling eller posisjon i et sosialt system. I det ligger at rollen er avgrenset av de forventninger som er knyttet til stillingen og posisjonen. Rollebegrepet viser til en sosial posisjon som individet er i. Til posisjonen er det knyttet et sett av forholdsvis stabile normer og forventninger for hvordan man skal oppføre seg. I praksis er det imidlertid slik at vi ikke kjenner slike mennesker som rollene illustrerer. De er klisjeer, eller idealtyper, som brukes for å gjenkjenne og illustrere de ulike rollene menneskene spiller (Garsjø, 2001).

Ifølge Garsjø er altså personligheten vår noe som er kontinuerlig, uavhengig av hvilken rolle vi innehar. For eksempel kan et menneske være like følsom, ha den samme type humoren eller like

de samme tingene uavhengig av hvilken rolle man har – privat, på jobb eller på skolen. Men de følelsene som følger med personligheten vår har vi større kontroll over i forhold til hvor stor innsikt medmenneskene skal ha av hvem vi er. Derfor kan for eksempel noen oppleve et menneske som overlegen, mens andre mennesker vet at vedkomne bare er sjenert. Dette gjelder også i New Page. Ungdommene kan av klassekamerater for eksempel bli sett på som uansvarlige, bråkmakere, eller mindre intelligente basert på oppførsel og/eller skoleresultater. Mens stifinner, som kommer tett under huden på ungdommen og gjennom denne relasjonen lærer vedkomne å kjenne, kan se at det samme reaksjonsmønsteret kan være et resultat av utrygghet, usikkerhet og mangel på sosial kompetanse – for å nevne et eksempel på hvor forskjellig et menneske kan oppleves av forskjellige personer, på bakgrunn av kunnskapen man sitter med.

G.H. Mead (1972 i Garsjø, 2001) bruker metaforen om at det å inneha en sosial rolle er som å spille teater, der man er avhengig av:

- Andre aktører
- Kulisser – det vil si at omgivelsene er betydningsfulle i forhold til hvilken rolle (oppførsel) man velger
- Publikum
- Manus

Manuset er i stadig forandring, og vi kan også selv påvirke det. Mead, som tilhører den symbolske interaksjonismen, utviklet en tostegsprosess som inkluderte lek og spill. Barnet lærer seg normer og regler gjennom rolleoverføring. Gjennom generaliserte andre lærer barnet seg å overta et mer allment syn på situasjonen og jeg´et (jf. Sosialiseringsprosessen).

En stifinner sier:

Men det med tilgjengeligheten er jo i hvert fall å kunne svare på telefon, og eventuelt

videreformidle til andre i New Page da. Hvis det er noe veldig akutt som skjer. Er jeg i Valdres en tur, så kan man prøve å prate med noen av de andre, at han står fast der og der det har vært noe slåsskamp, kan du stikke ned og prate med han. Man prøver alltid å få tak i noen andre da, hvis det er noe akutt. Men vi har ikke noe fast system på det, det har vi ikke. Enda.

Hvis man ser dette opp mot Meads sosiale rollespill og teater, kan man si at stifinnerne bruker hverandre, som andre aktører i et rollespill, når de ikke har mulighet å trå til selv. Aktørene bruker altså, og er avhengige av hverandre i dette rollespillet. Dersom ungdommen hadde vært med til Valdres, kunne en sagt at dette var kulissene, der rollespillet utformet seg. Samme kan man si om fotballbanen, slalåmbakken, eller New Pages egne kontorer.

Kulissene kan være mange steder. New Pages arena for å utøve miljøarbeid som for eksempel kino, spisesteder, og andre aktivitetsarenaer. Manuset forandrer seg ettersom skuespillerne blir bedre kjent og utfordrer hverandre på forskjellige måter. Det kan også være ungdommenes miljø og venner. Kanskje ser ungdommene at kulissene og publikum responderer positivt hvis de speiler stifinnerne og deretter endrer eget manus (atferd). Ungdommene kan være aktører, i form av hovedrolle, eller som observatører ved at de observerer stifinnere og deres tanke- og handlingsmønster i forskjellige situasjoner. Manuset utformes og endres, og et eksempel på dette kan være ”kjøp og salg av tjenester”, som presenteres videre i kapittel 6.6.

6.5.1 Hverdagsrollene

I tillegg til våre egne roller, vil roller alltid kunne ha et forhold til en annen rolle, som komplementære roller. Det vil si roller som utfyller hverandre. Det er rollepar som mann-kone, foreldre-barn, lege-pasient, sykepleier-pasient. Komplementære roller kjennetegnes ofte av at det som er den enes plikter, er den andres rettigheter. Sykepleierens plikter er pasientens rettigheter (Garsjø, 2001).

I disse relasjonene som New Page og ungdommene bygger opp, vil disse komplementære rollene være utfyllende, i forhold til at det er en miljøarbeider-ungdom rolle. Gjennom barnevernet har ungdommen fått rett til en tjeneste, og gjennom ansettelse i New Page har

stifinneren en plikt til å følge opp ungdommen på best mulig måte. Noen ungdommer ser på store kjente personer som sine rollemodeller, og selv om det er bra å ha noen forbilder, vil ikke disse rollene utfylle hverandre og ha like stor innflytelseskraft som disse komplementære rollene, mellom stifinner og ungdom. På spørsmål om hvem som var disse ungdommenes rollemodeller/forbilde, var det verken Brad Pitt eller Tom Cruise som var det store. Mens en gutt nevnte at Nelson Mandela var hans forbilde, nevnte en annen onkelen sin. To av guttene sa at de selv var deres egne rollemodeller, og en gutt forklarer:

Forbilde... forbildet mitt blir meg selv egentlig ass. Det blir ikke noen spesielle. For det jeg tenker da, er barndom, ungdom, voksen. Ganske stille barndom, kriminell ungdom, også tenker jeg at du blir voksen, men å få oppførsel tilbake til barndom. Så jeg blir en ordentlig person da. Så forbildet mitt er meg selv egentlig, fordi jeg syns jeg har greid det.

Det han mener er at han fikk en barnslig oppførsel, og at han ser det nå, men at han er stolt over at han greide å gjøre noe med det, noe som tyder på refleksjon og en personlig utvikling hos ungdommen.

I New Pages egen rapport, har 63 % av de spurte ungdommene i New Page definert en profesjonell hjelper som en av de fem viktigste personene i sitt nettverk. New Pages komplimentære rolle, altså stifinner og ungdom, viser altså å ha stor betydning for mange av de involverte ungdommene og deres syn på seg selv, andre og deres relasjoner til andre mennesker.

6.5.2 Vårt forhold til rollene

Vi skiller mellom en pragmatisk tilslutning til en rolle, og en ideologisk tilslutning til en rolle. En pragmatisk tilslutning til rollen vil si at vi godtar forventninger og normer knyttet til rollen, for eksempel sykepleierrollen. En pragmatisk tilpasning innebærer at vi mer eller mindre motvillig følger normer, fordi det er knyttet sterke sanksjoner til dem. En pragmatisk rolleslutning vil si at personen tilegner seg de normer, kunnskaper, verdier som rollen tilsier, for å unngå ubehageligheter.

Men man kan også gi sin ideologiske tilslutning til rollen. Det innebærer at man har gjort normene og forventningene til en del av seg selv og sin virkelighetsoppfatning. Dette kalles også for internalisering av normer, og det skjer gjennom sosialiseringprosessen. Dersom rollen er internalisert, er den blitt en del av personen. Ved en internalisert rolleatferd gir vi på en mer inderlig måte vår subjektive tilslutning til den atferden som hører til rollen. Vi har gjennom internaliseringen blitt overbevist om at det vi gjør er en viktig oppgave som bør utføres best mulig. Behovet for ytre kontroll og ytre sanksjoner er mindre når en rolleatferd er internalisert enn når det bare har skjedd en pragmatisk tilpasning (Repstad 1991 i Garsjø, 2001).

Internalisering, er i psykologien den prosess hvor kulturelle verdier, holdninger og innstillinger fra omverdenen tas inn i ens egen personlighet og gjøres til deler av ens eget jeg. Internalisering skjer like mye ved indirekte påvirkning som ved bevisste forståelsesprosesser. Den er særlig viktig for evnen til å utøve moralsk kontroll og føle ansvar og skyld for det man gjør. En vellykket internalisering av gode verdier er altså en vesentlig forutsetning for stabil sosial tilpasning og trivsel (Malt, s.a.).

En kan derfor si at målet med New Pages arbeid er å internalisere en annen atferd hos ungdommene, hvor behovet for ytre kontroll og sanksjoner derfor er mindre. Dette gjør de ved å jobbe seg gjennom de 5 fasene New Page jobber etter, hvor de etter hvert selvstendiggjør ungdommene. Etter hvert som resultatene kommer, følges ungdommene opp mindre enn i starten, og på spørsmål om hva en ungdom gjør med stifinner sier han:

”Vi pleide å gjøre mye før. Men nå har jo det blitt redusert til, et par timer i uka bare. Før var det kanskje 7 timer i uka. Nå kan det gå en måned før jeg ser han liksom. Men vi snakker mye på telefon. Jeg synes det er greit faktisk, for da lærer jeg å være på egenhånd, om livet uten stifinneren da. Uten at han skal være der hver dag å si nei ikke gjør det, så jeg kan gjøre mer selv, og bli mer selvstendig på en måte. Vi snakker om mye. Hva jeg har gjort, og hva han har gjort. Det er ikke sånn at han bare spør meg hva jeg har gjort. Vi snakker om oftest om hva vi har gjort i hverdagen, hva som gikk bra, og hva som gikk dårlig”.

Gutten sier selv at han ser nytten av gradvis nedtrapping ved stifinners tilstedeværelse, men han har likevel en trygghet ved at stifinner er tilgjengelig på telefon. Det er kanskje ikke

alltid nødvendig å ha noen tilstede, men tryggheten med å ha noen i ”backup” kan være trygghetsfaktor nok til at man pusher seg selv litt mer, da man vet at man har noen å falle tilbake på for hjelp med noe om det skulle være nødvendig.

Ifølge New Pages egne rapporter, reduserer individuell oppfølging fra New Page ungdommenes utøvelse av kriminalitet. 44 % av ungdommene har avstått fra å begå kriminalitet etter påbegynt oppfølging og 20 % oppgir New Page som årsak til dette. Likevel er det å internalisere holdningene en lang prosess, og en ungdom forteller at han nå holder seg inne for å unngå slippe å havne i bråk krangler, da han ikke ønsker å sitte i fengsel. Likevel sier han senere under intervjuet, at:

Du er et menneske og alle er like greie liksom, men det blir jo kaos for det, folk lager jo bråk overalt. Jeg krangler med to stykker bare nå liksom. Jeg sa til dem, at dere får bare krangle liksom, men dere får drepe meg om dere har lyst å avslutte krangelen. Fordi, jeg syns det er kjipt å leve egentlig ass. Ikke for å være suicidal eller no ass, men det er ikke så mye å gjøre liksom, men jeg syns det er kjedelig her. Enten så jobber du liksom hele livet, jeg ser ikke noe stort som skjer.

Gutten forteller at han bevisst holder seg mye inne, da han er redd for å havne i fengsel. Likevel sier han at han er i en konflikt med to gutter, og at han på en måte oppfordrer dem til å fortsette krangelen, da han ikke har noen planer om å begrave stridsøksen, og sier blant annet at de må drepe han om den krangelen skal bli avsluttet. På den ene siden kan det virke som om han er noe ambivalent, da han sier det er kjipt å leve, og at de må drepe han for at krangelen skal avslutte. Samtidig unngår han bevisst å møte på dem da han holder seg inne. Noen normer er kanskje internalisert hos gutten, som for eksempel at om han skal ha en fremtid er det lite heldig å komme i bråk og kanskje havne i fengsel, samtidig som han selv ikke er interessert i å avslutte krangelen på de andres premisser.

6.5.3 Rolledistanse og rolleinnsnevring

En form for kontroll det kan være nyttig og strategisk å beherske, er Goffmans begrep rolledistanse. Rolledistanse, eller rolleavstand kan forklares ved at mennesker opptrer i situasjoner slik det forventes. Dette skjer ikke nødvendigvis med bakgrunn i egne normer, men med bakgrunn i de normene som er tillagt rollen, fordi det ofte virket hensiktsmessig. Samfunnet er så sammensatt og komplisert at man må beherske flere roller. Det kan tenkes at det å holde en viss avstand og ikke gå fullstendig opp i alle rollene bidrar til at man holder ut og minsker rollekonflikter. Faren ligger i at vi kan bli for overflatiske, ved at vi hele tiden spiller roller uten at innlevelse og ekte engasjement ligger bak (Garsjø, 2001).

For stifinnerne i New Page er det viktigere å være seg selv, enn å tenke på rollen, nettopp for ikke å bli overfladisk. Ungdommene har kanskje selv lært seg å spille forskjellige roller, og er gode på å gjennomskue andre som gjør det. En stifinner sier derfor:

Når man er med ungdommer så er man veldig bevisst på sin rolle da, den funksjonen man har. At man går foran med gode eksempler men også tør å utfordre den personen man skal, på det som ikke er så bra. Men det viktigste er å være bevisst på at man hele tiden har et bevisst forhold til seg selv og hvordan man påvirker ungdom. Det er viktig som rollemodell.

Det sies at handling påvirker mer enn ord, og kanskje særlig i denne typen arbeid med ungdom. Dersom en røyker leder en anti-røykekampanje, vil det mest sannsynlig miste mye av den forebyggende effekten. Ungdommer er observante og observerer andres atferd gjennom samspill i relasjoner hele tiden, og derfor er det særlig viktig at man som rollemodell i forebyggende arbeid for ungdom, viser ekte engasjement og fremstår som en trygg og god rollemodell.

Rolleinnsnevring vil si å bli fratatt personlige kjennetegn. Man får tildelt bare én rolle, for eksempel pasient, beboer, etc. Rolleinnsnevring henger også sammen med stemping. En form for stemping finner sted hvis én av individets mange roller får hovedstatus. Det bidrar til at denne rollen overskygger og dominerer andre av personens rolle og egenskaper, for eksempel når personen hovedsakelig forbindes med sin rolle som prostituert, narkoman, sosialklient etc. Pasientrollen kan ved alvorlige lidelser som psykiatriske lidelser, kreft eller aids også komme til

å overskygge andre sider ved en persons liv, uansett hva vedkommende ellers er og gjør (Rønneberg 2002, i Garsjø 2001).

Som miljøarbeider har man ingen rett til å frata andre menneskers deres personlige kjennetegn. Likevel, ungdommene med tilknytning til New Page har for det offentlige øyet kanskje bare en rolle å spille, og den har et negativt stempel. De er sosialt marginaliserte, ved at de stenges ute fra viktige sosialt integrerende arenaer på skolen og i nærmiljøet. New Page har definert marginalisering hos disse ungdommene ved at som individer og gruppers manglende deltakelse på arenaer hvor de i henhold til spesielle normer og kriterier forventes å delta (Heggen, Jørgensen og Paalsgaard, 2003 i Irgan 2009). På denne måten blir ungdommene kun sett som én ting, og mange mennesker ser ikke personens gode egenskaper. Alle er vi mennesker mer enn hva man ser og hører ved første møte, men dessverre er det for mange førsteinntrykket som oppleves som den absolutte sannhet, som mange mennesker som ikke drar fordeler av. Kanskje er rolleinnnevring i dette tilfelle bare en måte å endre den negative atferden og styrke de positive, slik at noen av individets andre roller kan få hovedstatus, som igjen individet kan dra fordeler av både for seg selv personlig og i relasjon med andre mennesker.

6.6 Gaven

For eksempel sist gang han skyldte meg en tjeneste da. Så var jeg på Ellingsrudåsen, klokka var 23 eller noe. Så kom banen da, så spurte jeg om han kunne hente meg og kjøre meg hjem, og da sa han nei men jeg skylder deg en tjeneste. Også var jeg på ball noen uker etter, på skoleball, så ble klokken sånn tre eller noe. Også ringte jeg han, og da kom han og henta meg. Og da skylder jeg han igjen. (sitat ungdom)

Marcel Mauss' essay om gaven, *Essai sur le don* (1925) regnes å være en viktig tekst skrevet i sosial- og kulturanthropologien. Med dette skapte han et utgangspunkt for senere sammenliknende kulturforskning. De grunnleggende ideene i Gaven er enkle. En gave eller tjeneste må møtes med en gjenytelse. Når man ikke gir gjenytelsen umiddelbart, stifter man en diffus gjeld til giveren, en gjeld som før eller siden må innfris. Gaveutveksling skaper på denne og andre måter sosiale forpliktelser og varige bånd mellom partene. Plikten til å gi og motta er selve det normative

grunnlaget for sosiale fellesskap. Samfunn vedlikeholdes gjennom slike stemmer av forpliktende relasjoner (Mauss, 1995).

For den totale ytelsen innebærer ikke en forpliktelse til å gi gaver tilbake når man får; den forutsetter to viktige forpliktelser: for det første plikten til å gi, for det andre plikten til å motta. Plikten til å gi er like viktig. Studiet av den kan gjøre det mulig å forstå hvordan menneskene er blitt byttehandlere. Å nekte å gi, å unnlate å invitere, og å nekte å ta i mot, er det samme som en krigserklæring; det er å nekte å inngå allianse og fellesskap. Videre gir man fordi man må, fordi mottakeren har en slags eiendomsrett over alt som tilhører giveren. Det finns ingen gratis gaver (Mauss, 1995)

I alt dette ligger en serie av rettigheter og plikter omkring konsum og gjenytelser, som korresponderer med rettighetene og pliktene til å gi og å motta (Mauss, 1995).

Mauss sier at i et samspill gir og tar man, og dette er en forpliktelse. En ungdom (mottaker) forteller over her om hvordan han stiftet gjeld til stifinner (giver), da stifinner første gang han spurte om en tjeneste ikke ville gi dette, men samtidig sa at han skyldte ungdommen en tjeneste (gave). Neste gang ungdommen ringte, kom han derfor og hentet han på natta etter et skoleball, fordi han ”skyldte” ungdommen en tjeneste. Dermed står da ungdommen i gjeld til stifinner, ved å ha mottatt denne gaven (skyss hjem).

På denne måten skaffer stifinnerne seg goder, ved at de senere kan stille krav på en annen måte til ungdommene – nå har jeg gjort mye for deg, da forventer jeg at du også gir noe tilbake. Selv om ungdommene skal ta andre valg og beslutninger for sin egen del, kan det kanskje være en ekstra push, at ”om du ikke gjør det for din egen del så gjør det for meg, når jeg har gjort det for deg”.

Alle kjøp og salg er ikke nødvendigvis gode, og en stifinner bruker disse begrepene når han prøver å selge ungdommene en grunn til å møte han, mens de kanskje prøver å selge han en unnskyldning for ikke å møte han.

Jeg føler jeg mislykkes hver dag, for eksempel snakket jeg med en ungdom i går og vi hadde laget en plan, og han sa nei og ville ikke møte meg. Da føler jeg at jeg mislykkes. Du kan si at hver eneste ting man gjør i livet her er salg. Jeg prøver å selge ungdommene en grunn til å møte meg, kanskje selger de meg en unnskyldning for ikke å møte meg. så man mislykkes hele tiden, og Peter (ungdom) røyket en joint i går, jeg vet det, jeg kunne se det i øynene hans. Så jeg har mislyktes med han, for målet mitt var egentlig å få han til å bli rusfri. Og det belaster oss i New Page, men vi vet vi gjør så godt vi kan.

Her har kanskje stifinner prøvd å ”kjøpe” en tjeneste av ungdommen, mens ungdommen har solgt han en unnskyldning for ikke å møte han, og heller valgt å ta seg en joint. Noen ganger kan det føles som et tilbakesteg, men en dag vil man kanskje gjøre et ”godt kjøp” og det kan være mer verdt enn noen av de dårlige.

6.7 Oppsummering

Dette kapittelet har presentert noen av New Pages metoder å jobbe på, både bakgrunn for valg av metoden individuell oppfølging, og en presentasjon av de 5 trinnene de jobber etter. Stifinnere snakker om hvordan en endring tar tid, fordi den må kroppsliggjøres, og ungdommene er klare på at de ikke får til en endring med mindre de vil selv.

Stifinnerne i New Page bruker mye tid på å snakke om og reflektere over det å være personlig versus privat. Der de jobber med ganske frie tøylere, er det viktig å finne sine egne personlige grenser, for at ungdommene og jobben ikke skal trå inn i deres private liv. Derfor bruker stifinnerne også hverandre, for tjenester dersom det skulle oppstå en situasjon der de ikke kan handle selv. På grunn av dette sier ungdommen at forholdet i New Page er som en familie.

I følge Mead er det å ha en sosial rolle som å spille teater, der man er avhengig av andre aktører, kulisser, publikum og manus, og i dette rollespillet har både stifinnere og ungdom ulike roller. Goffmann bruker også begrepet rolledistanse, og med det mener han at det også kan være viktig å ha kontroll over de ulike rollene.

Stifinnere og ungdommenes samspill kan sees på som salg og kjøp av varer, og Mauss´ sier at man i et samspill gir og tar, og at det er en forpliktelse. Dette snakker både stifinnere og ungdom om, hvordan de bruker hverandre og tjenester i samspillet dere i mellom.

7 OPPSUMMERING OG KONKLUSJON

Denne oppgaven har handlet om hvordan New Page aktivt bygger opp relasjoner med vanskeligstilt ungdom, og hvordan de utøver endringsarbeid på bakgrunn av dette og deres metoder. Nå har jeg presentert hovedfunnene i oppgaven, som er delt inn i tre hovedeler. Før jeg avslutter vil jeg nå gi en oppsummering og konklusjon av funn.

7.1 Oppsummering

Formålet med denne oppgaven var gjennom kvalitative studier, å se hvordan miljøarbeidere bevisst bruker den gode relasjonen i endringsarbeid med vanskeligstilt ungdom, og å se på hva ungdommene selv synes var viktige faktorer for at de skulle få en god relasjon og et godt forhold til disse miljøarbeiderne.

Ut fra funn som er illustrert i foregående kapittel, forsøkes det her å dra konklusjoner for å gi svar til oppgavens problemstillinger. Disse er:

- Hvem er ungdommene – basert på undersøkelser gjort av stiftelsen selv, og ikke de kvalitative intervjuene gjort i denne studien
- Hvordan skapes de gode relasjonene?
- Hva er miljøarbeid – hvordan definerer litteraturen miljøarbeid, og hva legger miljøarbeiderne selv i dette begrepet.
- Hvordan er man påvirkningsdyktige voksenpersoner for disse ungdommene?
- Hvilke metoder bruker New Page i deres forebyggende arbeid med ungdom?

Opgaven er inndelt basert på tre hovedfunn i materialet:

- Den gode relasjonen
- Den autentiske miljøarbeideren

- Kule metoder

Ettersom miljøarbeid er et praktisk arbeid, fundamentert på mye teorier, har bruk av litteratur vært todelt. I forhold til den praktiske biten av miljøarbeid har jeg brukt typiske forfattere innen barnevernlitteratur, hovedsaklig Terje Halvorsen, Anne Helgeland, Laila Granli Aamodt og Emilie Kinge. Sosiologisk litteratur også vært anvendbart for å belyse disse temaene. Dette er ikke litteratur som er forbeholdt kun vanskeligstilt ungdom, men er mer generell for mennesker og med anvendbare begreper også for denne typen arbeid. Her har jeg hovedsakelig brukt Georg Herbert Mead, Marcel Mauss, Erving Goffmann og Olav Garsjø. For å få mer utfyllende informasjon på generelt grunnlag om ungdommene i New Page og deres metoder, har jeg brukt rapporter hentet på deres hjemmeside, som stiftelsen selv har utarbeidet.

7.2 Konklusjon

Jeg vil nå trekke konklusjoner til problemstillingene hver for seg, før jeg kommer til en avslutning som prøver å trekke noen røde tråder for undersøkelsen.

7.2.1 Hvem er ungdommene?

Flertallet av ungdommene i New Page vokser opp i sosialt og økonomisk marginaliserte familier preget av konflikt. Et mindretall av ungdommene bor sammen med både mor og far, og halvparten bor sammen med mor. En tredjedel av foreldrene står utenfor arbeidslivet.

Flertallet av ungdommene som får oppfølging i New Page er mellom 15 og 18 år, og halvparten har innvandrerbakgrunn. En tredjedel av disse ungdommene har diagnoser som påvirker deres atferd.

Felles for ungdommene som får New Page som et hjelpetiltak gjennom barnevernet, er at de har atferdsproblemer. Atferdsvanskene arter seg svært forskjellig, og spenner fra innesluttethet til rusmisbruk. Problematferden er knyttet til en eller flere sosiale arenaer, som hjem, skole og nærmiljø. Deres atferd gjør de marginaliserte, ved at de stenges ute fra viktige sosiale integrerende arenaer på skolen og i nærmiljøet. Den gjør ungdommene utsatt ved at de velger

negative tilpassingsstrategier for å kompensere for opplevelsen av marginalisering.

To tredjedeler av ungdommene er anmeldt eller domfelt for en eller flere kriminelle handlinger, og voldskriminalitet er mest fremtredende hos ungdommene. Mange av ungdommene er i konflikt med en eller flere i nær familie.

Ettersom årsaken til ungdommenes marginalisering og utsatthet ligger i deres samhandling med sine sosiale omgivelser kan dette forebygges og endres gjennom å gjøre ungdommene bedre i stand til å samhandle med sine omgivelser på en positiv måte.

7.2.2 Hvordan skapes de gode relasjonene?

Relasjon kan sies å være et av kjernebegrepene innen sosialt arbeid, og som profesjonell kan en god relasjon være helt avgjørende for utfallet av den jobben man skal gjøre.

Relasjonen skapes i det øyeblikket en eller annen følelse strømmer mellom klient og sosialarbeider. Uansett om begge føler den samme følelsen, om følelsene er forskjellige, eller om den ene formidler og den andre tar imot, så skaper denne samhandlingen en følelse av samhold eller motvilje, og disse personene er for en periode knyttet til hverandre.

En av ungdommene sier at han liker New Page bedre enn noen andre tiltak han har vært med på, fordi de er så gode på å snakke med ungdom, de tenker på ungdommene og kommer med forslag, og at de er den beste hjelpen man kan få hvis man har vært i et dårlig miljø. Mange av ungdommene er opptatt av at stifinner skal ha opplevd noe liknende det de har, slik at de vet hvordan ungdommene har det. På bakgrunn av dette får ungdommene tillit til stifinnerne, og vil letter åpne seg da de føler at de voksne ikke er moraliserende. En ungdom sier at stifinner har fått hans tillit på bakgrunn av den personen han er, fordi han er trygg og snill.

Stifinnerne er opptatt av at de skal bygge en relasjon på vennskapets verdier – uten å være en venn. De snakker om å bry seg om hverandre og være glad i hverandre. Samtidig er de opptatt av sine egne personlige og private grenser, og her er stifinnerne ulike. Noen syns for eksempel det er greit å ta med ungdommene til eget hjem, og bruker dette for å vise ungdommene hvordan man kan ha det i et godt hjem, mens andre ikke syns det er greit. Altså bygges den gode relasjonen på måten stifinnerne møter ungdommene på, de gir av seg selv ved å dele sine

historier, og ved å ikke være moraliserende. Ungdommene profiterer på dette, og søker tillit hos de som er seg selv.

7.2.3 Hva er miljøarbeid?

Litteraturen definerer miljøarbeid som det å gi omsorg, det å oppdra og det å formidle kunnskap og ferdigheter. Denne definisjonen kan begrunnes ved at det er disse behovene man som miljøarbeider er satt til å dekke. Miljøarbeidere i institusjoner for barn og unge er satt til å være i foreldrenes sted. Med dette menes at man skal gi de unge mye av det man som forelder gir til barna, ikke at man skal være en forelder. Man er som barn avhengig av å få omsorg og oppdragelse, samt anledning til å lære kunnskaper og ferdigheter, for å kunne leve et godt liv. Dersom man ikke får dette er man å anse som i mangel av noe. Miljøarbeid har derfor et element av kompensasjon ved at man gir barn og unge noe de tidligere ikke har fått, eller har fått i for liten grad.

Miljøarbeiderne definerer også miljøarbeid som et forhold, som de skal bruke til å påvirke ungdommenes valg og beslutninger, mot positiv endring. De sier miljøarbeid er å utfordre ungdommenes grenser, og å lære bort nye handlingsalternativer og sosial kompetanse. I tillegg sier de at det er å håndtere og bevisstgjøre ungdom på deres livssituasjon, styrker og svakheter. De sier også at det *ikke* er miljøterapi, da det ikke er behandling, og at de assosierer begrepet miljøarbeid med ufaglært arbeidskraft.

7.2.4 Hvordan er man en god rollemodell for ungdom?

En miljøarbeider skal lære bort, gi omsorg og oppdra, og for et menneske som kommer utenfra familien betyr det at man må evne og være en god rollemodell for å få tillit. På spørsmål om hvordan man er en god rollemodell bruker ungdommene mange av de samme begrepene som både litteraturen og stifinnerne definerer miljøarbeid, og hvordan de oppfatter det å være en god rollemodell.

Svarene ungdommene og stifinnerne ga på spørsmålet om hvordan man er en god rollemodell er satt opp i en tabell:

Ungdom	Stifinner
Prate med ungdom på en god måte, høre på hva du har å si. Gjøre hva ungdommene vil. Gjensidig – ungdom skal også høre på stifinner.	Være seg selv – IKKE jukse. Være ærlig. Ikke dobbeltmoral. Ikke late som om man er perfekt.
Være en venn	Gå foran som et godt eksempel, være bevisst på sin rolle. Tørre å utfordre på ting som ikke er så bra. Gjøre ting "usynlig" - for eksempel å velge å forholde seg til en kø. Prate. Bevisst forhold til seg selv og hvordan man påvirker ungdom.
En som skjønner meg	Ikke moraliserende grensesettinger.
Må skjønne hva man har gått gjennom, dårlig oppvekst, dårlig miljø etc. da blir man tryggere på dem for de vet åssen jeg har det.	Forutsigbarhet
En som kan sette seg inn i situasjonen til ungdom, ikke bare si jeg skjønner. Hjelp deg ut av ting, snakke.	Ikke bare være snill og grei – samsvar mellom hva man sier og gjør. Være en forbilledlig karakter man kan følge. Evne å bli en signifikant andre – hvis ikke er påvirkningskraften liten. Være personlig – ikke privat. Tosidig forhold. Gi og ta. Vennekapets verdier, uten å være venn.
Passe på at jeg ikke gjør de samme feilene som jeg gjorde tidligere	

Ungdommene ønsker seg en person de kan snakke med, som kan være en venn, som skjønner hva de har opplevd og som er god å prate med. Stifinnerne mener man er den gode rollemodellen ved å være seg selv, og at det er samsvar mellom det man gjør og sier. Ungdom avslører løgner, og de forstår dersom man "later som".

Det ser ut som det er stort samsvar mellom hvilke type mennesker ungdommene mener er gode rollemodeller, og oppfatningene stifinnerne har av hvordan de skal være signifikante andre for disse ungdommene.

7.2.5 Hvilke metoder bruker New Page i deres forebyggende arbeid med ungdom?

New Pages arbeid er basert på individuell oppfølging, etter amerikanske Big Brother Big Sister programmene, og oppsøkende ungdomsarbeid. De arbeider 1:1 med ungdom, i 5 faser:

1. Kontakt og etableringsfase – Her jobber de aktivt for å skape en sterk relasjon
2. Kartleggingsfase – De er avhengige av en tett og sterk relasjon for videre oppfølging
3. Dialog og konfrontasjonsfase – De bruker den sterke relasjonen for å utfordre ungdommene
4. Endring og nyetableringsfase – Ungdommene skal lære, og endre atferd
5. Selvstendigjøring – Ungdommene skal reflektere og selvstendigjøres

Gjennom individuell oppfølging prøver stifinnerne i New Page å begrense og forhindre en videre utvikling av den kjente problematferden. Det metodiske grunnlaget i New Page bygger på såkalt ”Problem-Solving Skills Training”. Dette betyr at stifinnerne jobber med å fremme individuelle sosiale ferdigheter hos ungdommene gjennom bruk av ulike kognitive teknikker. Stifinnerne i New Page inntar en aktiv rolle overfor ungdommene, hvor de hele tiden underbygger ønsket atferd gjennom ros og belønning. Gjennom samvær og en løpende dialog gir stifinnerne kontinuerlig forslag til handlingsalternativer for å endre og forebygge problematferd. I oppfølgingsarbeidet samarbeider New Page tett med foreldre, skole og ulike frivillige organisasjoner i tillegg til barnevernet.

7.2.6 Avslutning

New Page baserer sitt arbeid på den gode relasjonen. De mener selv de er helt avhengige av en tett, sterk relasjon til ungdommene, for å kunne gi god oppfølging til ungdommene, og utøve endring av deres kjente problematferd. Hovedfunnene i undersøkelsen var de tre temaene som oppgaven er delt opp i, nemlig den gode relasjonen, den autentiske miljøarbeideren og kule metoder, og det som skiller stifinnerne i New Page fra ”den vanlige” miljøarbeideren, er ifølge ungdommene:

- Å være ekte. Stifinnerne bruker mye av seg selv i relasjonene med ungdommene, og ser på det som avgjørende for at de skal kunne få til et endringsarbeid der andre ikke har lykkes like godt tidligere. De deler av sine livshistorier og bruker de aktivt for å få tillit fra ungdommene. Skillet mellom å være personlig og privat kan oppleves som diffuse, da New Page ikke har noen klare retningslinjer på dette, og stifinnerne har delte meninger om hvor grensene går seg i mellom.
- En tosidig relasjon hvor man gir og tar. Gjennom kjøp og salg av tjenester, har ungdommene mulighet til å påvirke valg de tar. Hvis de avslår et tilbud fra stifinner, skylder de han en tjeneste, og omvendt. Dersom en stifinner avslår en forespørsel fra ungdommene, skylder vedkomne dem en tjeneste.
- Kule metoder. Ungdommene opplever at stifinnerne er ”dødsgode” på å prate, og at de manipulerer på en bra måte. De når inn til ungdommene, ved som nevnt tidligere, at de ikke har de tydelige skillene på personlig og privat. Det kan være å dukke opp hjemme og dra av dyna mens de setter vindu på vidt gap, og dermed sørger for at ungdommen kommer seg opp om morgenen.

Kort sagt handler det om hva vi alle ønsker – å bli sett og respektert for den man er, møtt med forståelse, og å få hjelp hvis vi trenger det, der man er:

Du veit sjæl, det ække fallet som er viktig,
det er hvem som tar deg imot å om du lander riktig (Karpe Diem).

REFERANSELISTE

Bae, B & Waastad, J.E (1999): *Erkjennelse og anerkjennelse*. Oslo: Universitetsforlaget

Dalen, M (2004): *Intervju som forskningsmetode*. Oslo: Universitetsforlaget

Garsjø, O (2001): *Sosiologisk tenkemåte*. Oslo, Gyldendal Akademisk

Halvorsen, T (2001): *Miljøarbeid*. Oslo, Fagbokforlaget

Helgeland, A (2008): *Aktør i eget liv*. Bergen: Fagbokforlaget

Kinge, E (2009): *Hvor er hjelpen når den trengs?* Oslo, Gyldendal Akademisk

Mauss, M (1995): *Gaven*. Oslo: Cappelen akademiske forlag.

Oversatt og etterord av Thomas H. Eriksen

Ohnstad, A (1993): *Den gode samtalen*. Oslo: Det Norske Samlaget.

Overland, T (2007): *Skolen og de utfordrende elevene*. Bergen: Fagbokforlaget

Skaalvik, E & Skaalvik, S (1998): *Selvoppfatning, motivasjon og læringsmiljø*. Otta: Tano AS

Aamodt, L. G (1997): *Den gode relasjonen*. Oslo: Ad Notam Gyldendal

Kilder fra websider:

Aftenposten, Lokalisert 15.4.2010 på:

<http://www.aftenposten.no/nyheter/iriks/article3559314.ece>

Aftenposten, Lokalisert 15.4.2010 på:

<http://www.aftenposten.no/nyheter/iriks/article3574759.ece>

Damsgaard og Thronsen, 31.3.2009, Lokalisert 8.11.2009 på:

<http://www.hit.no/nxcnor/content/view/brief/21548>

Fagbokforlaget, (s.a.) Lokalisert 22.10.09 på:

<http://www.fagbokforlaget.no/?isbn=8276747868> (22.10.09)

Forebyggende innsats for barn og unge, 2007, Lokalisert 8.11.2009 på

http://www.regjeringen.no/upload/BLD/Barn%20og%20Ungdom/Forbeyggende_Rundskriv_Q-16-2007.pdf

Human Development Reports, 2009

Lokalisert 10.4.2010 på

http://hdrstats.undp.org/en/countries/country_fact_sheets/cty_fs_NOR.html

Irgan, T; 2007

Kartlegging av ungdommer i New Page, Lokalisert 27.5.2009 på

<http://www.newpage.no/assets/files/Rapporter/Rapport%2007013.pdf>

Irgan, T: 2009

Metodehefte for individuell oppfølging, Lokalisert 10.4.2010 på

<http://www.newpage.no/assets/files/Metodehefte.pdf>

Kompetanseutvikling i barnevernet, 2009:8

Lokalisert 10.4.2010 på

<http://www.regjeringen.no/pages/2182038/PDFS/NOU200920090008000DDDPDFS.pdf>

Lov om barneverntjenester, 2006, Lokalisert 8.11.2009 på

<http://www.lovdata.no/all/tl-19920717-100-003.html#3-1>

Løvetannbarn, Lokalisert 11.2.2010 på Wikipedia:

<http://no.wikipedia.org/wiki/L%C3%B8vetannbarn>

Malt, U, (s.a) Internalisering, Lokalisert 10.4.2010 på

http://www.snl.no/.sml_artikkel/internalisering

New Page, (s.a), Om New Page, Lokalisert 10.4.2010 på

<http://www.newpage.no/om-newpage.html>

New Page, (s.a), Historien om New Page, Lokalisert 10.4.2010 på:

<http://www.newpage.no/historie.html>

NOVA notat, 02/2010

Lokalisert 20.3.2010 på

http://www.forebygging.no/fhp/d_nyhet/cf/hApp_201/hPKey_2415/hParent_69/hDKey_1 ,

Store norske leksikon, (s.a): Erving Goffmann, Lokalisert 14.12.2009 på:

http://www.snl.no/Erving_Goffman

Store norske leksikon, 25.3.2009: Marcel Mauss, Lokalisert 25.8.2009 på:

http://www.snl.no/Marcel_Mauss

Svendsen, L.F.H, (s.a.): George Herbert Mead, Lokalisert 14.12.2009 på:

http://www.snl.no/George_Herbert_Mead

Store norske leksikon, Redaksjonen 7.5.2009, Lokalisert 24.4.10 på:

http://www.snl.no/Martin_Buber

Øie, K.E : Ungdom og kriminalitet med barnevernet som utgangspunkt, 26.9.07

Lokalisert 21.8.2009 på:

http://www.regjeringen.no/nb/dep/bld/dep/politisk_ledelse/statssekretar_kjell_erik_oe/taler_arter/2007/Ungdom-og-kriminalitet-med-barnevern-som.html?id=487033

VEDLEGGSLISTE

1. Forespørsel til stifinnerne. Samtykkeerklæring
2. Forespørsel til ungdommene. Samtykkeerklæring
3. Intervjuguide, stifinnerne
4. Intervjuguide, ungdommene
5. Tilråding av behandling av personopplysninger - NSD

Vedlegg 1

FORESPØRSEL OM Å DELTA I STUDIE:

Møte mellom ungdom og miljøarbeidere.

Du blir spurt om å delta i denne studien fordi du er en del av New Page prosjektet. Forespørselen blir formidlet av avdelingsleder, og navnet ditt blir ikke gjort kjent for meg før du eventuelt samtykker til å delta i studien. Målet med studien er å få et innblikk i hvordan du som miljøarbeider arbeider med vanskeligstilt ungdom.

Jeg som er ansvarlig for studien heter Ann-Elisabeth Kolstad, under veiledning av høgskolelektor Kjersti Røsvik. Jeg er utdannet barnevernpedagog, og studerer nå master i flerkulturelt forebyggende arbeid med barn og unge, ved Høgskolen i Telemark.

Jeg ønsker å gjøre intervju med deg angående din rolle som miljøarbeider og ditt møte med ungdommene i New Page. Jeg vil anta at dette kan ta fra 20-40 minutter. Hvis det er greit for deg, ønsker jeg å bruke lydbånd, men det er ikke noe du trenger å ta stilling til før selve intervjuet.

Jeg har taushetsplikt i forhold til alle opplysninger jeg får om deg, og alle data som innhentes vil bli behandlet konfidensielt. Med utgangspunkt i de intervjuene jeg gjør ved prosjektet, vil jeg skrive en avhandling i anonymisert form. Det vil si at innholdet ikke kan spores tilbake til enkeltpersoner i studien. Alle eventuelle lydbånd vil slettes og øvrige opplysninger anonymiseres ved prosjektslutt, 4. Mai 2009.

Det er frivillig å delta, og du kan trekke deg når som helst fra studien uten å oppgi grunn. Dette vil i tilfelle ikke få noen betydning for din videre relasjon med New Page.

Studien er tilrådet av Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS”.

Dersom du har lyst til å delta i studien, ber jeg deg undertegne samtykkeerklæringen under, og gi den til avdelingsleder i vedlagte konvolutt. Deretter vil jeg ta kontakt for nærmere avtale om intervju.

Hvis du har spørsmål eller ønsker flere opplysninger, kan du kontakte meg på mobil 92 83 94 09. Evt. kan avdelingsleder videreformidle spørsmål til meg.

Kløfta,

Med vennlig hilsen

Ann-Elisabeth Kolstad

student, master i flerkulturelt forebyggende arbeid med barn og unge
Høgskolen i Telemark

SAMTYKKEERKLÆRING

Jeg har lest informasjonsskrivet og samtykker å delta i studien

En studie av møte mellom ungdom og miljøarbeidere.

Sted, dato

.....
Underskrift deltaker

.....
Underskrift student

Vedlegg 2

FORESPØRSEL OM Å DELTA I STUDIE:

Møte mellom ungdom og miljøarbeidere.

Du er spurt om å delta i denne studien fordi du er en del av New Page prosjektet. Avdelingsleder ved prosjektet har tatt kontakt med deg, og navnet ditt blir ikke gjort kjent for meg før du eventuelt samtykker til å delta i studien. Målet med studien er å få et innblikk i en eventuell endring du har opplevd ved å være med i New Page.

Jeg som er ansvarlig for studien heter Ann-Elisabeth Kolstad, under veiledning av høgskolelektor Kjersti Røsvik. Jeg er utdannet barnevernpedagog, og studerer nå master i flerkulturelt forebyggende arbeid med barn og unge, ved Høgskolen i Telemark.

Jeg ønsker å gjøre intervju med deg angående din deltakelse ved New Page prosjektet, og samhandling med miljøarbeider (stifinner). Jeg vil anta at dette kan ta fra 20-40 minutter. Hvis det er greit for deg, ønsker jeg å bruke lydbånd, men dette er ikke noe du trenger å ta stilling til før selve intervjuet.

Jeg har taushetsplikt i forhold til alle opplysninger jeg får om deg, og alle data som innhentes vil bli behandlet med forsiktighet. Med utgangspunkt i de intervjuene jeg gjør ved prosjektet, vil jeg skrive en oppgave i anonymisert form. Det vil si at innholdet ikke kan spores tilbake til enkeltpersoner i studien. Alle eventuelle lydbånd vil slettes og øvrige opplysninger anonymiseres ved prosjektslutt, 4. Mai 2009.

Det er frivillig å delta, og du kan trekke deg når som helst fra studien uten å oppgi grunn. Dette vil i tilfelle ikke få noen betydning for din videre relasjon med New Page.

Studien er tilrådet av Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS.

Dersom du har lyst til å delta i studien, ber jeg deg undertegne samtykkeerklæringen under, og gi den til avdelingsleder i vedlagte konvolutt. Deretter vil jeg ta kontakt nærmere for avtale om intervju.

Hvis du har spørsmål eller ønsker flere opplysninger, kan du kontakte meg på mobil 92 83 94 09. Evt. kan avdelingsleder videreformidle spørsmål til meg.

Kløfta,

Med vennlig hilsen

Ann-Elisabeth Kolstad

student, master i flerkulturelt forebyggende arbeid med barn og unge
Høgskolen i Telemark

SAMTYKKEERKLÆRING

Jeg har lest informasjonsskrivet og samtykker å delta i studien

En studie av møte mellom ungdom og miljøarbeidere.

Sted, dato

.....
Underskrift deltaker

.....
Underskrift student

Vedlegg 3

Intervjuguide, miljøarbeider

Personalia

Navn:

Alder:

Utdanning:

Antall års relevant arbeidserfaring:

Metodikk

Miljøarbeid er et diskutert begrep. Hva tenker du er miljøarbeid?

- behandling
- metode
- omsorg
- oppdragelse
- læring av kunnskap og ferdigheter
- profesjonalitet

Hvordan er man en god rollemodell?

Har du en spesifikk måte å tilnærme deg ungdommene på?

- New Page ideologi?
- opplæring – fra hvem eventuelt?
- hvordan bruker en seg selv i denne typen arbeid med ungdommer?

Bruker en forskjellig metode/tilnærming etter forskjellige utfordringer?

-rus

- vold

-problemer hjemme

-skoleproblematikk

Er det noe spesielt du liker å gjøre sammen med ungdommene?

- Fellesaktiviteter – hvordan organiseres dette, og hvordan responderer ungdommene?

Hvordan forholder du deg til ungdommens venner og familie hvis/når du treffer disse?

Respons på metode

Hvordan opplever du at ungdommene responderer på metodene?

- Sammenlikner med andre de har vært i kontakt med i systemet, på godt og vondt?

Hvordan opplever du ungdommenes innstilling til New Page?

- generelt positive/negative?

- mye motstand, dårlig oppmøte, etc?

- I forhold til andre instanser som barnevern, skole, og andre autoriteter?

- Vellykkete- versus mindre vellykkete episoder. Kan du fortelle om hvordan det har følt en gang du følte du lyktes i arbeidet, og en gang du følte du mislyktes?

Personlig

- En stifinner i New Page skal ”alltid” være tilgjengelig for ungdommene, utenom ”kontortid 8-16”. Hvordan setter man grenser, og kombinerer dette med privatliv/fritid?
 - føler du noen ganger at du tar med deg jobben hjem?
 - balansere mellom rollene som kompis og profesjonell?

- Kunne du gjort en like god jobb uten utdanning? / Kunne du gjort en bedre jobb med en relevant utdanning?

Intervjuguide, Ann-Elisabeth Kolstad

Vedlegg 4

Intervjuguide, ungdom

Personalia

Navn:

Alder:

Prosjekt New Page

Hva tenkte du når du fikk tilbud om å bli med i New Page?

Hvordan bilde har du av en stifinner?

- hvordan skal h*n være?
- hva er målet med en stifinner?
- er det noen spesiell måte en stifinner må være på?

Kan du fortelle om ditt forhold til din stifinner?

- hva snakker dere om?
- fortell om en typisk dag med stifinner?
- hva liker du å gjøre sammen med h*n?
- hva liker du ikke å gjøre?
- greier h*n å motivere deg til ting du ikke føler du er motivert for?
- treffer du h*n fordi du har lyst, eller fordi du må?
- hvordan får h*n din tillit?

Hva gjør stifinner i din hverdag?

- besøker h*n deg hjemme?
- møter h*n deg med venner?
- kommer h*n på skolen?
- hva syns du om dette?

Hender det at dere er uenige? For eksempel om hva dere skal gjøre, hvordan dere skal gjøre det, når dere skal gjøre det osv? Hva skjer da og hvordan løser dere dette?

Kan du fortelle om en gang du hadde det kjempefint sammen med stifinneren?

Kan du fortelle om en gang du syns det var kjedelig eller du ble sur på stifinner?

Personlig

Har du i løpet av tiden i New Page blitt kjent med noen du anser mer som venner enn bekjente?
Noen du tenker kan være en god venn uavhengig av New Page?

Hvem er ditt forbilde? Noen du synes er flinke i noe, som du ser opp til, som du gjerne kunne tenke deg å bli som? Hvorfor akkurat denne personen?

Hvordan synes du et menneske kan være en god rollemodell for ungdom?

Har du i løpet av tiden i New Page blitt fått noen nye interesser/hobbyer som du kunne tenke deg å fortsette med senere i livet også?

Noe du føler du ikke har fått sagt? Om new page, stifinner, etc

Intervjuguide, Ann-Elisabeth Kolstad

Vedlegg 5

Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS
NORWEGIAN SOCIAL SCIENCE DATA SERVICES

Harald Hårfagres gate 29
N-5007 Bergen
Norway
Tel: +47-55 58 21 17
Fax: +47-55 58 96 50
nsd@nsd.uib.no
www.nsd.uib.no
Org.nr. 985 321 884

Kjersti Røsvik
Avdeling for helse- og sosialfag
Høgskolen i Telemark
Postboks 203
3901 PORSGRUNN

Vår dato: 22.12.2008

Vår ref: 20246 / 2 / GRH

Deres dato:

Deres ref:

TILRÅDING AV BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 16.10.2008. All nødvendig informasjon om prosjektet forelå i sin helhet 17.12.2008. Meldingen gjelder prosjektet:

20246	<i>Møte mellom vanskeligstilt ungdom og miljøarbeidere</i>
Behandlingsansvarlig	<i>Høgskolen i Telemark, ved institusjonens overste leder</i>
Daglig ansvarlig	<i>Kjersti Røsvik</i>
Student	<i>Ann-Elisabeth Frøyseth Kolstad</i>

Personvernombudet har vurdert prosjektet, og finner at behandlingen av personopplysninger vil være regulert av § 7-27 i personopplysningsforskriften. Personvernombudet tilrår at prosjektet gjennomføres.

Personvernombudets tilråding forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondanse med ombudet, eventuelle kommentarer samt personopplysningsloven/-helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, http://www.nsd.uib.no/personvern/forsk_stud/skjema.html. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, <http://www.nsd.uib.no/personvern/prosjektoversikt.jsp>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 04.05.2009, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Bjørn Henrichsen

Grethe Halvorsen

Kontaktperson: Grethe Halvorsen tlf: 55 58 25 83

Vedlegg: Prosjektvurdering

Kopi: Ann-Elisabeth Frøyseth Kolstad, Nybrottsveien 4, 2040 KLØFTA

Avdelingskontorer / District Offices:

OSLO: NSD, Universitetet i Oslo, Postboks 1055 Blindern, 0316 Oslo. Tel: +47-22 85 52 11. nsd@uio.no

TRONDHEIM: NSD, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, 7491 Trondheim. Tel: +47-73 59 19 07. kyrre.svarva@svt.ntnu.no

TROMSØ: NSD, SVF, Universitetet i Tromsø, 9037 Tromsø. Tel: +47-77 64 43 36. nsdmaa@sv.uit.no

Personvernombudet for forskning

Prosjektvurdering - Kommentar

20246

Det registreres sensitive personopplysninger i form av opplysninger om rasemessig eller etnisk bakgrunn, eller politisk, filosofisk eller religiøs oppfatning (jf. personopplysningsloven (Pol) § 2 pkt 8a).

Utvalget består av ungdom i alderen 16-18 år og miljøarbeidere i New Page prosjektet. Utvalgene informeres skriftlig om prosjektet og samtykker skriftlig til deltakelse.

Som hovedregel skal personer under 18 år ha samtykke fra sine foreldre til deltakelse i forskning, hvor det registreres sensitive personopplysninger. Vi har fått opplyst at mange av ungdommene som deltar i New Page prosjektet har konflikter med nær familie og at det derfor kan være problematisk å be foreldre om samtykke til deltakelse. Ungdommens deltakelse baseres derfor på ungdommens eget samtykke. Vi finner at opplysningene kan behandles med hjemne i Pol §§ 8d og 9h.

Dersom det skal foretas observasjon ved fellesaktiviteter, skrives det ned kun anonyme opplysninger (opplysninger på generelt og ikke personnivå). Dersom det skal observeres ved fellesaktiviteter, forutsetter vi at ungdommen informeres om dette på forhånd og får en reell mulighet til å reservere seg mot dette.

Lydbånd slettes og øvrige opplysninger anonymiseres senest ved prosjektslutt, 04.05.2009.